

56188

K-6567

Л. 8782

ПАУЖАНИН

1 1 1 9 1 1 1 1 1 2 1 1 1 1 1 5

1925
29007+

1925

1924

2

Н. Н. - 40
6 - 100

[Redacted bar]

З М І С Т:

Три роки плужанської праці (1—2)

Організація літруху

Гр. Чабанівський—Стінна газета і літгуртки „Плуга“ (3—4); В. Нагорський—Наші шукання (4—5); Т. Масенко—„Плуг“ і сількори (6); Привіт із далекої Америки (6—7); Ів. Кириленко—Жінки-сількорки й „Плуг“ (8—9); Книгочий—Письменницький самосуд (9—10); Мих. Биковець—Література для дітей в роботі „Плуга“ (10—11); С. Пилипенко—Забутий документ (12—13)

Теорія й літтехніка

Іван Сенченко—Про шаблон, безфабульність і Гр. Коляду (14—15); Тод. Степовий—Секрет театральності (16—17); Резолюція про критику (17); Гр. Яковенко—Життя й творчість (18—19); Тем и для студійних вправ (19—20);

Літпрактика

Ол. Копиленко—Весела історія (монтаж) (21—24); поезії: Пав. Усенко—Передкомунська (25); Вас. Алешко—Поле (25); Демчук—Подорожжя (26); Ол. Ведміцький—„Розкрилось натхнення обличчя“ (26); Сенченко і Первотмайський—„Ми молода...“ (26).

Наш побут

Лист сільського плужанина (27); Плужанка—Товариська критика (28); Капрон—Плюньте, добродію! (29).

Хроніка

В. Ц. К. „Плуга“ (30); Центральні студії і секції Ц. К. (30—32); По філіях і гуртках (32—38); Письменники за працю: серед „Плужан“ (38—39); Серед інших письменників (39); Композитори за працею (40); По інших мистецьких організаціях на Україні (40); По С.Р.С.Р. (46); за кордоном (48).

Критика й бібліографія

Т. Степовий і Івас—Літературні портрети (Сосюра, Копиленко, Коляда) (51—52); Книги для сількорів і початкуючих письменників (52—53); огляд останніх чисел журналів (54—55)

Весела сторінка

Історичний документ (56); Короткий словник (56).

Почтова скринька „Плуга“

ВІД РЕДАКЦІЇ:

1. Редакція залишає за собою право скорочувати статті й робити зміни редакційного характеру.
2. Рукописи мусять бути чітко написані (краще надруковані на машинці) і на одній стороні аркуша.
3. Передрук матеріалу із «Плужанина» дозволяється робити при умові точного позначення джерела.
4. „Плужанина“ в провінції можна набувати по філіях „Плуга“, в книгарнях. Редакція висилає по одержанні поштовим переказом чи марками в лист вартості (окреме число—30 коп.).
5. Все листування, замовлення, гроші посилати по адресі (точно!):

Харків, вул. К. Лібкнехта 11. Редакція журналу „Плужанин“

ПЛУЖАНИН

ОРГАН ЦК І ХАРКІВСЬКОЇ ФІЛІЇ СПІЛКИ СЕЛЯНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ „ПЛУГ“

№ 2

БЕРЕЗЕНЬ—КВІТЕНЬ 1925 РОКУ

№ 2

ТРИ РОКИ ПЛУЖАНСЬКОЇ ПРАЦІ

Три роки існування „Плуга“. ІІ Всеукраїнський збирається з'їзд. Складатимуться підсумки, виявлятимуться перспективи й ставитимуться нові завдання.

Підсумки: масова організація, з лав якої вийшли вже не аби-які революційні творці. Сотня революційних книжок на полиці радянському читачеві. Тисячний резерв у студіях, де виковуються нові сили.

Працею завойоване місце серед пролетарських письменницьких організацій не тільки України, але й усього союзу. Широка популярність серед радянських читацьких кол. Звичка до організованої колективної праці.

Застереження від ідеологічних ухилів шляхом укріплення центрів політкерівниками й обережним розгортанням периферії. Сильні удари міщанству, просвітанству, національній буржуазії, церковщині. Зв'язок із червоною молоддю. Активна участь у формуванні нового побуту.

Точне визначення своєї участі в культурній революції. Незломні ідеологічні позиції—позиції допоміжника пролетаріатові й керівниці трудящих, комуністичній партії, волю якої виконували.

Обстановка далшої праці: розвиток культурної революції. Боротьба за новий побут. Формування радянської суспільності. Союз незможників і радянських середняків. Залучення до праці трудової інтелігенції. Поглиблення українізації. Збільшення продукції радянської української книжки.

Розвиток преси. Тисячі стінгазет. Десятки тисяч сількорів. Укріплення сельбудів і хат—читалень. Зріст колективізації і кооперування. Потяг до культурного господарювання. Розвиток промисловости й краноміни.

Поруч укріплення диктатури пролетаріата й соціалістичного господарства також розвиток приватної власности й буржуазних верств. Виявлення їх на культурному фронті.

Рост літературно-громадських організацій. Поруч „Гарта“ молода пролетарська масова організація „Молот“, розклад „Лівого фронту“ (аспанфутів—комункультівців).

Активність неукраїнських організацій. Шукання консолідованої праці. Всесоюзна літературна дискусія і Всесоюзне об'єднання пролетписьменників. Зносини з закордоном.

„Попутники“ ростуть і шукають виявлення, але поборюються молоддю пролетарською силою. Конкуренція загострюється. Виступає зброя взаємної критики. Уточнюються позиції й вигострюються гасла.

628

Перспективи й завдання: дальший невинний рoст. Ув'язка праці з сількорівством. Активна праця в сільських політкультустановах. Втягнення ширших кол молоди.

Техничне удосконалення. Збільшення продукційности. Участь у Всеукраїнському й Всесоюзному житті.

Організація Всесоюзного об'єднання революційно-селянських письменників. Гостра боротьба за ідеологічні позиції й завдання, що покладаються на мистецькі організації комуністичною партією, з буржуазним відродженням у нових підфарбованих „радянством“ формах.

Активна участь у радянській праці від центральних журналів до сільських стінгазет. Вплив на інші мистецькі угруповання. Вплив на інші галузі мистецтва.

Розвиток і поглиблення праці виробничних груп, секцій і студій. Спеціалізація у різних галузях літератури. Розвиток критичної праці.

Систематична планова робота. Ув'язка з політичними кампаніями компартії і радвлади. Контроль і керівництво з боку органів компартії і радвлади. Більшовизація організації.

Обережний підхід до прийому нових членів. Боротьба з дрібно-буржуазним впливом внутрі й зовні організації.

Оце основа Всеукраїнського з'їзду „Плуга“. Він не знаменуватиме якоїсь нової доби, якогось повороту в роботі. Він її тільки поглибить і поширить.

„Плуг“ за три роки виріс і зміцнів. Основні позиції його лишаються старі. Він—революційно-селянська організація, що визнає диктатуру пролетаріята, йде поруч із ним до створення нової комуністичної культури.

Міняти нічого. Треба працювати далі так само щиро, так само завзято. І працюватимемо.

... Важна не наша думка про мистецтво. Важно також не те, що може дати мистецтво кільком тисячам загального населення, що його числимо мільйонами.

Мистецтво належить народові. Воно має входити своїм найглибшим корінням в самісіньку гущу широких працюючих мас. Воно має бути зрозумілим цим масам і любимим ними. Воно повинно об'єднувати почуття, думку і волю цих мас, підносити їх. Воно повинно виявляти в масах митців та розвивати їх.

Чи ж мусимо ми подавати невеликій меншості солодкі витівки—бісквіти, в той час як робітничі й селянські маси потребують чорного хліба?

Я розумію це, звичайно, не тільки в точному змісті, а й фігурально.

Ми повинні завше мати на оці робітників і селян. За ради них мусимо ми навчитися господарювати, рахувати.

Це в однаковій мірі стосується і мистецтва та культури...

Н. ЛЕНІН

ОРГАНІЗАЦІЯ ЛІТРУХУ

СТІННА ГАЗЕТА І ЛІТГУРТКИ „ПЛУГА“

Стінні газети на селі що далі завойовують собі значне місце в масовій політосвітній роботі. Майже кожен сільбудинок та хата-читальня активно беруться за видання свого «органу»—стінної газети.

На перше січня цього року по всій Україні на 2454 сільбудинки і 4386 хат-читальень зареєстровано 1095 стінних газет; відомості ці, звичайно, неточні, зменшені, бракує точного учоту.

Виникає питання, чому ж не всі сільбудинки й хати-читальні такі щасливі? Чому не всі вони мають свої стінні газети?

Гадаю-тому, що не всі можуть справитися з їх виданням, не вміють цього зробити.

Невміння селянства організувати та видавати таку газету вимагає від літгуртків «Плуга», яко громадського літературно-мистецького осередку на селі, прийти першим на допомогу в цій справі сільбудинку, хаті-читальні, сільраді, або КНС.

Наші селянські газети набули значного досвіду в справі стінних газет. Користуємося з статті В. С-дра в газеті «Радянське Село», що до техніки стінгазети. Ці поради, напевне, стануть у пригоді багатьом редколегіям.

...» **а) Розмір стінгазети.** Стінгазету треба робити розміром заввишки не більше, як аршин чи півтора. Завширшки вона може мати два-три аршини, а то й більш, як до матеріалу. Таку газету зручніше читати. Заголовков не треба тягнути через усю газету: для цього одведіть небагато місця в горішньому лівому кутку розміром 4 вершки на 6, та розмалуйте його. Великий заголовок займе багато місця, а тому в газету менше входить матеріалу.

б) ДАВАЙТЕ МАЛЮНКИ. Конче треба містити в газеті малюнки, ще краще, як вони розмальовані. Багато газет скаржаться: в нас немає художників, але для цього не треба їх зовсім. Варто тільки попрохати старших учнів з школи, і в вашій стінгазеті буде повно малюнків. Які-б вони не були—газета стане цікавіша.

Фарби тепер теж недорогі, купіть на 10—15 копійок і вистачить на 12-ть примірників.

в) Відзначаєте заголовки. Здебільшого газети зовсім не виділяють заголовків у окремих статтях. Це не гаразд. Заголовки краще робити не чорнилом, а різними фарбами, та більшого розміру, щоб одразу брало на себе очі. Самі статті не повинні бути великі: найбільший розмір 30—35 рядків. Найліпша замітка на 10-15, багацько на 20 рядків. Таку замітку кожен прочитає, а на довгу рукою махне.

Стінгазету краще не писати писаними буквами, а підроблюватись під друковані, їх хоч писати важче, зате легше читати.

г) РОБІТЬ ГАЗЕТУ СТАРАННО. Взагалі газету з зовнішнього боку треба робити дуже старанно (цього, на жаль, бракує багатьом селянським стінгазетам). Тоді кожному буде приємно її переглянути. Газету брудну, нерозбірливо написану, без малюнків, з довгими статтями—ніхто не читатиме. Про це й досвід каже.

д) Що до змісту. Стінгазета пише тільки про свої місцеві, сільські діла, хиби, здобутки. Не треба давати багато статтів про події в Німеччині, про наші міжнародні справи, про землетрус у Японії, то-що. Це все докладно подає друкована газета.

е) Про що-ж писати? Мало не кожна сільська стінгазета пише про те, що селу в той час найпотрібніше, що робить Сільрада, про боротьбу з

недородом, про податки, пільги, страховку, різні кампанії, як працює КНС КВД, чого дійшов кооператив, як живе молодь, що робиться в школах-читальні, то-що.

Не треба висувати на перше місце хибі села, негарні випадки, непорозуміння. Для цього зробіть окремий відділ у газеті: «На гачок», «За хвіст», «Ох, ох, ох!». Конче треба освітлювати також усе гарне в сільському житті: свої здобутки, громадську працю, радянське будівництво, новий побут.

ж) Статті—зрозумілі. Статті, як ми казали, повинні бути без зайвих слів, виразів, для всіх зрозумілі. Давайте про саме діло. Не вживайте закордонних слів. На жаль, по де-яких стінгазетах ми їх зустрічаємо дуже багато.

Допомагаючи виходу в життя стінної газети, тоб-то заповнюючи розподіляючи різний матеріал до газети, літгурток «Плуга» може завести окремий літкуточок, або літсторінку, через яку він зможе втягувати революційні селянські маси в літературну роботу. Знайомити як зі своєю творчістю, так і з творчістю сучасних революційних селянських письменників, підносячи цим літературний розвиток широких мас села, а зокрема допомагаючи вихованню сількорів.

Стінна газета, чи то на селі, чи то на заводі, є першою трибуною молодого початкуючого робітничо-селянського письменника, що висовується сучасним життям із великої армії робітничо-селянських кореспондентів. Селянські кореспонденти—новий соціально-громадський витвір. З них виходять зараз і мають виходити на далі селянські журналісти і письменники. Тому їм повинно виявити найбільше уваги з боку літгуртків «Плуга».

Що до редколегії стінної газети і звязку її з літгуртком «Плуга», маємо доводитися говорити. Справа ясна і цілком залежить від місцевих обставин. Кожна стінна газета має свою редколегію, що відає, як водиться, всією справою газети. Ось через редколегію газети і повинен мати звязок літгурток «Плуга», куди входить представник від літгуртка, а то й значна частина всього гуртка (пригадаймо бідність села на культурні сили!)

Гр. Чабанівський

НАШІ ШУКАННЯ

Я хочу поділитись своїми думками про так звані методи роботи літгуртків.

Зараз цілком ясно для всіх, що наші гуртки поширюються в кількох місцях, поширюють і поглиблюють свою роботу й завойовують авторитет серед мас. А між тим, це поширювання дорого обходиться самим членам гуртка, особливо, коли філії «Плуга» не звертають на це належної уваги і не дають певних, конкретних вказівок що до організаційних форм роботи.

Факти, що наводяться мною, являються дійсними фактами з історії одного гуртка, який ще й досі шукає вищезазначених форм.

Гурток організувався. Енергією, бажанням працювати члени гуртка (які водяться) налиті вщерть. Починається робота. Вечірки ухвалено влаштувати відкритими, втягаючи всіма силами аудиторію до обговорювання творів.

Першої вечірки аудиторія—15 чолов.—але це початок. Далі (6, 7 вечірок) аудиторія збільшується, доходить іноді до 200 чоловік (це в невеликому район. місті),—та гурток незадоволений: критики мало! (висловлюється не більш 4-х т. т.), критика часто переходить на особисті суперечки, власні рахунки «критиків» з авторами, аудиторія взагалі мовчить,—іноді доводиться самим авторам «крити» свій твір, аби розбуркати аудиторію—і з

наслідок—члени гуртка відмовляються давати твори під дійсними прізвищами, починають байдуже ставитися до гурткових справ, а де-які й зовсім кидають писати.

На нараді, що відбулася з приводу цього, ухвалено:

Прізвища авторів оголошувати в кінці вечірки, в процесі-ж роботи авторів не виявляти: пропонувати всім членам гуртка брати активну участь в обміркуванні творів.

Справа трохи владналася.

Але далі виникло друге: по рекомендації Губфілії, твори, що складають програм вечірки, зачитуються всі зразу і потім по зачитанні, починається обговорювання. В місцевих умовах це виявилось неможливим: увага аудиторії розгублюється, занотовуються в пам'яті лише окремі місця творів—і в результаті, з обговорювання виходить сумбурна балаканина—бажаних наслідків це не дає. Рішили зачитувати твори кожний окремо і по кожному провадити окрему дискусію. Рішення провели в життя.

Тільки аудиторія не справдила надії, що покладалися на неї гуртком; вона тепер не зуміла зконцентрувати своєї уваги на кожному творі, висловившись устами 1-2-х товаришів—вважала обговорювання закінченим, в неї бракувало синтетичного охоплення всіх дрібниць, і все-таки цей метод провадиться й зараз, як більш доцільний.

Скоро виявилось, що таке обговорювання творів переходить в шаблон (одні й ті ж вирази для визначення художньої й ідейної вартости даного твору, одна мірка, під яку «за волосся» підтягають кожний твір) і гурток вирішив спробувати ще один засіб, а саме—закриті вечірки, з певною кількістю серйозної аудиторії, що вдумливо й з усіх боків оцінює твір. Спробували. Серед присутніх (чоловік 20-30 всього) були студенти педкурсів, комсомольці, червоноармійці, селяни, службовці—і цей метод дав найкращі результати. Які?—перераховувати немає потреби; головне те, що аудиторія й гурток були задоволені.

Але це порушує основне правило гурткової роботи: діяльність гуртка повинна бути прилюдною, повинна проходити в масі. Вийшли з такого становища так: влаштовуються 2-3 «закриті» вечірки, а потім велика прилюдна, в програм якої входять й найбільш характерні твори, що почасти були вже обговорені на закритих вечірках.

На цьому методі гурток поки й зупинився.

Це все не єсть доказом безсилства гуртка—він і по соціальному стану і по роботі міцний; це скоріше особлива прикмета майже кожної молодішої громадської організації.

Гурток ще не найшов остаточної форми організаційної роботи, він шукає. А чи не також шукають цих форм й інші гуртки? Я б просив т. т. гурткових робітників поділитися на сторінках нашого журналу своїм досвідом в організаційній роботі, від правильної постановки якої залежить авторитет й уся гурткова діяльність.

В. Нагорський

... Стінні газети набирають що разу більшого значіння в системі нашої преси, яко засіб впливу на маси, та яко форма виявлення їхньої активності...

... Стінгазету на селі необхідно тісно з'єднати з хатою-читальнею, агропунктом і школою...

(З резолюц. XIII парт. з'їзду, п. 9).

„ПЛУГ“ І СІЛЬКОРИ

(Голос із периферії)

Дуже часто редакції газет (окружних, губерніяльних та мабуть і центральних) одержують від своїх сількорів листи отакого змісту:

— «Не раз мені доводилося чути про організацію селянських письменників «Плуг». Бажаючи працювати з ними вкупі, я прошу прийняти й мене до «Плуга»... І більш нічого.

А частіше до такої заяви додається або кілька «власних» (так каже сількор) віршів, або ж—дуже рідко—оповідання яakesь.

Інші сількори розпитують у редакції своєї газети про те, що це за організація така «Плуг», які вона ставить собі завдання, хто до неї може вступати і т. инш. Всі ці запитання та заяви до «Плуга» поступають здебільшого від старих найактивніших сількорів (а часом і робкорів) та сільських комсомольців, що починають писати до газети.

Отже, на нашу думку, «Плугові» найбільшу увагу треба звернути як раз на сількорів. Вже, здається, говорилося в «Плужанинові», що сількори—це перш за все—найактивніша аудиторія плужанська, читачі творчості плужан, а також той резерв, що весь час буде поповняти спілку свіжими революційно-творчими молодими силами. Тому-то «Плугові» через філії та літ. гуртки на місцях варто було б вжити практичних заходів до найтіснішого зв'язку з сількорами.

А практичні заходи, ми гадаємо, такі:

Округовим та губерніяльним філіям взятися за поширення серед сількорів журналу «Плужанин». Зробити так, щоб кожний активний сількор мав примірник цього часописа. А в «Плужанині» більш, ніж де-інде, сількор знайде і відповідь на всі ті запитання, які він часто посилає до редакції. Розповсюдження журналу серед сількорів найлегше провадити через редакції місцевих газет. Це—один з найреальніших заходів що-до зв'язку з сількорами.

Філіям треба завести листування з сількорами та комсомольцями—«політосвітчиками» в районах та селах і готувати ґрунт для засновання літ. гуртків «Плуга» там, де набираються відповідні сили.

А тісний зв'язок «Плуга» з сількорами дасть великі й бажані наслідки, бо самі ж сількори давно вже шукають цього зв'язку з «найближчою до них» (як вони кажуть) спілкою революційних—селянських письменників.

Т. Масенко

ПРИВІТ ІЗ ДАЛЕКОЇ АМЕРИКИ

Резолюції і привіти, ухвалені Шостим З'їздом «Товариства Укр. Роб.-Фермерський Дім», що відбувся 26—28 січня 1925 р. в м. Вініпегу, Канада.

Жіночий літературний студії спілки селянських письменників «Плуг» в Харкові

Перечитавши привіт від жіночої літературної студії селянських письменників «Плуг» до жіночої секції при Товаристві Укр. Роб.-Ферм. Дім в Канаді, надісланий Вами через секретаря Виконкому нашого Товариства—Шостий З'їзд Товариства Укр. Роб.-Ферм. Дім, який зібрався в днях 26., 27. і 28 січня 1925 р., в Укр. Роб. Домі в Вініпегу, і на якому жіноча секція зарепрезентована 22-ма делегатками з різних місцевостей Канади—широ вітає жіночу літературну студію спілки селянських письменників

«Плуг» в їх праці на культурному полі для добра працюючих нашої дорогої Радянської України. Делегатки жіночої секції на шостому з'їзді ТУРФДім сердечно вітають своїх товаришок з жіночої літературної студії і раді бачити їх твори в своєму журналі «Робітниця» та піддержувати з ними сталий зв'язок.

Дорогі Товаришки! Передайте від нас в своїх журналах щирий привіт селянкам і робітницям Радянської України! Скажіть їм, що ми слідили за їх завзятою героїською боротьбою з ворогами працюючих і радіємо з їх світлої перемоги на всіх фронтах: політичному, економічному і культурному.

Вітаючи Вас з перемогою, ми ні на хвилину не забуваємо за наших сестер, селянок і робітниць Західної України, що томляться під гнітом осканенілої польської шляхти, румунських бояр і чехословацької буржуазії. Жертви польських катів—Ольга Бесарабова і Марія Вербенець—кличуть о помсту!

І недалекий той час, коли селянки і робітниці Західної України визволяться з неволі і злучаться разом з Вами під одним прапором Радянської України.

Президія

Український Робітничий Дім у Канаді

Молодша мандолінова оркестра при Українському Робітничому Домі в Вініпегу, (Канада-Америка) зі своїм учителем музики тов. Угринюком.

«Фотографію цю надіслано „Т-вом Укр. Рсб. Дім“ спеціально до „Плуга“ разом з іншими знімками й статтями»

ЖІНКИ—СІЛЬКОРКИ Й «ПЛУГ»

Революція дала змогу виявитися творчим силам жіночим. З-за рогачів та помийниць вийшла жінка-делегатка, активна громадська робітниця.

Революція родила й жінку-сількорку, яка в газетах та часописах освітлює свій побут, свою роботу, боротьбу зі старими традиціями, релігійним дурманом то-що.

Одні лише газети не могли задовольнити жіноцтва. Тому Центр. Відділ робітниць та селянок мусів видавати спеціальний жіночий часопис «Комунарку України». Отже й цього було замало: «Комунарка України» обслуговувала переважно жінок-робітниць, дописи селянки рідко можна було зустрінути на її шпальтах. Виходячи з цього, Центральний відділ роб. та селянок визнав за необхідне видавати ще й суто-селянський жіночий часопис.

І от, у вересні 1924 року народилося перше число «Селянки України», що-місячного жіночого журналу. Зараз же вона стала улюбленим журналом селянки.

Зріст тиражу «С.У.» (біля 12.000 прим.), ті листи, які одержує редакція від жінок сількорок, підтвержують це.

Щоб ясніше уявити собі, як зростає активність селянки, візьмемо цифри, що показують кількість селянських дописів кожного місяця в тій-же таки «Селянці України».

Вересень . . .	12 дописів.	Грудень . . .	17 „
Жовтень . . .	8 „	Січень . . .	23 „
Листопад . . .	22 „	Лютий . . .	27 „
Разом . . . 109 дописів.			

Яка-ж губернія найбільше постачає журнал селянськими жіночими дописами? Маємо:

Полтавщина . . .	35 доп.	Поділля . . .	12 доп.
Київщина . . .	23 „	Волинь . . .	8 „
Харківщина . . .	10 „	Чернігівщина . . .	4 „
Катеринославщина . . .	8 „	Донеччина . . .	6 „
Одещина . . .	9 „	Разом . . .	109 доп.

З вищенаведених цифр ми бачимо, що, не дивлячись на те, що «Селянка України» існує всього пів-року, вона проробила велику роботу в справі виявлення та організації жінок-сількорок. Надалі, як «Селянка України», так і всі наші губерніяльні й округові газети повинні як найдужче сприяти виявленню жінок-сількорок, але не відокремляти їх в якійсь окремі групи, бо це, звичайно, пошкодить цільности сількорівського руху.

Останніми часами в «Сел. Укр.» поступають дописи від жінок, дописи здебільшого грамотно написані, гарно складені, а в де-яких з них почувається певна доля художности.

Цілком можливо, що де-які з сількорок цих підуть далі звичайного дописа. Ми мали багато випадків, коли з сількора вироблявся гарний журналіст, або навіть поет чи письменник. Майже 80% членів «Плуга» починало свою літературну роботу з сількорства.

Такі безумовно є і серед жінкорів.

На таких треба звертати особливу увагу, необхідно дати змогу їм розвинутися, винайти себе, як літературного робітника і допомогти їм стати на твердий ідеологічний ґрунт. В цій справі редакціям місцевих газет мусять допомагати філії «Плуга», так само як Харківський «Плуг» допомагає «Селянці України».

З цією метою в Харкові, в грудні 1924 року, при «Плузі» заклалися жіноча секція «Плуга».

Члени її переважно бувші активні сількорки, що поприїздили вчитися до Харкова. Де-які з них пишуть вже досить вдалі оповідання, вірші, п'єси, пісні.

Основним завданням жінсекції є обслуговувати в художній формі жіночий рух та відгукуватись на політичні кампанії, підкреслюючи роль жінки в цих кампаніях.

Ясно, що про жіночі справи жінка напише краще від чоловіка. Отож і утворено при «Плузі» жіночу секцію.

Та на цьому не може заспокоїтись а ні «Плуг» в цілому, а ні жінсекція зокрема.

Завданням жінсекцій «Плуга» є виявити всі творчі сили серед жінок-сількорок, організувати їх і допомогти їм стати на правильну творчу стежку.

Початок такої організації та виявлення сількорок уже маємо. До кожної губернії жінсекція «Плуга» прикріпила одного свого члена, на якого поклала зв'язок з сількорками через листування. Це дало вже де-які наслідки, і ми маємо жіночі секції «Плуга» крім Харкова, ще в Києві, Кам'янці-Подільському та Катеринославі.

На нашу думку, всі філії та літгуртки «Плуга» повинні звернути особливу увагу на утворення в себе жіночих секцій, а головне втягти в ці секції кращих представників великої культурної сили жіночої—сількорок. Жінки—сількорки повинні створити той резерв, який постачатиме дійсних революційних письменниць.

Ів. Кириленко

ПИСЬМЕННОЦЬКИЙ САМОСУД

У нашій плужанській анкеті є запитання: хто ваш найулюбленіший письменник із сучасної української літератури? Де-які висновки з цієї анкети (на підставі 30 відповідей харківчан) уже подавав С. Пилипенко в «Культурі й Побуті». Тепер маємо більший обслідуваний матеріал—107 анкет, мало не з усіх філій. Із них точну відповідь на поставлене запитання дали 95. Двадцять обмежилися загальними словами: «люблю плужанську й гартіванську творчість» і т. и.

Ці 95 плужан подали всього 313 відповідей, тоб-то кожний назвав пересічно три прізвища своїх улюблених авторів, називаючи здебільша одного прозаїка й двох поетів, або навпаки.

Що ж із того вийшло? Які загальні наслідки дав цей письменницький самосуд?

Найулюбленішою трійкою оказались: *Хвильовий* (78 голосів), *Тичина* (63) і *Сосюра* (61).

За цією трійкою інших і не видно. Творчість їхня так принадила нашу молодь, що мале число голосів, що припадає на інших, не дає змоги робити певних висновків. Тому ми в дальшому виділимо цю групу найулюбленіших і про інших говоритимемо окремо, звівши в таку загальну «десятичну» таблицю (числа—голоси):

1. 16—Остап Вишня.	9. 2—Підмогильний, Качура, Йогансен, Дніпровський, Семенко, Кириленко.
2. 9—Василь Чумак.	10. 1—Вражливий, Ванченко, Романович-Ткаченко, Досвітній, Ковальчук, Свекла, Шкурूपій, Плужник, Яновський, Панів, Голота, Лебідь, Дикий.
3. 8—Петро Панч.	
4. 7—В. Поліщук.	
5. 6—А. Головка.	
6. 5—Косинка, Сенченко, Еллан, Пилипенко, Усенко.	
7. 4—М. Рильський.	
8. 3—Копиленко, Ірчан, Михайличенко.	

Бачимо з цього підрахунку, що різниця в голосах така мала, що судити по ній важко. Але одне безперечне — Остап Вишня забив усіх своїми майстерними фейлетонами й популярністю перевищує всіх, як не вважати на найулюбленішу трійку. Нема сумніву, що коли б ми зробили анкету не серед письменників, а серед читачів, Остап Вишня чи не вийшов би на перше місце.

Коли звернемося до белетристів, побачимо перемогу «плужан» над «Ланкою». Косинка й Підмогильний одійшли назад, перед веде плодючий Панч і А. Головка, що, безперечно, здобуде собі ще більшої популярності, як вийде ціла збірка його повістей. Сенченко рівняється Косинці. Теж-саме, що про Головка, можна сказати про Копиленка, який «здав» і одсунувся на 8-ий розряд. Не здобув, на жаль, собі популярності Я. Качура — очевидно через те, що не друкувався в центральній пресі.

Кидається в вічі відсутність будь-яких гадок про Васильченка, Бузька і т. д. з другого боку — ще жива пам'ять про Михайличенка, якого анкетники ставлять у рубрику «сучасних» і, звичайно, справедливо.

Теж саме й про другого небіжчика — Василя Чумака. Він, як не зважати на Тичину й Сосюру, що ведуть бой за першенство серед поетів, — «забив» усіх живих, навіть плодового й галасливого В. Поліщука. Скупого Еллана доганяє молодий Усенко, хоч і не має досі збірки своїх оригінальних і майстерних поезій. Перегнав він навіть блискучого стиліста — М. Рильського, навіть гартіванського «професора поетики» — Йогансена.

На диво далеко стоїть Шкурупій, зовсім не згадуються Загуд, Осьмачка, Доленго, Филипович, Ярошенко, Савченко. Забули зовсім про А. Панова — давно не чути його в пресі, нема й досі збірки старих поезій.

Такі наслідки... Такий письменницький самосуд.

Книгочий

ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ДІТЕЙ В РОБОТІ «ПЛУГА»

Не штучно, а цілком логічно І Всеукраїнський з'їзд «Плуга» на весні 1924 р. висунув питання *хору, драматургії, дитячої книжки на селі*. Про ці потреби кожен чув і чує. Хибним було б «Плугу» не відчутти цього, замкнутися в одній лише літературній праці для дорослих.

Мих. Биковець

Коли проглянемо продукцію літературну «Плуга» — бачимо, що навіть без особливої уваги, натиску, зроблено дуже багато для читача — дитини й юнака. З 35 книжок «Бібліотеки селянина», написаних плужанами, сміло можемо використати для аудиторії дитяче — юнацької дуже значний відсоток — до 25 книжок. В педагогічному журналі «Шлях Освіти» (ч. 10 за 1924 р.), автор рецензії на «Бібліотеку селянина» пише... «майже всі рецензовані оповідання за невеличкими винятками) можуть бути корисним чинником *виховавчої роботи з дітьми*. А де-які з них, як «Квіти

Життя», «В яру», «У незнаний світ», «Евангелія часу» та інші можна з повним правом вважати за початок нашої нової «Дитячої бібліотеки»...

Систематичне обслуговування плужанами дитячого журналу «Червоні Квіти», окремі книжки Головка, Кириленка, Шевченка Ів., окремі нариси, оповідання по читанках, збірниках, альманахах, вже не кажучи про величезну кількість поезій, що ними повні дитячі книжки майже для всіх зростів, все це — яскравий доказ вірного й життєвого ухилу в бік літератури для дітей в творчості плужан.

При ЦК «Плуга» існує студія дитячої літератури—нею пророблено значну працю. *Такі студії по можливості мусять бути й на місцях*, навіть в роботі гуртків слід цю галузь підкреслити.

Питання дитячої літератури близько підходить до педагогічних проблем, шукань. Нашим дитстудіям, гурткам необхідно *ув'язати свою роботу з методичними комісіями* органів Наросвіти, з *бюро по дитячому рухові*, з пікорівськими об'єднаннями, взагалі з дитячими групами «юних лєнінців».

Необхідно як найдужче використати *досвід педагогів, бібліотек, дитячих редкомісій*, пікорів, дитячих редгуртків. Аналіз дитячих запитів, інтересів, реагування дитини-читача на відповідні нові твори молодих ревісьменників, вивчення мови, побуту, лєксикону дитячого—то все основні стовпи бази, що лише на ній можна братися за утворення дитячої літератури.

СТУДІЯ ДИТЯЧОЇ ЛІТЕРАТУРИ при ЦК „ПЛУГА“: Стоять (зліва): Різниченко. Тараненко, Бурдун. Вільховий. Ковтун. Сер. ряд (зліва): Коваленко, Забіла, Биковець (керівник студії), Громов. Масенко. Нижн. ряд (зліва): Панів Н., Верговський, Худяк.

Ми свідки надзвичайно буйного зросту творчих дитячих сил—*кожна школа має стінгазети, журнали, продукує вірші, п'єси, оповідання*, виділяє своїх дописувачів (шкілкорів, пікорів).

Допомогти молодій зміні, дати вказівки вчителєві, нарешті самим для себе *повчитися у дітей*—з'являється основним моментами в роботі плужанських організацій, коли вони беруться за літературу для дітей.

Не можна не відмітити одного казуса, в якому винна Полтава, нагло засудивши цікаву й варту найпильнішої уваги спробу дітей Червонограду, що згуртувавшись, видали 2 збірки (поезій, оповідань, п'єс) «Червоною Доріжкою», буцім цей журнал «підриває» центральну українську дитячу пресу.

«Плуг» пішов іншим шляхом й затвердив цей гурток дитячий, надавши йому цілком заслужену назву «імени Плуга», бо він «підривав» лише старе, нездатне до життя.

Мих. Биковець

ЗАБУТИЙ ДОКУМЕНТ

(Історикам ревлітератури на увагу)

В час сьогоднішніх літературних дискусій цей документ набуває особливого значіння і інтересу. Він три роки тому ясно й чітко формулював те, про що тепер нема між нами єдності, про що ми з запалом сперечаємось, а саме:

„Єдність пролетарської культури потрібує і єдності організаційної“...

І ще:

„...Пролетарська культура не має „центра“ і „окраїн“. вона знає не державні межі, а тільки індустріальні центри. Отже на Україні повинен бути великий такий осередок пролетарської культури“...

Хто це так виголошував, так твердо і ясно формулював те, що тепер стало ніби туманне й непевне?

Дивимосся першетравневё число «Вістей» 1922 року. Написано над відозвою:

„До всіх пролетарських культурно-освітніх організацій України.

І підписано:

... „Голова Наукового Відділу Орг. Бюро Всеукраїнського Пролеткульту *Василь Блакитний*.

С. Пилипенко, містоголова.

Голова Художнього Відділу *Володимир Коряк*.

Володимир Сосюра, містоголова.

Тож бачите! Три роки тому (може скажуть — за впливом пролеткультівських мрій), на весь зріст ставала вже проблема не те що «консолідації» (винен я тяжко, що пустив у хід непевне слово), а просто об'єднання, централізації мистецько-революційних сил.

Що тоді перешкодило здійснити ці мрії?

Читаємо нижче:

„Ситуація нині ускладняється тим, що під час уступок дрібно-буржуазним верствам, їхня ідеологія буде деструктивно впливати на маси. Розпорошені сили пролетарських культурно-просвітніх закладів не спроможуться потужно поборювати ті отруті течії буржуазного мистецтва, що сягають вершків пролетаріату. На Україні боротьба за пролетарську культуру ускладняється національним шовінізмом двох конкуруючих інтелігенцій: петлюрівської і русотяпської“.

Цей національний момент і послужив три роки тому яблуком розбрату. Названі вище товариші змушені були вийти з Пролеткульту, зустрівши там «махровий» шовінізм, що не припускав і думки про якусь там роботу серед українського пролетаріату. І шкереберть полетів заклик відозви:

... «Тож нині об'єднуємось, товариші, довкола свого єдиного культурно-творчого осередку нової пролетарської культури на Україні—Пролеткульту»...

Тепер усі, кому не ліньки, вішають собак «системі пролеткультів», що не виправдала себе, що попсувала, мовляв, справу.

Я особисто думаю, що твердити це треба обережно, з тонким аналізом усієї кон'юнктури того часу. В цьому аналізі не аби-яке місце повинно заняти обрховання індивідуальних здібностей й нахилів тих, хто стояв на чолі пролеткультівського руху. Одже він, цей рух, ішов тоді не знизу, а насаджувався згори, поміцки налапуючи ті форми, що мали б відповідати кінетичній енергії, зрослій у пролетарській масі. Правильно налапати ці форми, вилляти в них культурно-творчі зусилля—в цьому полягала одна із заповорок успіху. І може так і було б, коли збувся б план, намічений тоді, а саме:

... „Оргбюро Всеукраїнського Пролеткульту невдовзі скликає Всеукраїнський з'їзд пролетарських самодіяльно-творчих організацій для створення центру творчого українського робітництва“.

Того з'їзду не відбулося. Процес єднання культурно-революційних організацій затамувався не по вині українських представників. Справдилися, на жаль, тоді слова цієї відозви:

... „Національна ворожнеча, пригнічення одної мови другою, є пережиток старих відносин, рештка старих традицій, що про їх казав Маркс: „Традиції всіх мертвих поколінь кошмаром тяжать над умами живих“. Боротися з цією владою мерців і закликає Пролеткульт”.

Заклик лишився «гласом вопіючого». Але невже й тепер ми живемо в пустелі й не в силі прокинутися з того кошмару!? Три роки пройшло упертої, напруженої праці. За ці три роки українські культурно-творчі організації добилися стану, що швидко без перебільшення можна буде називати гегемонією. Ребра національного питання згладилися й не випинаються вже так гостро, так невідгідно.

Пам'ятаймо заповіт Ленінів:

... Інтереси робітничого класа вимагають злиття робітників всіх національностей даної держави в єдині пролетарські організації—політичні, професійні, кооперативно-просвітні і т. п. Тільки таке злиття в єдині організації робітників різних національностей дає змогу пролетаріату вести переможну боротьбу з міжнароднім капіталом та з реакцією, а також з проповіддю і змаганнями поміщиків, попів і буржуазних націоналістів всіх націй, що проводять звичайно ці свої антипролетарські змагання за гаслом „національної культури“. Всесвітній робітничий рух створює і з кожним днем де далі зміцнює інтернаціональну (міжнародню) культуру пролетаріата“...

Отож час ізнов викликати до життя забутий документ і—в нових умовах, з новим досвідом, і в *нових, звичайно, формах*, породжених часом, але добиватися здійснення того ж аксіоматичного постулата.

...Єдність пролетарської культури потребує і єдності організаційної

С. Пилипенко

Плужанська „армія“ в 1924 році

Учасники I Всеукраїнського з'їзду „Плуга“ (1924 р. 5 квітня)

ТЕОРІЯ І ЛІТТЕХНІКА

ПРО ШАБЛОН, БЕЗФАБУЛЬНІСТЬ ТА Г. КОЛЯДУ

За роки революції життя складалось од фронту до фронту, од станції до станції. Озброєні маси народу пересувались з кінця в кінець великої Республіки, надаючи їй вигляду озброєного табору. Зрозуміло, що при такому стані найкращим способом організації думки була *агітація*. То був час найвищого розквіту *агітки*. Агітка по своїй суті є меч, що може одсікти виразку на носі разом із головою.

Але згодом агітку замінила... халтура. Патос і гострота агітки на зразок агіток Леніна, Троцького, Бедного та інших вождів Жовтня зникли, як тільки за цю роботу взявся кадр „спеців“ на цій справі. Зброя втратила свою силу; чинність її була паралізована, ставши, навіть, негативною. Ідучи за першими зразками, останні агітки рубали, навіть, цілком здорові голови.

Стара форма агітки повинна була вмерти. І вона вмерла.

Але наслідків її ми не позбулись і до цього часу. У нас якось засіла до мізку думка, що треба агітувати, обов'язково агітувати вже розагітованого.... Ми махаємо картонними мечами в той час, коли треба вже братись до винайдення металу на нові мечі,—переходити до дальшого шабля—пропаганди, лишаючи агітку для нових сфер діяльності.

Коли ми беремо якесь плужанське оповідання, або поему, ми завжди поруч із добрими художніми місцями обов'язково зустрінемо елементи агітки. За старим зразком ми крамарюємо на „мертвих душах“ старого шаблону.

Ось перед нами поема Г. Коляди „Оленка“. Поема має по—над триста рядків, але вражіння від цих рядків таке мизерне, що мимоволі лаеш і автора, і видавництво. В чому справа? А в тому, що коли вам знайома місцевість, ви можете йти навіть із заплученими очима і говорити про себе: „от, тут горбик, тут пень, тут долина і т. д. і т. д.“ Коли ви берете художній твір, ви, навпаки, повинні мати перед собою перш за все щось нове, якийсь новий шлях, що його вам хочеться простежити, вивчаючи всі його особливості. Міркуємо так: коли ви, припустимо, йдете лісом і доходите до осоки, ви вже знаєте, що далі буде очерет, ще далі лісне озерце і т. д. Осока є певна ознака, що за асоціацією по смежності розгортає вашу думку до кінця.

Коли ви берете твір і із перших рядків його вже знаєте, що за „осокою“ буде очерет і т. д., то це вже не є художній твір, а щось гірше за агітку. Бо агітка має з самого початку ясно окреслену мету, яку математично просто й доказывается, а художній твір, а значить, і поема, поставивши мету, доказує її в інший спосіб за допомогою мистецьких засобів.

Беремо для доказу поему „Оленка“. Зміст: Оленка—пацан; Оленка—дівчина; Оленка кохається з фабричним; фабричного заарештовують; Оленка продовжує його справу; Оленка йде до червоних; Оленку ловить Махно.

Все, як по писаному. Можна, не міркуючи довго, відразу сказати, що Оленка далі працює в Ком'осередковій (за секретаря!), жінвідділі; Оленка виголошує бліді, малоокровні промови і т. д.

Це сюжет, це фабула, це й зміст. Коли у читача є ще якась доля уяви, він зможе поповнити сказане ще тим, що Оленку мав би звалтувати Махно. Але чому цього не сталося? Не відомо. Бачите, тут відбулась така сценка: Махно тягне Оленку до клуні; Оленка опирається; Махно кричить: „Я тебе заріжу“ (!);—„Ріж“! відповідає смілива дівчина. З нічого робити (а анархист Махно не міг же ломати чийсь волю!) Махно, буркнувши—„котись ковбасою“, пішов собі десь мабуть шукати більш покладистої дівчини.

Наївний абсурд, навіть—не мотивована брехня!

Одже і з боку змісту і з боку будови ви маєте отой безкінцевий шаблон, що його, навіть, люди без претензії намагаються уникнути, усунути із свого мислення. Але гірш, звичайно за все те, що Оленки живої, справжньої жінки з властивостями людини, ви і під мікроскопом не побачите. Жодної людської думки, жодного людського прояву своїй героїні автором не надано. Ще в старовину критиками не раз зазначено було, що цілком позитивні герої-це абсолютний нуль. Зазначувано безліч разів, що всі до кінця позитивні й бездоганні герої по меншій мірі невиразні, тоді як негативні типи набирають колосальної сили, яскравости, чіткості, навіть проти волі авторів.

І тому не дивно, що часто й густо якийсь зневажений автором бандит, власник всіх семи смертних гріхів, цілком затуляє цукрово-солодкого якогось незаможника. Життя є перш за все життя і люди є люди. Завдання письменника--дати, показати людей, як вони є, живих, а висновки зроблять уже самі читачі. Нема гірш для автора, коли він з перших рядків говорить: „у мене ікс любий, славний, пай-хлопчик, а ігрек бандитюра“. Ці висновки, вже перечитавши книжку, мають зробити самі читачі.

Але коли Коляда, автор „Оленки“, кожним рядком, кожним словом твердить про героїчну вдачу хороброї Оленки, а читач цього ні звідки не бачить, то це значить-завойовувати світ з негідними засобами. Неможна рішуче когось переконати про існування такої героїні, якої не бачить ні читач, а ні сам автор.

Є ще один момент у поемі Коляди, що його справді не передбачав читач. Це побічний мотив. „У Оленки народився Івась—син“. Але питання: для чого його автор увів у поему? Незрівняний новеліст старої Росії Чехов говорив: „коли ви описуєте кімнату і зупиняєте свій погляд на цвяхові в стіні, ви обов'язково повинні виправдати існування цього цвяха“. Але як раз існування цього цвяха—Івася-сина, авторові Коляді ні для чого не потрібно, хіба лише для того, щоб зробити з нього піонера. Тим гірше для автора: цей побічний мотив наочно доказує лишень те, що автор не знає основних законів будови тієї будівлі, за яку він береться. Однаково як збудувати хату, у якій хижка такого ж розміру, як і кімната для життя; прорубати вікна і буде ще одна кімната.—Одкроять од Колядиної поеми сина Івася і можна зробити ще одну поемку, приладнавши „вікна“, тоб то те, що надає основних властивостей речі певного призначення.

Критикуючи Коляду, треба віддати належне і тій течії в літературі, що проповідує безфабульність (в просторіччі ми помилково говоримо—безсюжетність), під впливом якої безперечно знаходиться й Коляда. В наш час безфабульність є пережиток, особливо, коли брати на увагу завдання нашої організації „Плуга“. „Плуг“ постачає масову літературу для селян. Скажіть, будь ласка, як вплине такий безфабульний твір на селянина систематика, реаліста? Навіть з другого боку, з боку творчої здібности широкого кола народу, що утворив прекрасні зразки сюжетного (фабульного) епосу, що творить його й тепер—чи не здасться такий безфабульний твір йому за нісенітницю? Так. І цілком справедливо.

Не заперечуючи лабораторно-мистецьких шукань, можна проте з певністю сказати, що зрештою і особливо тепер, коли пробуркуються величезні маси народу од вікової темряви, не автор такого гатунку потягне за собою читача, а читач автора.

Тарзановщина, яку можуть закинути нам, тут ні при чому, бо як раз ми й повинні боротися з нею, але її методами. Безфабульністю ніколи не перебореш тарзановщини. Безфабульністю ніколи не зацікавиш учнів лікнепу. що тепер їх нараховують десятки й сотні тисяч душ. Це правило.

Іван Сенченко

СЕКРЕТ ТЕАТРАЛЬНОСТІ

Тодось Степовий

Початкуючи драматурги, що потіють над 5-ти активками, дуже ображаються, коли рецензент розтросить у п'ять хвилин усі наслідки довгої нічної праці.

Таке питання дійсно стоїть завжди перед драматургом.

Чому, справді, Тобілевич, Кропивницький та інші писали іноді навіть сумнівні з ідеологічного боку п'єси, але такі, що їм з боку театральності майже нема чого закинути?

Чому, справді, старий просвітянський мотлох досі не сходить з кону? (і не зійде, доки не з'являться нові п'єси, що дорівнятимуться старим побутовим що до театральності).

Щоб знайти відповідь, подивимося на театр не з точки зору автора чи актора, а з точки зору глядача. Тоді для нас будуть ясні самі собою властивості гарної п'єси.

Глядач відрізняється від читача (книжки), або слухача (лекції) тим, що дія проходить перед його очима й вухами, та ріжниця не вичерпується тим, що у слухача роздатовуються *слухові* органи, у читача — *зорові*, а в глядача — і ті і другі.

Тут, звичайно, подвійне роздрознення слуху (слова, інтонація актора) і зору (рухи актора) *збільшує кількість умовних рефлексів, що зв'язані з цим подвійним роздрозненням* у глядача і таким чином більше вражає, ніж тоді, коли глядач буде тільки бачити (кіно), або тільки чути (музика). З другого боку, не можна говорити про перевагу театру над кіно чи музикою, як про якийсь закон, бо не у всіх однаково розвинені центри сприймання — зорові й слухові. Той, хто буде зворушений кіно (зоровий тип) залишиться байдужим, слухаючи Крейцерову сонату, навпаки — слуховий тип позіхатиме на демонстрації ультра-американізованої фільми.

Чи в тому вся сила театру, що він, впливаючи і на зорові і на слухові центри, знаходить глядачів саме через те, що *більшість, загал, потребує* таких подвійних роздрознень?

Чи не в цьому, таким чином, причина безсмертя театру, — того безсмертя, що його даремно намагаються поховати адвокати сучасної кіно-техніки, пропонуючи цього «Великого німого»?

II

Придивляючись ближче, ми бачимо, що *не в цьому* полягає головний вплив театральності: зорові й слухові роздрознення грають тут ролю проводників, але не вони самі по собі обумовлюють вплив на глядача — адже в кожній п'єсі глядач має і зорове і слухове вражіння від гри актора, але не кожна п'єса є театальною, тоб то, не кожна *впливає*.

В чому тут річ?

Річ у тому, що коли ми читаємо книжку (зорове роздрознення), або слухаємо лекцію (слухове роздрознення), ми затратуємо багато нервової енергії на те, щоб від цих прочитаних і почутих слів перейти до того змісту, який за цими словами — умовними знаками — криється. Ця розшифровка слів, перетворення понять в образи є не що інше, як будівництво одного умовного рефлекса на другому. Це вимагає затрати енергії. А що ми бачимо при постановці гарної п'єси?

В гарній п'єсі ця робота нам непотрібна. Нам не треба «уявляти» ситуації, бо вона сама в дійсності стоїть на кону перед очима. Нам не треба

в голові будувати картину мук чи радощів—ця картина перед нами; ми її бачимо і чуємо. Це економить нашу нервову енергію. А організм наш так вже збудований, що всяка економія дає нам задоволення.

III

Автор сказав стисло (економія слів), або гострим жартом (економія думки), або натяком (економія сил при нападі), а слухач, маючи лишок енергії, почуває задоволення і випускає геть цей лишок в формі сміху, як паровик випускає енергію в формі пари. Або актор зробив який небудь рух (ногою, рукою, головою, очима, губами і т. д.), що красномовно передає настрій або намір—і глядач почуває задоволення, бо йому нема чого думати над змістом дії—вона ясно висловлюється і підкреслюється цим рухом.

Глядач гадав, що зрозуміти дію коштуватиме більше енергії, а знадобилося менше, *лишок* іде на утворення побічної думки чи настрою, а це ще більше збуджує глядача і він сидить вражений комичною чи трагічною грою актора.

Таким чином, суть театральности полягає в тім, що *дія* розгортається безпосередньо, наочно, в конкретних ситуаціях.

Театральна п'єса тим відрізняється від п'єси літературної, що примушує акторів *працювати* на кону, в той час як, граючи літературну п'єсу, актори тільки *балакають*, а глядачі... позіхають, бо слідкувати за грою—забирає багато енергії.

Т. Стеновий

РЕЗОЛЮЦІЯ ПРО КРИТИКУ

(Ухвалена одногласно I Всесоюзна конференцією пролетписьменників)

В галузі літературної критики I Всесоюзна конференція пролетписьменників, міцно стоячи на ґрунті марксіських принципів, що їх розробив Г. Плеханов, вбачає своє головне завдання в рішучій боротьбі з псевдомарксіською критикою, яка оперує поняттями позакласової «об'єктивної художньої істини» і впадає в естетичні вибаганки і філософський ідеалізм. Всесоюзна конференція вважає надзвичайно необхідними зміцнення в літературній критиці громадсько-публіцистичного елемента, що, звичайно, не означає одмовлення від оцінки творів з боку їхньої художньої форми. Критика мусить зосереджувати свою увагу не остільки на характеристиці творчої постаті автора, як на оцінці явищ життя, що їх автор малює. Критика повинна перш за все турбуватися про виховання читача, а вже потім—письменника.

Разом з тим критика повинна виявляти більше марксіської глибини в трактовці своїх засад та більшої серйозности й обережности в оцінці окремих авторів.

... Визнаючи, що жодна літературна течія, школа чи група не можуть і не повинні виступати від імені партії, 3-тій підкреслює необхідність урегулювати справу з літературною критикою і найповніше освітлювати зразки художньої літератури на сторінках радян. партійної преси...

З резолюцій XIII партз'їзду, п. 19.

ЖИТТЯ Й ТВОРЧІСТЬ*

Шляхом спостереження дійсного, ось-сьогоднішнього життя,—сучасний письменник (звичайно, пролетарський, або в даному разі—селянський з пролетарським світоглядом)—без жодного «лукавства мудрого»—повинен для творчості своєї користуватися спостереженими фактами і перетворювати їх шляхом художньої обробки в ті загально-потрібні цінності, які нарівні з *трактором, електрикою*—допоможуть піднести рівень культури.

Цілком погоджуючись з т. Сенченком про *недоцільність* з боку письменника (митця взагалі) користуватись для творів життєвими фактами (темами) виключно з минулого (бандитизм, розбишацтво, насильство), що досі спостерігалось в нашій молодій літературі, зупинюсь, головним чином, на сучасному житті, на тих фактах (темах для письменника), які воно настирливо висуває.

Ось які процеси спостерігаємо зараз на селі:

а) Занепад старих консервативних звичаїв в родинному житті; прагнення молоді до науки, культури,—боротьба зі світоглядом старших, од яких молодь матеріально залежить; сількорівство. Викриття зловживань. Переслідування адептів правди.

б) Економічне розшарування села: наймити, незаможники, куркулі; боротьба навколо земельних питань; кооперування, колективізація; змагання заможних шарів за непорушність старовинних звичаїв; боротьба за владу. Занепад релігії. Зв'язок її з сільською «буржуазією».

Як бачимо—тем для письменника досить: бери навлюбки один із моментів і пиши.

Життя, в рухові своєму, занадто непостійне. Воно й сміється, й вибрикує, й поруч з цим плаче й голосить.

Ось вам:

Барина, поміщиця повернулась на село. Весь час вона лікувала в Криму, а далі й за-кордоном свої «розхитані нерви». Одкопавши шухлядку, кинулась до влади з «купчими крепостями» на двіста десятин землі, яку вона за «кровні» гроші купила у князя Щербатова...

А хіба життя наше не породило ще Гоголівських Івана Івановича та Івана Никифоровича?.. Хіба у нас немає радянських Миргородів, засідателів городничих?.. Хіба в наші часи не може свиня зайти в сільраду і схопити зі столу не тільки якусь там скаргу, а ціле «дело» з заголовком: «предподаток на церковного старосту Микиту Галушку»...

Поруч із цим, розуміється, не можуть не переплутатись й позитивні сторони життя. Беру за приклад одного з сучасних письменників-плужан, що потрошки забувають про минулі події й повертаються лицем до дійсного життя. Такий Петро Панч. Почитайте у ч. 1—2 „Червоного Шляху“ оповідання його—„Коли б іншою була політика...“ Це оповідання збудоване на анекдоті. На звичайному анекдоті, що має в основі одну з негативних сторін нашого життя. Зус Янкелевич Цицерман, колишній торговець, залишився без діла. А як-же його жити?.. Куди подітись?.. Ось на цьому гострому бажанні жити, до чогось себе приткнути й виникла анекдотична подія, якою й скористувався Панч, яко письменник. Чи досяг чого Панч своїм оповіданням?.. Звичайно. Він у живій інтересній формі дає нам один з негативних малюнків життя.

Шукайте в іншого письменника явища, протилежного змальованому Панчем. Самі відшукуйте й пробуйте передати на папері в художній формі.

*) В цій своїй статті я намагаюсь лише так-сяк конкретизувати загальні положення, що зачепив їх тов. Сенченко в ч. 1 „Плужанина“ („Про наші теми“).

Протилежності навчають життю й визначають певний в ньому шлях.

Про те, як технічно змалювати спостережені явища, досконально сказати неможна. Немає й не буде в мистецтві певної постійної форми. Міняється форми життяві, змінюються відповідно також і форми в мистецтві. Найкращою формою буде та, якою письменник досягає найбільшого зацікавлення в читачеві до свого твору й найбільшого впливу на його емоцію.

Знов же треба пам'ятати, що на читачів різного культурного рівня й різної емоціональності, впливатиме, очевидно, й *різна* форма. Неоднаково треба писати для неоднакових читачів.

Треба вчитися на письменниках, які відіграють уже певну роль в пролетарському мистецтві, в процесі творення нової пролетарської культури.

Наведені приклади з колишнього Гоголя й сучасного Панча є лише приблизні приклади, на яких можна базуватись, стверджуючи, що час письменникові повернутись лицем до дійсного життя, поринувши в нього по вуха й переварюючи в художній формі, дати ту коштовну річ, яка, повторюю знову, поруч із електрикою, трактором допоможе будувати нове життя.

Гр. Яковенко

ТЕМИ ДЛЯ СТУДІЙНИХ ВПРАВ

І. Загальна схема критичного розгляду твору

1) Для якого читача припадає даний твір? (дітей: сільських, міських, юнацтва, комсомольства, малограмотного селянства, сільської півінтелігенції, робітництва; червоноармійців; радянської інтелігенції, мішанства, дрібної буржуазії і т. подібне).

2) Як на даного читача цей твір впливатиме? Що дасть для загального культурного розвитку? Чи революціонізуватиме читача, організуватиме його думку в напрямі створення комуністичного світогляду? Чи є в творі ідеологічні огріхи, антикомуністичні думки? Як їх виправити?

3) Композиція твору. Чи правильно він збудований? Чи зацікавлює читача? Чи нема якої зайвини, розтягнутости, що мішають основній думці, фабулі, розвитку подій у творі? Чи добре підготовляє вступ до читання твору далі? Чи гаразд закінчено твір, щоб певною і ясною була картина, чіткою провідна думка?

4) Образова частина твору. Якими художніми образами намагається вплинути автор на читача? (Зорові образи, порівняння. Звукові. Моторні (образи руху і т. д.) Оскільки вони вдалі й дійсно впливатимуть на читача? Чи знайомі ці образи тому читачеві, що для нього цей твір призначається? Чи не захоплюється автор цими образами й чи не накопичує так, що це починає шкодити ясності думки?

5) Лексична (словесна) частина твору. Чи добірна мова й чи відповідає тому читачеві, що для нього твір писаний? Чи нема граматичних помилок, російських слів, зворотів мови, що їх треба виправити на українські? Чи правильно автор будує речення? Чи користується народним словником, прислів'ями, побутовими приказками? Чи влучно це він робить? Чи відповідає мова героїв їхньому соціальному стану, культурному рівню, характеру, що хотів надати їм автор?

6) Загальні висновки. Чи надається твір для вжитку? Де і в якому вигляді? Чи треба його друкувати (в стінгазеті, газеті, журналі, збірникові, окремою книжкою і т. д.). Кому для читання його рекомендувати?

Завдання I. Візьміть „Веселу історію“ Копиленка й розберіть та прокритикуйте по цій схемі. Заповніть її тими запитаннями, що ми їх може обминули, і котрі, на вашу думку, потрібні для детальної характеристики твору (цього й інших).

Загадайте комусь із членів гуртка по цій схемі розібрати якусь книжку з серії „Бібліотека селянина“. Складіть на підставі розбору коротеньку рецензію колективну з загальними висновками по кожному пакту цієї схеми і надішліть нам для друку в „Плужанині“.

Завдання II. По пакту 4-му (про художні образи) порівняйте вміщені в цьому числі „Плужанина“ поезії. В кого і яка образність сильніша й влучніша? Яка образність і в кого переважає (слухова, зорова і т. д.)

Завдання III. По пакту 5-ому (лексика) розберіть твори членів вашого гуртка, одмітьте загальні хиби, загадайте собі скільки тем для рефератів про українську мову (користуючись книжкою О. Курило „Уваги до сучасної української літературної мови“).

II. Конкурсні теми для літгуртків

- 1) Складіть „Марш комунарів“. Перший рядок може бути такий:
Ми—комунари, сини червоної землі...
- 2) Напишіть оповідання на 1 травня „Чорна майовка“ (В той час, як робітники ідуть урочистим походом, святкуючи своє свято праці,—буржуї, „совбури“, попи, куркульня, взагалі, всякі вороги пролетаріята, справляють свою „чорну майовку“—збираються десь, піячать і кленуть робітничо-селянську владу).
- 3) Напишіть коротеньку п'єску—одноактівку для сільського театру „Горе крамареви“ (проти крамнички глитаєвої неможливість кооператив споживчий заснували й поволі крамаря самого в тому кооперативі купувати змусили).

Примітка: Коли щось із цих завдань удасться—по загальному присуду надішліть нам для використання й преміювання автора чи гуртка—коли праця була колективна.

Комсомольці-письменники

Сидять (зліва): О. Громів, Ів. Момот, П. Голота, Голубничий.
Середній ряд (зліва): О. Конторин, П. Усенко, В. Сосяра, Ів. Шевченко, Ів. Кириленко.
Стоять (зліва): М. Кожушний, Дукин, Дм. Коваленко, Ів. Свистун, Ан. Крашаниця, Гр. Епик.
Переважає більшість цих тов. перебуває в спілці селян. письмен „Плуг“ та в спілці пролетар. письменників „Молот“.

III. Темі для рефератів у філіях

1. Незаможницькі типи в творах П. Панча, Ол. Копиленка, Я. Качури, О. Шиманського.
2. Шевченко—співець передпролетаріяту (по книзі А. Річицького „Шевченко в світлі епохи“—вид. П. ДВУ. 1925).
3. Погляди Плеханова на мистецтво (по книзі „Мистецтво й суспільне життя“—вид. Книгоспілки).
4. Як ставився т. Ленін до Л. Толстого (по статті в т. XI ч. 1 і 2, рос. видання).
5. „Ярина Курна-товська“ В. Поліщука і „Евгеній Онегин“ Пушкіна.
6. Позитивні типи в творах Хвильового.
7. В яких плужанських творах найкраще відбився § 5 нашої платформи (про урбанізацію села).
8. Люмпен — пролетарські постаті в творах альманаху „Плуг“.
9. Антирелігійні фейлетони Остапа Вишні.
10. Технічні досягнення П. Тичини в збірці „Вітер з України“.

Плугатар

Початок історії

Олександр Копиленко

Коли я їхав по справах наросвіти у село Клюванці—у дальнє бідняцьке село, за багато верстов від повітового міста—я ніколи не думав, що зі мною трапиться та пригода, що оце я хочу розповісти.

А пригода дійсно цікава!

Все було звичайне. Звичайний осінній подзьобаний дощем і залізаний вітром степ. Гнилі хмари пухли вгорі від вогкості і билинка суха цілилася в них сердито. Инколи вирине де-инде обшарпаний згорблений хутір, він ніби аж в землю вріс від убогости і ніби хоче сказати, що з нього продподатку багато не візьмеш. Пролетить галасливо вороняче весілля—гайворіння перекидається над головою петлями.

По-переду, на обрії—мереживом випинався в небо ліс. Ото туди мені їхати—візниця сказав, що там і їхнє село, а за десять верстов у бік друге

село Мар'янівка, куди мені теж треба було бути.

Рухалися ми помаленьку. Бо конячина мого візника ніяк не хотіла йти швидче свого звичайного кроку, мабуть знала, що вона працює не «сдельно» і «нагрузку» їй не заплатять. Тюпала вона собі повільно, хоч веселий дядько і називав її найріжнішими назвами, навіть і такими, що ми живаємо їх тільки тоді, коли вже нічим не доскулиш.

А коли кобильчина вже ось хотіла зупинитися, він сіпнувся увесь, задрив угору свою борідку, підняв батога:

—Ну, ну, незаможниця, ворущись, чого похнюпилася!

Засміявся своєму дотепові і повернув до мене своє невеличке обличчя з чорненькою сивуватою борідкою й хитрими прозорими очима. Стрельнув плечем у мій бік:

—Що ж, товаришу, зробите, худоба— не розуміє кого везе— гостя з города, ну, а свого розуму їй не вставиш.

Я помітив, як трохи моргнула густенька смуга сивої брови дядька і блиснули хитренькі очі, я байдууже кинув:

—Нічого, доїдемо. А як у вас тут у лісі, дуже неспокійно зараз? Тут була банда Іваниці?

Дядько цвьохнув батогом, довго дивився на мене, мабуть слідкував, чи боюся, чи ні, а потім заспокоїв:

—Нема тепер. збрів кудись—кажуть, за 50 верстов чути було... А то говорили, що недалеко вони. Та тільки до нас більше не поткнуться—ми ж самі їх громадою прогнали. Остогидли вже-е!

Він сплюнув у бік, зпересердя, і ще додав:

—Не прийдуть голубчики, злякаються. А хитрючий був отой самий Іваниця. ну й гадюка ж. А воно й їм тепер бандистам, стало не солодко—ганяють, а їсти нічого... Да-а... їсти нічого, а на всіх не надаєшся... Советская власть...

Колеса місили грязюку, нудно, одноманітно. Щось самотньо журливе і сухе як грамофонна музика щаруділи забуті билинки.

В далені видно було село і я побачив, як дядько почав прислухатись—слухав уважно, послухав і я: дзвонять у церкву.—Стурбовано поглянув на мене дядько:

Значить, таки щось навсправді є!

—Що, свято яке?

—Та ні, там таке, що сором і говорити. А може воно й правда—не розбереш, я ото й поспішав, щоб узнати. Там ціла історія...

І він розповів мені цікаву історію, поки ми доїхали до села.

Чорт у селі Мар'янівці

Цю історію я зараз пам'ятаю приблизно в такому вигляді: так вона стоїть в моїй уяві, ніби я бачу це все перед собою і чую, як дядько розповідає її мені.

Перед тим днем, як я їхав у село, увечорі, невідомо звідки рознеслася по селі Клюванцях чутка. Хто її приніс, невідомо, але ця чутка враз якось на всіх дуже вплинула. Не раз уже тут чули про різні чудеса, а це вже у сусідньому селі — та ще така подія! Баби аж цапки ставали, заходились богу молитися, більшовиків лаяти і в той вечір збирались молебень служити «об'збавлені».

Увечорі рознеслася чутка, що в селі Мар'янівці, за десять верстов від Клюванців у баби Замойчихи народився чорт. Найсправжнісінький чорт!

А Замойчиха собі баба, як баба—все, що в кожній баби і в неї є, а звідки таке сталося, чорти його знають. От буває ж!

Так же ж як народився. Ото значить все ж як слід там—баба повитуха бере його в руки, тільки воно народилося, аж глядь—пупа немає. Без пупа народилося. Ну, а далі дивиться—в шерсті все, руденьке, з ніжками. Поклала його в літепло—купати, значить, дивиться—а воно з хвостиком і чхає од води.

—Свят, свят, свят—хрестить його баба, а воно, як гукне:

—Чого, стара сука, хрестиш, пусти... Хіба в вас бог є?

Баба й отетеріла. Галас зняла—прибіг чоловік, збігаються люди. А воно, чортеня, само викупалося, стрибнуло з ночов на піл, злізло Замойчисі—його чортовій матері, на пузо, як зайшлося сміхом, та кричить:

—Чого роти пороззявляли, чорта не бачили, Колись Ісус був, а тепера чорт. А ну, співати!

І почало «Ой, що ж то за шум учинився». Та як співати? Басом виводить, аж луна розлягається. Налякало всіх до смерті. Разів із п'ять повторювало цю пісню.

Поспівало ото, а потім до Замойчихи, до матері, каже:

—А ти чого розляглася, туди твою перетуди, їсти хочу, а? Поліз сам до пазухи, схопив і давай ссать—поссав трохи. Покинув, розлютувався, сплюнув, та знову свою чортову матір, значить, Займочиху, під бік, та в живіт—як заверещить.

—Що ти, сволоч, таким пісним мене годуєш. Тягала в пузі скільки—там голодував і знов. А ну, самогону мені—первака. Дві пляшки щоб ураз!

Та всіма святими їх зверху і богом, і богородицею. Люди перелякалися, несуть йому самогон, огірків, сала. П'є прямо з пляшки, заїдає і від задоволення хвостиком тільки верть, верть—покручує, та зуби щирить. А самогону нікому не дає—сам на животі Замойчихи гніздиться й п'є.

Напився, нажерся, рожа червона стала, як полив'яна і очі блищать. Подивився навкруги та до Займочихи:

—Посунься, ти, чого розляглася, як поміщиця, це тобі не колись!

Ліг спати чорт—п'яний, і хвостика під себе підгорнув, тільки кінчиком ото вертить. А люди до попа, просять, щоб він молебень одправив—не хоче

під — каже, в церкву не ходите, за обряди не платите як слід — все одно бог тепер молитов не прийме, не справиться бог із чортом, раз ви йому молитвами не допомагали.

Перелякалися всі в Мар'янівці, і докотилася ота чутка і до Ключанців. Тут люди теж на ноги стали і ото як раз молебня правили, коли ми з дядьком під'їздили до села.

Село Ключанці лежало попереду, розкидане сірими хатами — здавалося, що то земля вищирила свої брудні зуби в небо.

Я обмірковував свою промову, що збирався зараз нею розвіяти темряву селянських мас і довести безглуздість цього чортячого народження. Пригадував, що я зараз говоритиму і був певен, що розвію оцю чудернацьку дику брехню. Вже в'їзжаючи в село, я все ж спитав свого візницю:

— А ви, дядьку, вірите цьому всьому?

Він подумав зосереджено, поправив шапку і драного наритника на коняці і задумливо відповів:

— Хто знає... А моторошно якось, знаєте. Як би під собою власть почував... воно, конечно, а так... не ізвесно.

— Ну, а в бога вірите?

— Так як вам сказати — не то щоб вірить, а якось без бога... та нам молитися не багато залишилося, вам молодчим видніше, а ми в могилу дивимося. Ну, безпартейна, ворущись! Зараз побачиш свій рідний рабоче-крестьянський клас.

Він цвяхнув свою „безпартейну“ по худих сухих ребрах, а вона здивовано поглянула на нього, ніби дивуючись, що він ображає її особу і сумно хвинула хвостом.

Як поросся з чортом грабували селян

Ми в'їхали в село Ключанці. Широка вулиця з гнилою торішньою травою, бур'яном. Покалічені тини і підсліпуваті хати, але людей було зовсім не видно. За селом впинався твердо в землю ліс і підозріло мовчав.

Звернули до церкви — назустріч похід іде. Звичайно, не з прапорами, а з хрестами і з попом на чолі. Народу — все село зійшлося і, як відно, всі рішуче йшли в степ в напрямку села Мар'янівки. Я стрібнув з воза, пішов назустріч, спитав голову сільради. Підійшов кремезний дядько з посмішкою під усами. На міцних, як викованих з металу, плечах — сірячина.

Він винувато показав мені на похід, вдарив об поли:

— Хто зна, як його міркувати. Поговоріть самі з ними...

Голова комнезаму, ще парубок, каже мені, що тут нічого не вдієш, як отара йдуть і край — нічого й слухати не хочуть. Все ж голова сільради став на воза, об'явив хто я такий і сказав, що я буду говорити.

Я спокійно виліз на цю рухому трибуну, але, коли мене обступили підозрілі обличчя, сірі, нудні і надоїдливі — враз всі слова промови, що я її раніше був обмірковував, вилетіли з голови. Щось я говорив, переконував, доводив неправдивість цього чуда, викривав релігійні брехні. Селяни стояли мовчки, тільки баби інколи кричали, що, мов, пора вже кінчати, мов, знаємо їх, говорять вони вмюють! Але дядьки їх заспокоювали.

Під кінець промови я захопився вже сам і говорив з піднесенням — мені здавалося, ніби й селяни почали мені вірити. Закінчив я промову якоюсь сильною фразою і був надзвичайно здивований, що натовп гучними оплесками покрив промову.

— Ну — думаю — значить, до серця дійшло!

Але голова комнезаму, щирий хлопець, винувато промовив:

— Вже, бач, звикли до оплесків — раді, що скінчилося! Ото ж оплески оплесками, а роблять по своєму.

Дійсно — з гурту почулися голоси:

— Вже кінець... Можна йти?

Голова сільради, оголосив, що вже кінець і на моє велике здивування... похід пішов далі.

Ну, тут вже нічого не зробиш! Порішив і я йти, щоб там на місці все самому виявити, а особливо—щоб найти злочинців. Пішов позаду разом з головою сільради, Комнезаму і ще кількома дядьками.

Натовп уперто прямував уперед. Село вже осталося далеко позаду, версти за чотири. Я розмовляв собі з дядьками, коли щось заворушився на рід і почав показувати вперед. Глянув і я, а здалека йшов назустріч другий похід теж з хрестами і з попом, і люди розтяглися далеко по дорозі. Захвилювалися клюванівці.

Аж ось два походи почали сходитися, доки не зійшлися. Виявилось, що той похід іде з села Мар'янівки у Ключанці. Ото диво! Пішов я наперед, а там вже сварка знялася.

Бо Мар'янівці заявили, що у Ключанцях, у Перепелиці Петра, у його баби, народилося поросля. Найсправжнісіньке поросля і розмовляє по чоловічому, нічого не п'є, крім самогону і їсть святі образи та перепаскуджує їх.

А сам Перепелиця тут, ось з гурту клюванівців вийшов—ну, ясно-образився. Почав кричати їм про чорта. Замоєко й собі вийшов з гурту Мар'янівців та до Перепелиці—у його Палажки народився чорт? Та він їм, за цього чорта печінки поодбиває, коли хоть хто слово скаже!..

Перепелиця і Замоєко зчепилися битися. Кожне село почало боронити честь своїх громадян і свого села. Баби заверещали з переляку, а попи як мара посходилися та хрестять хрестами.

Бійка зчинилася враз. Гаряча кривава бійка. Вже було кілька скривавлених облич. І це ще тільки починалося.

Я бачив, що справа кепська. Хотів сам розбороняти, та до мене підскочив якийсь паруб'яга з сажень на зріст і так по товариськи садонув мені під ребра, що я опинився аж за два десятки кроків од натовпу. А там ще хтось мене й ногою наступив, так що я насилу підвівся. Правда, в мене в кишені лежав револьвер, але коли б я вистрелив—тут би мені й кінець—я це прекрасно знав.

А дві купи дядьків попадали і там товкли один одного.

Над ними тільки матналися попівські підрясники—бо попи все ж хотіли розбороняти.

Баби криком підбадьорували своїх, або з плачем відтягали чоловіків. Війна настояща! За галасом нічого не чути!

Аж ось дивлюсь я—з Ключанців мчить вершник—гонить свою конячину скільки є духу. Під'їздить ближче—хлопець, розхрістаний, босий. Там, у бійці його ніхто не бачить, бо хто не бився, той уважно слідкував за борнею.

Я назустріч хлопцеві—він підстрибнув до мене, кричить, а його ніхто не чує. Він мені розказує звякано з плачем і сльозами, а натовп реве. Тоді враз витягаю револьвера і двічі стріляю вгору—розлютовані обличчя повернулися до мене. Я враз їх і приголомшив, сказав їм те, що привіз хлопець:

— Дурні божі, ось примчав хлопець з Ключанців—бандит Іванець грабує село, забирає все з хат і навіть корів виводить. Он гляньте, із Мар'янівки хтось біжить, чи й там не таке саме?

Дійсно, з другого боку біг якийсь дядько у розірваній сорочці, стривожено махав руками і щось гукав.

Підбіг і захекавшись розповів, що бандити грабують село, підпалили сільраду.

Мент—всі стояли мовчки, а потім як божевільні з плачем і ревом помчали до сел, обидва натовпи у різні боки. А баби зразу заголосили та—така вже їхня вдача!

П Е Р Е Д К О М У Н С Ь К А

(піснею)

Скільки того дива
впало на прядива,
Впало на прядива,
стеле на луги; —
Тут-би колективи
та пожали ниви,
Тут-би колективи
вбрали береги!

* * *

Та куди не глянеш:
впали черноземи,
Та куди не кинеш —
обриси заграв.
Гей, повисли-б арки
золоті, надземні,
Трактори-б полізли —
цілину орать.

* * *

А то полем глянеш:
тільки сіно в'яне,
Тільки сіно в'яне,
та вітри гудуть.
Та то-ж ми сюдою —
кулі олив'яні,
Та то-ж ми сюдою
звоювали путь.

Павло Усенко

А на ріки кинеш —
береги обсохли,
Береги обсохли,
аж болить в-вічу; —
Ой, ударьте наші
електричні сили,
Ой, ударьте сили —
— світе — краю чуй!

* * *

Ще й, прийди машино —
заоремо межі,
Заоремо межі
і оновим край.
Хай сміється небо
і вогні закрешуть,
Хай сміється небо
зорями заграв.

* * *

Скільки-ж того дива
пада на прядива,
Пада на прядива,
стеле на луги!
Тут-би колективи
та пожали ниви,
Тут-би колективи
вбрали береги.

Пав. Усенко

П О Л Е

Поле — моя колиска
І вірвечки — золоті снопи.
Молоко — коли роса бризкає —
Мов мед цілющий, пий!

Поле — безмежне поле —
Хто ще більше втіхи дасть,
Коли в грудях солодкі болі,
А над тобою тремтить зізда!

— Голубить: із жил у жили
Перехлюпує плеск міцний,
Щоб спів голосний і жиливий
Хотівся по зелених нивах!

... Карає: із жил у жили —
І пекло, і гнів, і журба, —
Коли вгасає молода сила
І висихає земляний горб.

Поле! По твоїх прискриньках
Хто ще не ховав свій захват?
Хочеться, як тоненькій стеблині,
Прорости й простором пропахнуть!

Поле — моя колиска.
І снопи — золоті бильця.
Хочеться притулитися близько
І з глибин твоїх напиться!

Вас. Алемко

ПОДОРОЖНЄ

(Із циклю «Од зелених полів»)

І знов поля. І знов шматують мозок:
Чи буде, буде урожай, чи ні?
Поїхав вітер драбинчастим возом
Молоти рештки в крилянїм млині.

Порою «лисини», порою чорний лід.
Між суміжків—лежить селянська доля.
Терпкі думки, терпкі думки, мов глід—
Об поверхню полив'яного поля.

Поля, поля! Тужливі в рухах крові:
Бодай би дощ, бодай би навіть сніг.
Щоб паросток, охочий та здоровий
Зазеленів к весні.

Зелений, щоб набрався сили в-літку
Й тоді, в осінній мій обхід—
Думкам—не скніти, серцю—не боліти
За рунь зеленую і за невчасний сніг.

Демчук

* * *

Розкрилось натхненне обличчя
і очі прорізали тьму...
Засяли в далекій столиці
рубінами літери — П л у г.

Розправили крила майдани —
і рух молодих хуторів...
Одкрилися сояшні брами
назустріч червоній зорі.

І там, де сновіяли тирла —
в простори бадьоро гука:
і сивого діда сатира,
і молоді — ясен — плакат.

Прокинулись заспані гори
і ранками скошують млу.
І ось — вже на селах червоних:
рубінами літери — П л у г.

Ол. Ведміцький

* * *

Ми молода, невмирущая сила.
— В небі вечірньому — серп-молодик:
 піснею,
 словом,
 і плугом,
 і ділом —
карбами краємо сонні віки.

Вчора —
 за гаями, ворони зграями
 — кулі і в серце
 і в шоломи нас...
 — Нині-гвинтом,
 і пропелера
 вдарами
— мірим незміряне:
Раз!
 Раз!

Ми молода, невмирущая сила.
— Вогнища радости в нас не заллять
 з піснею,
 з словом,
 і з плугом,
 і з ділом
— Гоним розгонами:
Раз!
 Раз!

Первомайський
Сенченко

НАШ ПОБУТ

ЛИСТ СІЛЬСЬКОГО ПЛУЖАНИНА*)

„Мої твори людям інтелігентним здаються занадто примітивними, але пишу для гречкосіїв і вони ними захоплюються, бо все в них розуміють. Мав нагоду з боку це перевірити. Щось нове, оригінальне для селян незрозуміле, тому то вони люблять Остапа Вишню, бо він простий. Нові байки подобаються, але на жаль, їх у нас рідко можна здибати.

Тичина селянам майже невідомий (певно через те, що пише в солідних журналах, які до нас не доходять), Сосюру читають сяк-так, а В. Поліщука просто не хотять читати, бо він зовсім не для селян.

Селянина треба захопити до читання, а цього можна досягнути тільки тоді, коли ми дамо йому те, що йому по силі. Роблячи це, ми, селянські письменники, здаємося на наші часи відсталими; але інакше не можна, я це так розумію і коли-б незабаром наше селянство виросло культурно, щоб могло все розуміти, то я і такі, як я, з спокійним сумлінням сказали б: „нині опускаєш!“

Кажете, що моє оповідання годиться для „бібліотеки селянина“? — Дуже радий і дякую. Чого ж мені ще! Саме те, що треба.

Тепер ось що. Якось ви запитували мене, чи не наворачтається в нашому селі гурток „Плуга“, так от вам: запропонував я завсільбуду, він згодився і попросив мене зробити доклад, бо виявилось, що ні він, ні секретар С. Буда ніколи й не чули про „Плуга“. Це Вам доводить, як ними читаються газети. Написали протокола, підписався зав. та ще один партійний тов., всього було душ 15. Але другого дня мене в С. Б. зустрінуто глузливо й ніби підозріло.

Річ в тім, що я в своєму докладі зачепив співочу секцію С. Буду, в якій панує сама чистісінька церковщина і якою керує бувший дяк. Також зачепив драмсекцію, в якій режисер нікому й нічого не показує тільки через те, щоб ніхто не „видавався“ і щоб було помітно тільки його, яко „героя-любовника“. В докладі я сказав, що коли б у нас був „Плуг“, то люди не топталися б на місці, а йшли б уперед і тоді не було б ні „відомих“, ні „великих“, а були б всі однаково корисні.

Тепер мене цькують, згадали, що я й сількор. Незабаром в „окружній газеті“ з'явився допис, в якому мене вилаєно „мочемордою“ і чомусь до мене приточено отого ж таки дяка. Вийшла якась нісенітниця, але коли я пішов до С. Буду й сказав, що це написала людина нечесна, мені сказано ось що: „Ага! А ви думали, що сількор! Ось ми коло вас візьмемось“. Тепер по-за моєю спиною йде, що я хотів організувати нелегальне Т-во „Плуг“, томін докотився до ДПУ (думаю, що це старання режисера) й я тепер з дня на день чекаю, що мене до нього потягнуть. Звичайно, мені за це нічого не буде, бо це було б досить „кур'йозно“, але сидіти під час слідства ні за цапову душу зовсім не „кур'йозно“. Тим часом, я новому зав. С. Будом запропонував заснувати „Плуг“, але й цей відкинув пропозицію через те тільки, що ніколи не чув і не знає про таку організацію.

Думаю, що „Плуг“ тільки зачіпка, а сила вся в тому, що я сількор, де-кому засідаю сіллю в оці.

Димовщина, димовщина, аж дим у гору здіймається, тільки в одному місці вона більша, а в другому менша...

Сільський плужанин

*) Редакція вважає думки автора надзвичайно характерними і влучними що до сільської сучасної обстановки, завдань плужанської роботи, популярності наших поетів.

ТОВАРИСЬКА КРИТИКА

I. Автор «патентований»

Автор. «Холодні дні мурмотіли стоматерні прокльони. Ванька насуну дужче шапку, придавивши ліктем нагана і посилав сердечні привітання цьому ідіотському небові, а в ухах:

.... Ах ти ж, жисть моя, горемичная»...

Голова. Хто забирає слово по зачитаному творові?—

Критика:!?

Автор. (ковтає самовдоволену посмішку).

II. Автор «подающий надії»

Автор. «Ліси, ліси, ох ви-ж, ліси мої, зелені. Куди ви біжите врости немов повні груди у дівчини...

«Тьотю, що то я бачила, ворухиться в кущах четвероруке, четвероноге?»

— «То, китайський павук; ходім швидче з цього саду, дитинко»...

Критика. Я просив слова. Зачитаний твір товариша справляє досить приємне вражіння. Це поверхово. Але, як приглянутись ближче, до чого в нім еротика? Це вже, знаєте, еротика для еротики...

Автор. (спалахнув).

Критика. ...а нам цього не потрібно. І потім сюжет. Сюжет цілком запозичено у Хвильового...

Автор. Брехня.

Критика. ...в нього є таке саме оповідання. Тільки у Хвильового більш талановито...

Автор. (перебиває). Нічого подібного. Це, що ви кажете,—я запозичив у Хвильового, то ви брешете.—Може у Хвильового й є таке, але я його зроду не читав, а своє написав самостійно. А що еротика, так ви самі пишете про викидиші, менструації й таке подібне.

Критика. Може товариш дійсно не читав. Але у Хвильового дійсно таке є. А тому твір товариша не оригінальний й до друку не годиться.

Автор. Товариші, твори—ні к чорту. А мій вже набраний в друкарні! (До товариської критики:) Ну, слідуєчий свій твір хоч і не читайте,—все одно буду крить по чім здря. (до судіда:) Це сьогодні вдруге така неприємність подав одне оповідання, кажуть, таке саме вже приніс Оковський.

III. Автор «вперше»

Критика. Ми заслухали тільки що перший твір товариша. Хоча й він перший, про-те авторові слід поставити де-які вимоги. Сцену з Оксаною, де вони з Панасом сиділи до півночі, у автора зовсім не зв'язано із фабулою. Вони могли обнявшись просидіти й до вранішньої зорі. Але хто вони й для чого вони у творові потрібні,—це не з'ясовано. І така романтика річ зайва.

Потім, повстанців товариш змалював занадто кислими, неправдиво якимсь. І повстанці зовсім не чуть, якісь ідеалісти.

Проте, коли автор зречеться ідеалізму та порве з зайвим реалізмом, то можна сподіватись, з нього вийде письменник.

Останнє слово автора. Я ще тільки починаю. Не можу багато сказати, я з усім згоден. Але що Оксана з Панасом сиділи,—так це так і в житті було. Не вірите? Єй-ей (соромливо),—сиділи та ще й цілувались.

Ну, а що торкається того, що повстанців неправдиво змальовано,—так я сам тамечки був і все те бачив краще від других.

(Про себе: «затвердіть лише в члени, наведу я вам тоді критику»).

Плужанка

ПЛЮНЬТЕ, ДОБРОДИЮ!

Жарт на 5 дій з епілогом

Із плужанського побуту

Діється в Харкові на „Плузі“.

Дієві особи: 1) Голова „Плуга“, 2) Якийсь добродій, 3) Заля

ДІЯ ПЕРША

Голова: (Зауважує аудиторії, що бувають такі випадки: коли хор проспівав Інтернаціонал, аудиторія вимагає, аби ще проспівали й Заповіт. Пояснює, що цим досить поважно ставимось до Інтернаціоналу).

Якийсь добродій. (Страшно обурюється). Соває дуже стільцем по штанях, потім схоплюється, перепиняє промовця й кричить. Кричить, що голова не поважав Шевченка, не дооцінює його Заповіт.

Заля. Мовчки слухає.

Голова. Відповідає добродію, що Шевченка дуже поважають усі, як борця волю й цінять його заповіт, навіть переоцінюють і цим не дооцінюють Гімн Всесвітнього Пролетаріату—Інтернаціонал. Це раз, каже, а друге, каже, „не перебивайте, кінчайте“.

Добродій. Уже не сидить, а стоїть і вже не кричить, а лається, що зневажають Шевченка. Нахваляється, що в „Плузі“ більше його не буде й дітей не пусте.

Заля. Сміється й гремить оплесками.

Голова. Пропонує добродію взяти слово й висловитися.

Добродій. Надіва шапку, бере за одну руку й вася, а за другу Олеся й пряже до дверей.

Заля. Стихає.

Голова. Бажає добродію щасливої дороги і просить зачинити із того боку двері.

Добродій. Зачиняє замість завіси двері і цим перша дія кінчається.

ДІЯ ДРУГА

Друга дія була внизу, в коридорі.

ДІЯ ТРЕТЯ

На третій дії добродій мабуть був уже дома і переказував жінці першу й другу.

ДІЯ ЧЕТВЕРТА

Замість четвертої дії він, мабуть, не схотів вечеряти і схвильований ліг спати.

ДІЯ П'ЯТА

П'ятої дії, мабуть, зовсім не було.

ЕПІЛОГ

Закляніться, добродію, не ходіть і не ходіть! Плюньте, хай їх чорт забере, самих плужан, то-ж мало, що вони не люблять так Шевченка та Заповіт. А Україну як страшно ненавидять... а мову українську... Ось, відколи вже в Автокефальній Рівні всю службу правлять по українськи. А зайдіть, чи там Ви коли хоч одного плужанина побачите? Та сам голова зроду не був! Ото тільки на язиках—українці.

Або візьміть, ось було Свято Шевченка.

А спитайте, чи хоч у одного є путящі українські сині штани, або сорочка з вишивкою, або хоч пояс червоний...

Чи мають вони хоч одну на всіх до свята цього пляшку української слив'янки?!

Чи хоч один із них дотепний ударить українського гопака?! Та куди там!

Ім хіба до цього? Вони за Інтернаціонала, то готові Вам очі повідирати, а жінці з їх... та я ж Вам казав,—штанів синіх навіть ні в одного нема.

Напрон

... Пролетарська культура повинна створитися як закономірний розвиток тих запасів знання, що людство здобуло під гнітом капіталістичного суспільства, поміщицького суспільства, чиновницького суспільства...

Левін (том XVII, стр. 317)

Протягом березня відбулося 4 засідання ЦК Комітета, просвячених переважно двома основним питанням: підготовка до з'їзду „Плуга“ і справа взаємовідносин з іншими літературними організаціями.

1. Остаточне встановлено такий програма з'їзду: 1) Відчит ЦК, доповіді з місць, 2) Ідеологічний фронт. 3) Організаційні справи (взаємовідносини з іншими організаціями, внутрішні організаційні справи „Плуга“, співдоклади секцій і студій: дитячої, жіночої, Західної України, драматичної (і кіно), комсомольської. 4) Художня політика партії, 5) Стан і перспективи мистецької справи на Україні, 6) Літгуртки на селі, 7) Доклад Держвидаву, 8) Доклад мандатної комісії, 9) Вибори керуючих органів.

Під час з'їзду влаштовується виставка плужанської творчості, для організації виділено комісію в складі т. т.: Биковця, Панова, Панча, Різниченка, Ковальчука.

2. Прийнято в члени „Плуга“ т. т.: Довженка Д. (Харків), Среміву (Полтава), Гуцала Р. (Умань), Яремчука (Умань) підтвержено членом „Плуга“, затвержено літгуртки: Купянський (Харківщина), тов. Панчу доручено тримати зв'язок з цим гуртком, Остерський (Черниг.), Ніженський (Черниг.), Батуринський (Черниг.), Охримівський [Черниг.), при 20 полку (Черн.), Ново-Басанський (Черниг), доручено окремим товаришам зв'язатися і виявити стан літгуртків в: Лубяж, Ічні, Проскурові, при Бердянських підкурсах.

Затвержено постанови філій про включення у „Плуга“ т. т. Голоми (Харків), Жука (Чернігів), зауважено т. Вражливому його неактивність в „Плузі“ т. Сосюру, в зв'язку з заявою в газ. „Вісті“ вважати не членом ЦК, на його місце перевести із кандидатів в дійсні члени ЦК т. Усенка.

3. В справі виключення т. Сенченка із „Гарту“—ухвалено протестувати і вважати цю постанову ЦБ „Гарту“ за дрібну „склоку“, й публічну образу, якої т. Сен-

ченко, яко революц. письменник, не заслуговує.

4. На засіданнях було заслухано доклади про діяльність філій: Кам'янецької, Поставської, Чернігівської, Уманської, Київської і винесено цілу низку постанов щодо виправлення хиб в роботі, затвержено склад Бюро філій, обмірковано справи про асигнування коштів і т. п.

Затвержено декларацію комсомольської секції ЦК „Плуга“, асигновано 30 крб. на оплату лекцій Драмстудії, розглянено і ухвалено справи журналу „Плужанин“ (тираж, передплата, кошти, проспект ч. 2 відзиви в пресі, зауваження в листах з місць). В справі статті В. Єллана в „К. Побут“ „Вістей“ — „Перед організаційною кризою української пролетлітератури“ ЦК ухвалено підтвердити свою попередню постанову про необхідність Всеукраїнського з'їзду пролетлітературних організацій і утворення єдиного центру у Всесоюзному масштабі.

ЦК заслухало доклад Голови „Плуга“ в справі наслідків І з'їзду „Гарту“, ухвалило тези докладу, а рівно з тим було визнано потрібним скликати загальні збори Харківської філії, на яких зробити відповідний доклад про останні події на літературному фронті.

Ці збори відбулися у неділю 22-III, на яких винесена постанова „Вітати утворення в Харкові нової організації пролетарських письменників „Молот“.

ЦК поводилося на участь членів „Плуга“ т. т.: Усенка, Кириленка, Копиленка, Дикого в ініціативній групі „Молот“. Крім того дано згоду на участь в „Молоті“ таких товаришів: Громова, Епіка, Кожушного, Конторина, Никифорука, а рівно 3-х товаришок із жіноцекції, по визначенню останньої.

Членом ЦК, прикріпленим до філії запропоновано листами інформувати місця про останні події на літературному фронті.

Мих. Бик.

ЦЕНТР. СТУДІ І СЕКЦІ Ц. К.

Комсомольська секція „Плуга“, за згодою ЦК, опублікувала таку декларацію:

Єдиний ідеологічний фронт пролетлітературних організацій починає переводитись в життя. Серед гасел цього фронту одне з найголовніших—увага молодому поколінню. Потрібна література для радянської молоді, що домогла б їй оформлювати свої погляди й закріплювала б у художній формі здобутки Жовтня.

Не зважаючи на чималу продукцію революційних письменників, комсомольської літератури в нас ще немає. (Комсомольською літературою називаємо літературу пристосовану до розуміння молодого покоління й перейняту комуністичною ідеологією). Причини криються тут саме в тому, що на Україні до цього часу юнацька преса була дуже занедбана, а особливо це торкається преси українською мовою. Зрозуміло, що при такому стані

не було стимулів виявлення комсомольського літературного молодняка. Зараз юнацький друк на Україні розвивається, але наші органи друку стають перед новою кризою — немає до журналів і газет матеріалу, немає комсомольських журналістів, немає літераторів, коли не рахувати чоловік 5-6 комсомольського активу. Це настільки примушує виявити й організувати комсомольський літературний молодняк, що в майбутньому стане головною силою комсомольської літератури. Це, розуміється, не означає, що зараз і надалі комсомольські літературні угруповання будуть монополізувати за собою всю творчість для молоді. Навпаки — комсомольські секції (так, думаємо, буде) мають бути організаторами літературної продукції всіх революційних письменників в справі максимального збільшення творчості для молоді, притягаючи їхню увагу до цього питання, ставлячи відповідні проблеми й завдання.

Для переведення тої частини зазначених завдань, що стосуються по своєму характеру до завдань „Плуга“, тобто для обслуговування комсомольської молоді при Всеукраїнській Спілці Селянських письменників „Плуг“ — організується комсомольська секція із членів „Плуга-комсомольців“. Ця секція працює за таких засадах:

1. Комсомольська секція об'єднує всі літературні комсомольські сили в межах „Плуга“, виявляє й втягує до роботи розпорошені комсомольські одиниці та зв'язується з комсомольцями інших літературних угруповань.

2. Літературна комсомольська секція зновить своїм головним завданням — обслуговування юнацької преси, так періодичної як і неперіодичної, групуючи навколо неї відповідні літературні сили.

3. Всю свою літературно-виробничу діяльність комсомольська секція ув'язує з загальними завданнями „Плуга“ та поєднує з керуючими органами комсомолу ЦК, Губкоми, Окркоми і т. д.).

4. Комсомольська літературна секція „Плуга“ не виділяється в окрему самостійну одиницю й організовані в секцію товариші працюють активними членами „Плуга“. Це виділення має бути лише цілеве-виробниче.

5. На місцях комсомольці-плужани працюють разом із місцевими філіями й організаційно оформляють секцію даної філії лише з санкції оргбіюро комсомольської секції ЦК „Плуга“ — та затвердження ЦК „Плуга“. Поміж оргбіюро комсомольської секції ЦК „Плуга“ та місцевими комсомольцями встановлюється постійний зв'язок.

6. Для організаційного оформлення секцій та обговорення наших спеціальних завдань під час 2-го Всеукраїнського з'їзду

„Плуга“ — буде організована нарада комсомольців — плужан.

Оргбіюро секції: **Гр. Епік, П. Усенко.**
Ів. Кириленко.

Група письменників Західної України Група перенесла свою роботу в Інтернаціональний клуб політемігрантів. Досі відбулося три вечірки з докладами про літорганізацію на Україні і їх завдання. Політемігранти, що зістали виміняні з польських тюрем, пишуть, кожний зосібна свої спогади. Частина цих матеріалів буде видано особними брошурами „Модра“, а решту буде зужито як матеріал в газетах і журналах Модру.

Поки що працює студія українська. Предбачається відкриття літстудій польської, єврейської, мадярської та інших. Коли клуб перейде в нове помешкання, яке зараз звільняється Губвіськоматом, праця розгорнеться і в інших національних секціях.

По за цим збирається матеріал для 1-го альманаху та готуються переклади найновішої літератури з чужих мов.

Виготовано переклади з мадярської і німецької мови.

По матеріалах білого терору в Польщі на креслах написано п'єсу.

Група зараз має 6 дійсних членів і 30 студійців. **М. К.**

Жінсекція „Плуга“ З початку лютого б. р. жінсекція обрала постійне бюро в складі 7 товаришок, при чому головою секції є член ЦК „Плуга“.

З цього часу робота секції проводиться планово.

Крім зачитання та детального обговорення творів плужанок й студійок, було поставлено декілька теоретичних доповідів, як то: техніка прози, поема, лівий фронт в мистецтві і т. ін. Ставилися доповіді й про творчість окремих плужанок.

Головну увагу секції звернуто на налагодження роботи на периферії і на зв'язок з сількорками.

До кожної губернії прикріплено товаришку для зв'язку й роботи, а саме:

До Одещини — Свеклу, Чернігівщини — Ізраїлевську, Донбас — Попову, Катеринославщина — Лазаренківну, Поділля — Сіменівську, Полтавщина — Шевченкову, Харківщина — Чередниченко, Волинь — Чабан.

Жінсекція обслуговує жіночі журнали, а також провадить загальну плужанську роботу.

Кількість т. т., що відвідують студію, значно збільшилась, помітно зацікавлення роботою. **С.**

Драматична студія Відбулося з першого лютого шість засідань в складі 7-ми дійсних членів „Плуга“ 5—10 студійців. Розглядалися п'єси: 1) Треп'яченка („Де панує темрява“), 2) Матвієнка („Русалка“), 3) Кібальчика („В'язні“),

4) **Бурдуна** („Кривавий день“), 5) **Воронця** („Царська зустріч“). Першу другу, четверту й п'яту визнано вдалим спробами і запропоновано авторам виправити їх, згідно зі вказівками студії. Т. Іжевський (член ЦККНС) дав тему „5-а річниця КНС“ і на останніх зборах студія ухвалила схему трьохактівки (т. Киричинського), яку група плужан (Матвієнко, Муринець, Чабанівський, і інші) взялася колективно розробляти, скористувавши для цього історією КНС т. Іжевського. Ця п'єса повинна вийти 9 травня ц. р. Крім того, поставлено на порядок денний питання про теоретичний курс (історія драми, напрямки і зразки театральної творчості, архітектоніка п'єси). Проф. Красовський зачитав лекцію на тему „Театр, як мистецтво“. Студія вирішила також запросити проф. Білецького прочитати цикл лекцій на згадані вище теми. Для цього ЦК „Плуга“ асигнував 30 карбованців. Тим часом, силами студії ставиться декілька докладів на тему: „Мистецтво драматурга“ (Киричинський, Степовий). Надалі у виробничій частині праці студія переносить центр уваги на **коротенькі одноактівки**, вважаючи, що такі інсценівки на сучасні теми є найкращий матеріал для постановок у бідних технікою і силами селетейтрах—з одного боку, а з другого—вони являються зараз найпотрібнішою формою дрампродукції. Зараз вже драмгурток в Ічні надіслав таку п'єсу **Я. Кізуба** („Світло в майбутнє“). Студія розглядатиме також інсценівку **С. Божка** „Суд над Гайдамаками“. За минулий період з січня розглянуто п'єси: **Дорожного** („Рупор“), **Радича** („Зімова казка“), **Темченка** („Нехристи“), **Грицька**—**Марусі** („Земельний закон“), **Тильного** („Світ і темрява“), **Ясного** („Титарівна“), **Д'яку** („Злочин“), **Присича** („Злі наслідки“), **Микитенка** („Хома Яструб“), **Теличка** („Найкращий син свого народу“), **Семененка** („Не загатить“), **Панька** („Нова

сила“), **Бука** („На селі“). П'єси надіслані авторам з відповідними рецензіями, бо сама студія тоді не спромоглася за браком активних членів на переробку то що Надалі, в зв'язку з збільшенням активу студія гадає за згодою авторів взяти на себе і цю роботу. Керує студією **Т. Степовий** при секретарях **Овчаренко** (Сель правда) і **Чабанівського** (Управління Сель будинками).

Т. Д.

Студія дитячої літератури В лютому місяці студія особливу увагу звертала на літературу для дітей до низки революційних свят (день Червоної Армії, день жінки—робітниці, свята Лютневої Революції, Шевченка, Паризької Комуні). Великий імпульс в роботі студії дала газета юних піонерів „На зміну“ і часопис „Червоні Квіти“, в яких члени студії беруть постійну участь. За цей час студією було розглянуто 17 оповідань на різні теми революційного, виробничого і історично-географічного характеру; п'єс 4 казок 2 і низка віршів і віршованих оповідань, як членів студії, так і піонерів. На розгляд студії поступає матеріал з різних філій „Плуга“ як напр. **Могильова** Умані, **Катеринослава**, а також і від одиноких товаришів. Крім рукописів студією було розглянуто піонерські часописи і газети: „На зміну“, „Думка Ленінця“ дитячого будинка **В. У. Ц. В. К.** (Харків), „Червоного доріжкою“, (Червоноград), „Молода Комунa“ (Чигирин).

В справі літератури для дітей, студія зав'язала тісні зносини з різними редакціями дитячих часописів, з **Ц. Б.** по дитячому руху, з комісією „Нової книги“ Головосовіху НКОсвіти, видавництвами.

Студією здано на розгляд Наукпедкому окремі збірки оповідань для дітей т. **Різниченко В.**, **Гарасівка**—повстанець „Юлен“, **Худяка В.** „У полі боротьби“, і ін.

Р.

ПО ФІЛІЯХ І ГУРТКАХ „ПЛУГА“

Прилуцька філія

Видано вже 18 літсторінок в місцевій газеті „Правда Прилуччини“. Сторінка ч. 17 відводить до волі місця справі зв'язку гуртків і окремих письменників, вказуючи на шлях пересилки інформаційних листів що місяця з докладним позначенням прізвища, де живе, де працює, що зроблено за місяць, участь в стінгазеті, вечірки, засідання, участь в громадських кампаніях і т. ін.

На чергових зборах гуртка Прилуцького зачитувалися твори **В. Поліщука** і розбиралися 8-11 філія виїздила до **Пирятина** для спільного засідання з літгуртком та вечірки на педкурсах. На засіданні було остаточно затверджено склад гуртка із 15 членів (педкурсанти, незаможники) обрано бюро гуртка в складі т. т. **Новицького**, **Кононенка**

і **Кравченка**. Вечірка відбулася досить жваво з участю вчителів, педкурсів. Доклад про „Плуг“ і зокрема завдання і роботу гуртка зробив голова філії тов. **Ведміцький**.

На збільшення пресового фонду

Полтавська філія має влаштувати літературно-вокальну вечірку, прибутки з якої підуть в пресовий фонд „Плужанина“. Композитор **В. Верховинець** дав свою згоду на організацію вечірки силами філії та студентського хору ІНО.

Що до одержання журналу із Харкова філія вже збрала 30 передплатників. Надісланих 30 прим. не вистачило, філія прохає ще вислати 50 прим.

Хор готується до платного концерту, до виступів на жіночий день, на Шев-

ченкові свята. Праця музсекції погоджена з працею політосу.

На чолі філії тов. Конишевський, секретар бюро філії М. Самусь.

Філія кілька разів зверталась до місцевих газет з проханням утворити літсторінку, але це нічого не дало. Так само негативне відношення почувається з боку Губполітосвіти. Філія перебуває в страшних злиднях, навіть немає грошей на марки до листів гурткам та до ЦК. З тої ж причини філія мусила відмовити Кієнській Сільраді в її проханні взяти шефство над їхнім селом. Відсутність коштів може привести до занепаду роботи, особливо в секції музичній. М. С.

В дуг на „Плужанина“

Прилуцька філія „Плуга“ докладно обмірковувала проспект „Плужанина“ і висуває такі свої думки: 1) необхідно, щоб журнал подавав багато матеріалу по літтехніці, як скажемо, будова вірша, п'єси, оповідання, бо на місцях товариші часто беруться за великі речі, витрачають енергію, не розуміючи вимог до твору того чи іншого типу. 2) Журнал мусить бути poradником молодого письменника, дати матеріал для докладів в літгуртках. 3) Що до видання — найкраще ЦК „Плуга“ зговоритися з якою редакцією, щоби вона взяла на себе це. 4) філія гарантує розповсюдження 80 прим. журналу по такій розверстці: Прилуцький літгурток — 20 пр., Пирятинський літгурток — 20 пр., Прилуцький Окселебд — 40 пр., 5) доцільніше видавати журнал, яко орган періодичний, це дасть змогу роботи постійну передплату, а не в міру виходу журналу та накоплення матеріалу. 6) В Прилуках передплату може збирати редакція газети, про що треба сговоритися з ЦК „Плуга“. Філія підкреслює, що потреба в журналі відчувається гостро і вітає ініціативу центру плужанського.

Остерський літгурток (Чернігів.) Гурток затверджений Чернігівською Губфілією „Плуга“ — 17 січня 1924 р. Зараз в ньому нараховується 5 членів і 4 співробітника, з яких 2 дівчат. По соц. стану: селян — 6, сіл. інтелігентів (вчителі сільські) — 3, по партійности чл. ЛКСМУ — 1, КНС — 4.

До 20 лютого ц. р. відбулося 20 прилюдних вечірків, розіграно біля 100 творів. видано 4 №№ гурткового журналу „Думка“, 2 №№ стінної газети, впорядковано (в листопаді м-ці) урочисте святкування пам'яті В. Чумака, Гн. Михайличенка, зроблено 7 докладів на різні літературні теми й т. д.

При гуртку мається театр. сектор, що недавно організувався й літ. комуна. єсть ідеологічно-підшефні „нашому гуртку організації“ — літгурток Остерських педкурсів і місцевий хор. т. Кожича, що вступив у музичне товариство ім. Леонтовича.

На районі організований і приступив до праці Булахівський сіл. літ. гурток „Плуга“ з 3-х чоловік, що підлягає Остерському гурткові.

В нашому гуртку одного тільки бракує: сучасної літератури й зв'язку з Чернігівською філією „Плуг“. Літ. комуна не може придбати всього необхідно, бо склад її — студенти незаможники. До Чернігова не пишемо, пишемо, а вон як води в річку набрали — годують лише обіцянками. М. тим гурток поширюється й ширить свою роботу, робота нова, необхідно, аби філія „Плуга“ уважніше відносились до гуртків. В. Н.

Ніжинський літгурток „Плуга“ (Чернігів.) У наслідок живої організації роботи Чернігівської філії „Плуга“, утворився літгурток „Плуга“ при Ніжинському ІНО, заснований 1-го Жовтня 1924 р.

В склад гуртка входять шість чоловік: Горбань Ів., Медвідь Дм., Савченко Ів., Лозовий Гр., Перець П., Синицький Микола. На чолі гуртка стоїть Горбань Ів.

Відбулася перша вечірка гуртка. З творами виступали т. Лозовий — „Перша сльоза селянина“ — на смерть Ілліча; Синицький — „Заклик до села“, „Ростріл“, Медвідь — „Пост“, „Пролетаріят“ — Перець, „Маркс соцвиху“ та „Всеобуч“, Горбань — „Над лискою“. „Зі сто гадів“, „Осінь“, Савченко „Плуг“ та „Бувальщина“.

Гурток поширює роботу, втягуючи до себе ІНО до співробітництва в гурткові та будить в них живе почуття до літературної творчості.

Охрімівський літгурток Охрімівці на Сновщині при „Плуга“ (Чернігів.) місцевому сельбуді. В склад гурткавійшло 14 чоловік, переважно комсомольців та членів КНС. На чолі роботи стоїть обране бюро в складі т.т. Новіка, Сідеця та Самусенка.

Дальніша робота тов. дасть можливість судити про ті чи інші досягнення молодого літгуртка.

Гурток в Ічні (Чернігівщина) Утворилася ініціативна група по заснованню літгуртка „Плуга“. Група в складі 5 тов. Зачитано статут і платформу „Плуга“, ухвалено приєднатися до неї і повести надалі роботу по втягненню нових товаришів. Група бере активну участь в місцевій стінній і живій газеті, де єсть спеціальний літературний відділ. Було влаштовано одну прилюдну вечірку, написано п'єсу до дня Леніна та поезії. Гурток чекає допомоги філії Чернігівської і ЦК „Плуга“, куди він уже звернувся. З діяльних членів групи відмітимо: Я. Кізуба, Ст. Голенка.

„Молот“ В Кам'янці на Поділлі заснований при осередковій фабзавуча літгурток „Молот“. В склад доки ш

війшло 13 товаришів. Гурток ухвалив передплатити газ. „Молодий Більшовик“ та журнал „Плужанин“. В склад бюро гуртка увійшов член „Плуга“ т. С. Шевченко. Гурток органічно зв'язаний з філією „Плуга“.

Проскурів (Поділля) В кінці грудня 1924 р. заведено заходами т. Коваленка і члена „Плуга“ Ол. Донченка—літгурток. Окрнаросвіта зареєструвала гурток і поставилась до нього прихильно. Гурток намітив таку працю: роздавати твори нових письменників, влаштовувати вечірки, знайомитись з сучасними літературними течіями.

Було влаштовано 2 літвечірки: 1 — на селкурсах і 1 — в дивізійному клубі.

Члени гуртка дають дописи до військових газет. Гурток існує при клубі Червонокозацької дивізії.

Львівський літгурток „Плуга“ 14 лютого ц. р. заклався літгурток, який в першому (Львівщина) дружньому листі до ЦК „Плуга“ вже пише... Місцеві парт. і профорганізації пішли нам на зустріч... і перед гуртком надалі одкриваються широкі перспективи. Ми вже організуємо *гурт сількорів всієї округи*. Із Окрсельбудом роботу погодили і зв'язуємось через нього зі всіма райсельбудами й гатами-палатками. Для погодження роботи з політосвітою виділили представника в методком політосвіти Лист кінчається проханням надіслати відповідної літератури.

Львівська філія Робота філії увесь час поширюється. Бюро встановило певний план праці, який дає можливість систематично вести широку масову роботу поруч з внутрішньою працею секцій.

Ухвалено робити постійні літвечірки не менш як раз на дві тижні) в клубі „Всеробітземлісу“. На цих вечірках велику вагу буде звернуто на доклади по питанням теорії, техніки, критики, як в літературі так і в інших галузях мистецтва. Доклади робитимуть не тільки самі „плужани“, а й інші науково-мистецькі сили, запрошені „Плугом“.

Влаштовано вже кілька таких виступів в клубі „Робземліс“. На цих вечірках крім літераторів-плужан, брав участь музичний сектор філії-муз. студії ім. Леонтовича за керівництвом композитора, члена „Плугу“, т. Г. Верьовки. Поруч з цим працюють секції сценарію (драми, кіно-сценарій), поезії, прози, поезії, критики та публіцистики і музична. Варто згадати про роботу в плужанській музичній студії, де крім загального музичного виховання як слухання музики, виховання голосу, хороших співів, ритмика теорія музики—це велика праця по питанням соціально-економічних наук, укр. літератури, укр. мови тощо.

Склад музичної студії—80 чол. — переважно робітників та селян, більшість з нижчою освітою.

В найближчому часі Київська філія оформить шефство над селом Копачі на Київщині. В цій справі член бюро т. А. Шмигельський виїздив до села Копачі. Селяни дуже прихильно поставились до „Плуга“. Як доказ свого відношення Копачівські селяни на перевиборах селради одногласно обрали т. А. Шмигельського дійсним членом селради с Копачі.

Виготовано до друку збірник, в якому крім літературного „плужанського“ матеріалу—йде велика (в 1 аркуш) стаття про Київських „плужан“ проф. Б. Якубського.

А. Ш.

Катеринославська філія „Плуга“ Склад філії—7 членів „Плуга“ та 6 студійців. Філія утворила жіноцтво, образотворчий „Плуг“ та музичний сектор.

За весь час існування філії переведено 47 вечірок, в місцевій селянській газеті „Зірка“—видано 12 сторінок, 3 числа журналу „Зоря“. На осінь образотворчий „Плуг“ готує виставку. Нині він об'єднує вже 10 товаришів, що працюють в цій галузі мистецтва.

Плужани філії нині заняті працею над оповіданнями, поезіями, новелами з репертуару п'єсам з сільського життя.

Філія виявила слабу діяльність в справі розповсюдження нашого журналу „Плужанин“, в той час як на Катеринославщині є багато гуртків при Сельбудах, багато окремих плужан, до певної міри підготований ґрунт газетами й журналами.

Баршівська філія (Київщина) При місцевому сельбуді утворився літературний гурток, що в скорому часі має назвати себе „гуртком Плуга“. Активно в гуртку працює місцевий вчитель т. Петрусь, що подав заяву до „Плуга“. В праці літгуртка живу участь беруть комсомольці.

За повідомленням т. Петруся, помітно зацікавлення журналом „Плужанин“. Редакція, учитуючи це, вже надіслала 15 пр. журналу ч. 1.

... „Треба поставити так, щоби кожний, навіть невеличкий актив селянської молоді, мав цей журнал“ пише т. Петрусь.

Кам'янецька філія (Поділля) Літературна робота Кам'янецької філії за останні часи почала набирати більш сталої форми і успішно розвивається по прикордонній смузі, втягуючи до своїх лав все більше літературних сил.

За допомогою невеличкого свого культурного огнища—газети „Червоний Кордон“, філії удалося охопити майже всю Кам'янецьчину та де які місця Могилівської та Проскурівської округи, де засновуються літературні гуртки „Плуга“ і заводяться зносини з філією.

Потяг літературної роботи серед загального зросту помічається не тільки в одних українських незаможних верствах населення, але і в національних меншостях, як єврейській та польській; „Плугом“ на останньому засіданні, що відбулося 10 лютого б. р., звернуто велику увагу і вирішено, порозумівшись з відповідними організаціями, організувати секції: єврейську, польську, а також секцію письмен. Західної України.

Проведена розбивка плужани на окремі студії, деб кожний плужанин та студієць мав змогу добре простудіювати літературну творчість в певній галузі і міг озброїти себе теоретичним знанням. Для

Група членів Кам'янецької філії „Плуга“

цього Бюром улаштовано чотири студії: драматичної творчості, прози та поезії, дитячої творчості, критики й публіцистики.

Для тісного ж зв'язку з літературними організаціями по Кам'янеччині, Проскурівщині, Могилівщині та по самому місті виділені також товариші, які свою зв'язкову роботу вже розпочали. Щоби намічена філією „Плуга“ робота йшла без перебоїв і перешкод, 10 лютого було перевибрано саме бюро „Плуга“ в склад якого після перевиборів увійшли: *Рудченко, Шевченко, Божко, Каптан Карий та Осницький*.

Нове бюро своїм завданням поставило:

1. До річниці свого існування випустить альманах філії, для чого запроновано весь матеріал приготувати до 1 березня і надіслати Держвидаву України.

2. Вживати всі заходи, аби в прикордонній смузі розповсюджувати як можна більше плужанської преси (зокрема орг. ЦК „Плужанин“).

3. Завести тісні зв'язки з видавництвами.

4. Завести тверду відповідальність серед плужан та робити учот роботи кожного плужанина зокрема.

Для ведення регулярної секретарської роботи в „Плузі“ та переписки з ЦК „Плуга“ обрано діловодом Кам'янецької філії т. Огневика. На останньому засіданні пленума філії ухвалено взяти найактивнішу участь в переведенні ревсвят „8/III“, „Шевченка“, Лютневої революції“, „Паризької комуни“ „Плуг“ має влаштувати доклади „Жінки в дореволюц. та революц. літературі“. Жінки — письменниці України „Шевченко і його час“, „Жіноча доля в творах Шевченка“, „Паризька комуна в поезії“, „Соц. політичні моменти в творчості Шевченка“, літер. суд над „Гайдамаками“ Шевченка. Драмстудія має виготовити до свят відповідні п'єси. Пленум ухвалив вечірки „Плуга“ переводити по клубах Кам'янця: Центр. Робітничому, ЛКСМУ, Залізничному і инш.

Філія „Плуга“ зорганізувала в себе єв. секцію, яка ставить своїм завданням:

1) Об'єднати всі літературно-творчі сили Кам'янецької периферії.

2) Дати можливість розвиватися єврейській культурі, даючи населенню, а особливо хліборобському, потрібну сучасну літературу.

3) Ознайомитися з літературою других національностей, зокрема з українською.

Миргородська За відчитний рік філія влаштувала 41 літвечірку, з них 1 на теоретичну тему, 31—зачитання оригінальних художніх творів членів і гостей, 9—мішаного змісту. Більшість вечірок було закритих, тільки для членів. От картина одвідувань:

	літвечірки	зачитано	відвідало
Березень . . .	2	14 річ.	10 душ
Квітень . . .	4	17 "	28 "
Травень . . .	4	40 "	80 "
Червень . . .	4	18 "	218 "
Липень . . .	4	9 "	187 "
Серпень . . .	2	6 "	99 "
Вересень . . .	6	25 "	424 "
Жовтень . . .	4	8 "	705 "
Листопад . . .	3	11 "	640 "
Грудень . . .	5	13 "	1119 "

Склад одвідувачів: члени профспілок, комсомольці, студенти художнього керамічного технікума й учні. Останнім часом заля райсельбуду, де відбуваються наші понеділкові літвечірки, не вміщає всіх бажаючих. Філія порушила питання про обмеження й пускає тільки членів-гостей і членів допомогачів.

За цей же час на літвечірках зачитано:

Віршових річей	97
Прозових „	36
Драматич. „	11
Теоретич. доповідів	9

Разом. 153

Крім того на конкурс п'єс—одноакт. Миргородськ. філією подано 11 творів.

! п'єсу послано на конкурс Головополіт-освіти і і оповідання на літконкурс вид-ва „Червоний Шлях“.

Інтерес до роботи філії великий. Були такі випадки, коли на літвечерки приходили пішки т. т. за 25—30 верст із с. Комишни, із Великих Сорочинців то що.

Гр. Мнх.

Літгурток „Плуга“ при Харків. Школі Червоних Старшин. Гурток розпочав свою працю при школі з осені 1922 року, під орудою червоного стар-т. Мальціва П. Року 1924 ро-шин ботою гуртак керував плужанин т. Копиленко. В осені минулого року робота на де-який час припинилась й тільки з 1 грудня гурток відновив свою планову студійну працю. Складено виробничий план на рік 24-25: на теми:

- 1) Мистецтво як чинник організації пси-хики мас.
- 2) Література, її роля, значіння в житті суспільнім.
- 3) Зв'язок літератури з життям та залеж-ність її від соціально-економічних умов.
- 4) Жовтень в Українській літературі.
- 5) Примат форми та змісту.
- 6) Теорія, техніка поезії та прози.
- 7) Розгляд шляхом студіювання літера-турних угруповань на Україні, як то „Плуг“, „Гарт“, „Комункульт“, „Аспіс“, знайомство з платформою їх та продукцією.

Окрім теорії, гурток покладає також за основу своєї діяльності практичну роботу. а саме: обслуговування сотенних та шкіль-

Літгурток „Плуга“ при Харків. Школі Червоних Старшин.

ної газети „Червоний Юнак“. дописи в центральну пресу, влаштування прилюд-них літвечірок, рефератів, літсудів і т. и.

За цей час по 1 лютого б. р. пророб-лено першу половину плану. Відбулось 3 студійних збірок, де й розглянено крім титань теоретичних, організації „Плуг“ „Гарт“, їх платформу й творчість.

Влаштовано дві прилюдних літвечірки, де зачитано твори студійців та фейлетони О. Вишні. Ухвалено на далі влаштовувати по одній літвечірці що місяця. Видано п'ять чисел стінної газети „Ч. Ю.“.

Керовником гуртка є зараз навчатель журмови т. Іванчевський. Гурток об'єднує

біля 30 юнаків студійців, з поміж яких ви-значається активна група т. т. як Климко, Миколенко, (Капрон), Конюшенко, Сар-нюк, Огієнко, Пилипів, Шевченко, Чер-нега, Новобранець та інші.

При гурткові також працює бюро вій-ськорів, що має на меті виробити з кож-ного юнака військового дописувача— „кора“.

О. Шиманський

Літгурток при Харк. І. Н. О. В листопаді минулого року при Харківським І Н О зор-ганізувався літгурток „Плуга“.

За головну мету гурток ставить вив-чання післяжовтневої літератури українсь-кої і по можливості російської й західної та розгляд власних творів й детальне їх обговорення.

За цей час пророблено творчість: Чу-мака, Заливчого, Михайличенка, Еллана, Хвильового, Сосюри, Тичини, частково—Поліщука.

Проведено два літсуди: над оповідан-ням „Я“ Хвильового та над творчістю т. Сосюри. Останній літсуд, що його було переведено перед широкою аудиторією викликав довгу дискусію, і пройшов дуже жваво й цікаво.

Окремо провадилась доповідь про ро-сійську літературу з 1917 по 20 рік.

Велике зацікавлення викликав серед членів гуртка всесоюзний з'їзд пролет-письмеників, тому з „Плуга“ було запро-хано товариша, що зробив детальну інфор-мацію.

Гурток видає свій рукописний журнал та літдодаток до нього „Вийшло 3 чисел того і другого“.

Крім того, літгурток приймає велику участь в українзації стінгазет І.Н.О. й в постачанні її матеріалом; провадить ро-боту в організаціях підшефних Х.І.Н.О. та допомагає в проведенні різних кампаній в клубі „Червоний Вчитель“.

Зараз в склад гуртка входить більш 40 членів робфаківців й основників.

Проробка матеріалів провадиться так, що в ній приймають активну участь всі члени, через групи, де вони працюють.

На чолі гуртка стоїть бюро, що керує усією роботою.

Бюро Літгуртка.

Літгурток У нашій школі вчиться по- „Плуга“ при більшості молодь селянська. Лісовій школі Де-хто пописував (Кам'янець)

За прикладом філії „Плуга“ виникло бажання організувати і у себе літгурток, котрий би задовольняв потреби молоді.

Навштовхнуло нас на це ще й те, що філія іноді свої вечірки робила в нашій школі.

І ось восени 24 року організується та-кий гурток, з початку малий по кількості, але він ріс і росте.

Часто розбираємо твори окремих чле-нів гуртка, робимо літсуди. На днях був улаштований літ-суд над героями із п'єси

Винниченка „Молода кров“. Суд пройшов надзвичайно жваво, в дискусії приймало участь 37 осіб. В результаті оправдали героїню твору Івгу, селянську дівчину, котра вийшла заміж за „панича“.

Гурток піддержує тісний зв'язок з філією „Плуга“.

В останній час гурток дуже зацікавив учнів нашої школи, за рахунок котрих і збільшується.

Почали писати книжку своїх творів, котру думаємо лишити для школи.

Р. Г-ко

Одеські настрої З доручення ЦК „Плуга“ тов. Андрієць (студент Одеського ВУЗ'у) мав зробити перші кроки що до обслідування Одеського ґрунту для „Плуга“. Як бачимо з його листа до ЦК— „він (ґрунт), по моему, дуже влячний, бо

серед студентства чималий відсоток селянської молоді і „Плуг“—як рідна стихія будорають... організовувать філію нужно чим скоріше... Той же товариш ходив до редактора „Червоної степ“ (члена „Гарту“ тов. Холодного і так описує „приймом“: „Тов. Очаківським 29/XII 1924 я ходив до тов. Холодного, щоб узнати, чи маєть ґрунт в Одесі, щоб на ньому зміг працювати „Плуг““.

Тов. Холодний „приняв“ нас холодною і мало не сказав, „куди, мов, годиться ваш „Плуг“ проти нашого Гарту (чого йому „Плуг“ не по носу!). „Одеса, мов, город, а як і є вузовці селяни, то вони працюють у нас і ми їх до вас не пустимо“...

На прикінці листа т. Андрієць згадав і про Юголефа: „Мійський Гарт дивиться на нього, як на ворога здорової думки і мистецтва“...

ПИСЬМЕННИКИ ЗА ПРАЦЕЮ

„СЕРЕД ПЛУЖАН“.

Антоша КО. (Харк.)—готує до друку збірку „Веселі рядки (Скиба ч. 2)“.

Бен (Лозоватка)—пише поезії переважно ліричні, містичні головним чином в Київ. часописах.

Божко (Камянець)—написав інсценізацію „Суд над гайдамаками“ Т. Г. Шевченка.

Будяк Ю. (Київ)—написав низку дитячих п'єс та повість „Марина Копачівна“—(Червон. Шлях ч. 11—12).

Ведміцький (Прилуки)—видрукував поезію „Новий Побут“ в журналі „Селянка України“ ч. 2.

Вовгон М. (Чернігів)—написав оповідання „Андрійко“, „З минулого“. Закінчує нарис „Під регіт вітру“.

Гжицький. (Харків)—пише дитячу п'єсу, оповідання „Жебракоманія“.

Гак Антон. (Харк.)—написав два оповідання „Десяте“, „Чистка“.

Громов (Харків)—працює над романом з єврейського життя.

Горбань Ів. (Ніжин)—видрукував оповідання „Пекучі сльози“.

Гуменна Д. (Київ)—пише новелі з життя жінок, друкує свої твори в „Новій Громаді“, в „Селянці України“ та инш.

Гордієнко. (Полтава)—написав поему—„Соня“, пише дрібні поезії.

Демчук (Житомир)—написав цікл поезій, „Од зелених полів“.

Дикий Ан. (Харків)—пише дрібні поезії, які вміщає в Харк. журн. і газетах.

Довженко Д. (Харків)—складає „Сільсько-Господарську хрестоматию“ (спільно з низкою т. т.). Постійно співробітничав в журналах „Селянський Будинок“, „Шлях до Комунізму“, „С.-Г. Пролетар“, газетах—„Селянська Правда“, „Вісти“. Пише брошуру „Драмгуртки на селі“.

Донченко. (Проскурів)—написав поему „В яру“.

Дубнов Ю. (Бердичів)—Голова лістстудії „Плуг“, в Бердичеві. Друкує поезії в журналах „Глобус“, „Всесвіт“.

Епік Гр. (Харк.) написав оповідання з життя сільських комсомольців вмістив в журналі „Молодий Більшовик“ ч. 1 „Кривава Неділя“ і в ч. 2 „Анкета“, видрукував оповідання „Ленінським Шляхом“.

Жилко Ю. (Полтава)—Голова Полтав. Філії „Плуга“, пише дрібні поезії і вміщає в Харківських та Катеринославських журналах.

Зінченко П. (Зачепилівка)—Пише дрібні оповідання з життя комсомольців.

Зидень. (Зачепилівка)—готує збірку творів, розкиданих по дрібних виданнях. Пише повість „Незаможник“.

Качура. (Київ)—написав велику повість „Судний день“, що буде видрукувана в альманасі Київського „Плуга“. Працює над кіно-сценарієм з селянського життя.

Каштан-Карий. (Кам'янець)—виготував інсценізацію „Онука Шевченківської Катерини“.

Ковтун Ів. (Харків)—виготував збірку юнацьких оповідань „Червоні паростки“—здав до ДВУ. Написав дитячі оповідання „Товариш і Товаришок“ та „За прапор Комуні“.

Ковальчук Я. (Харків)—здав до друку збірку оповідань „Криваві легенди“, закінчив книжку антирелігійного змісту „Про чудаса на Вкраїні“, здав до журналу оповідання „Кріт і трусик“ та „Мандат“. Пише роман „Дегенерат“.

Копиленко. (Харків)—збирає матеріали до великої повісті про махновщину.

Корнійчук. (Київ)—написав оповідання „Літак“ і „Старий Міст“.

Конишевський. (Чернігів)—надруковано статтю його в журналі „Комуністический

Путь" — „Літературне й мистецьке життя Чернигівщини“.

Костюченко. (Черниг.) — написав низку оповідань: „По дорозі“, „Від землі“, „Банти“, інш., виготовував до друку книжку поезій „В царстві Комуни“.

Кожушній М. (Харк.) — здав до друку оповідання „Комсомолка Зоя“, співробітничав в комсомольських газетах і журналах.

Крашаниця Ам. (Катерн.) — вмістив в журн. „Зоря“ ч. 2 нарис „За вікном“ з учительського життя.

Лебідь М. (Катеринослав.) — бере близьку участь в редагуванні журналу „Зоря“, пише поезії і оповідання.

Лютый (Кам'янець) — написав дитячу інсценізацію „Тарасове життя“.

Мотієнко. (Зачепилівка) — пише епізоди з боротьби працюючих „Під Перекопом“.

Марченко. (Київ) — Зам. редактора газ. „Радянське село“, пише статті на літературні теми.

Никифоров. (Харків) — написав п'ять оповідань: „Новий Христос“, „Дора“, „Чудо“, „Покаяние“, „Меланхолія Віку“. Пише новели з галицького життя.

Нечай. (Київ) — пише агітки для газети „Радянське Село“.

Овод. (Башкирія) — написав низку нарисів „Башкирське Село“, оповідання „Лісова Стежка“.

Панч Петро. (Харк.) — закінчує перероблювати повість „Золоті Тавра“, здав до друку в ДВУ книжку вибраних творів під назвою „Солом'яний дим“ і до „Книгоспілки“ книжку під назвою „У містечку Б“, яка виходить з друку цими днями.

Полонин. (Київ) — працює в Бердичівській газ. „Голос Праці“, пише оповідання для альманаха Київського Плуга.

Плискунівський. (Харк.) — вмістив поезії, присвячені 8 березня в Харк. журналах.

Пилипенко С. (Харк.) — переклав низку оповідань з білоруської мови письменника Гішки Гартного.

Сайко. (Київ) — пише вірші, друкує в газеті „Більшовик“.

Самусь. (Черниг.) — вмістив в місцевій газ. кілька статтів антирелігійного характеру. Закінчив велику повість „Болотники“, пише розвідку „Література на Чернигівщині“.

Селінін Ів. (Олександрівськ.) — виготовував збірку оповідань „Нові Межі“.

Свеіла. (Харк.) — закінчила оповідання „Музикант“ молдавською мовою.

Сенченко. (Харк.) — здав до друку в ДВУ повість „Інженіри“, що являється продовженням тих розділів, що були опубліковані в альманасі „Квартили“. Переклав повість „Красные Дьяволята“.

Усенко П. (Харк.) — перекладає низку поезій з білорус. мов. Бере близьку участь в журн. „Молод. Більш.“

Шмигельський. (Київ) — видрукував дві поеми в „Черв. Шлясі“. Працює над великою віршованою повістю. Готує до друку збірку своїх поезій.

Шостак. (Катеринослав) — виготовував до друку нову п'єсу з сільськ. життя.

Чапля. (Катерин.) — вмістив в журн. „Зоря“ ч. 2 поему „У перехресті“.

Чередниченко В. (Харк.) — Видала книжку для юнацтва „Сшиток Софії Сосяшник“. Скоро вийде II видання „Першої в'язочки бубликів“ під назвою „Няв, гав і ку-ку-рі-ку!“ та збірка „Жіночі оповідання“. Закінчила „Повість про Ярину незаможницю“.

Шупак. (Київ) — написав низку статтів на літературно-мистецькі теми. Виготовував велику статтю „Шевченко і сучасність“, що друкується в альманасі Київськ. „Плуга“.

Яковенко. (Харк.) — закінчив повість „Записки церковного титара“.

СЕРЕД ІНШИХ ПИСЬМЕННИКІВ

Бажан (Аскк) написав поему „16 патруль“. Біла-Криниця. (Харк.) — здав до друку ДВУ збірку поезій „Гін“ в яку ввійшли поезії 1919-1924 років.

Вишня Остап. (Харк.) — опрацював нову п'єсу „Вій“, що йде в репертуарі Франківців.

Ванченко П. (Полтава-Гарт) — вмістив в журн. ч. 2 „Зоря“ оповідання з часів горжанської війни.

Горбань М. (Харк.) — готує матер'ял до історичних розвідок, видає книжку „Як кріпаки боролись за волю“.

Григорович. (Київш.) — написав оповідання „Знайшов“, яке передано до ДВУ.

Дорошків Ол. (Київ) — бере участь в редагуванні журналу „Життя і революція“, виїхав до Ленінграду вивчати матер'яли, що стосуються П. Куліша для нової розвідки.

Журлива Олена. (Київ) — здала до друку збірку поезій „Металом горно“.

Йогансен Мих. (Харк.-Гарт) вмістив оповідання „Шах і Мат“ в ч. 3 „Всесвіт“.

Івченко М. (Київ) — друкує накладом ДВУ велику збірку оповідань „Запорошені силуєти“ в серії „Бібліотека Українських письменників“.

Осьмачка Т. (Київ) — друкує накладом ДВУ збірку поезій „Скитські огні“.

Самійленко В. (Київ) — переклав новий твір іспанського письменника Бласко Ібаньес „Здемаскований Альфонс XIII-й“.

Слісаренко. (Харк.-А.С.К.К.) видає накладом Книгоспілки збірку своїх оповідань.

Сосюра В. (Харк.) — переклав з рос. мов. поему Блока „12“.

Товстонос В. (Миргород) написав п'єси: — „Смерть Тараса Бульби“ та „На хуторі“. П'єси здано до репертуарної Ради НКО.

Тичина П. (Харк.-Гарт) видав збірку поезій 3-м накладом „Соняшні кларнети“.

Хвистовий. (Харк.-Гарт) — закінчує п'єсу, в якій змальовує соціальний розклад української сільської інтелігенції.

Яблуненко В. (Київ) — друкує накладом ДВУ збірку поезій „Галичина“.

Ярошенко В. (Київ-Жовтень) — вмістив в журн. „Всесвіт“ ч. 4 нове оповідання.

КОМПОЗИТОРИ ЗА ПРАЦЮ

Богуславський Н. (Харк.) написав музику до кількох комсомольських пісень. Аранжував народню (певніше — бурсацьку) пісню „Манах у дзвіниці“. Закінчує 6 пісень для села.

Веринівський [Київ] вийшли з друку нові твори „Червоні заграви“, „Під прапором червоним“.

Дзбановський О. [Харк.] написав музику до 5 українських пісень: „Матінко“, „Ой, у полі нивка“, „Туман — димно“, „Ой, гей, мати“, „Вербо“.

Д. О. виготовував до друку: „Струнами вечірніми“ — на слова Слюсаренка [для хора], „Леніну“ — слова Ведміцького, „Товариш Ленін“ — слова Йогансена [для 1 голосу].

Дремцов [Харк.] виготовував музичні речі: „Гусляр“, „Дзвони“, „Ой, личенько“ [елегія для скрипки, віолончелі та фортепіано]. Написав 4 фортепіанних речі.

Дитячу оперу „Що снилось новому рокові“ на слова Спика, муз. Кулика — пропущено до друку.

Жак написав музичні п'єси до фортепіано і романс „Миші“.

Жусенко — виготовував „Юнацький марш“.

Костенко — виготовував до друку „Коли хворів Ленін“ на слова Донченка. Написав романс „Зимою“ та музичні речі для струн. квартета.

Кривушенко [Одеса] подав на розгляд хорові й сольні твори.

Козицький — працює як Голова Вищої Музичної Ради та директор Харків. Музично-Драматичного Інститута.

Лісовський — написав кілька творів на слова В. Пронози: „Пан отець з „Кочатків“, „Страшна помста“, „Високі особи“, „Страйк гіцелів“, „Попівська війна“, „Кооперативний Б“, „Атеїст“.

Склав 12 пісень для юних ленінців, музику до поезії „За сотню рук“.

Маслаковець — написав твори: „Пісня со-те-нь“, „Левий марш“, „Рур“.

Мейтус — написав кілька муз. творів „Ричи Китай“.

Надіненко здав на розгляд збірку єврейських революц. пісень.

Наумов Ігнес — закінчив збірник з 10 червоноармійських пісень в перекладі на укр. мову Філянського.

Полферів [Хрк.] склав 5 мелодекламацій „Ленін — наше бессмертие“ вип. I і II [на слова Л. Троцького]. Написав для симфонічного оркестра „Погребальное шествие“.

Попадіч [Полт.] виготовував „Над групою Леніна“ — на сл. Мініна, написав 10 муз. творів для хору.

Несч — Че (Катер.) надіслав на розгляд „Пильщики“, „Пісня пролетарієв“.

Грусліні — закінчив мелодекламацію „Ар-фами“.

Сіромаха — написав фугу „Воля“.

Ступницький — закінчив „Червоний за-лик“ сл. Тичини, „Ленінський заповіт“ — сл. Терещенка, пісню на слова Т. Шевченка „Світле ясний“.

Ступко Ян — (Чех) написав 5 пісень до дитячої п'єси „Чарівка сопілка“ Капель-городського.

Толстяков — (Лохв.) склав багато музич-них творів, які в більшості вже викону-ють хори: „Безмежна туга“, „Невже помер“ — сл. Слюсаренка, „Засурмили всі заводи“ — сл. Дніпровського, аранжував 3 гру-зинських пісні. Закінчив музику на слова В. Ярошенка „Данилова криниця“, „Теле-фон“, (байки), склав збірку пісень „Праця селянина“: „В полях“ — слова Станка „Думи квітня“, „На комунівській землі“ — сл. Ів. Шевченка, „Полонянка“, „Тракто-ристи“ слова О. Лана.

Видруковано „Думкою“ музичні твори: „Соціалізм“ — сл. Чумака, „Сюїта“ (низка творів): „О, земле, велетні роди“ — сл. Тичини, „Удари молота“ сл. Еллана, „Пісня кузні“ (з рос. м.).

Яновський — подав на розгляд оперу „Суламіф“. Не що давно святкував свій ювілей.

Углицький — надіслав з Нью-Йорку пер-шу частину опери „Вій“.

Хоткевич — (Хрк.) подав на розгляд муз. твори „Бурлака“, „Шахтарі“, „Новобранці“.

М. Б.

ПО ІНШИХ МИСТЕЦЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ

НА УКРАЇНІ

Гарт 11—14 березня відбувся I Всеукраїнський з'їзд „Гарту“. На з'їзд прибуло коло 50 делегатів і гостей. Вечірнє засідання 11-III все пішло на привітання від агітпропу ЦККПБУ, ВАПП'а, Білоруського „Маладняка“, „Плуга“, редакцій газет, журналів, робкорів, Бюро друку і т. п.

З'їзд пройшов при великому напру-женні і палких дискусіях що до плат-

форми „Гарту“, його відношення до цен-трів пролетарським, масової роботи, різних ухилів в роботі і т. п. Ці дискусії особливо набули гострої форми по до-кладам: ЦБ та „Революція й мистецтво“.

Не дивлячись на певні й серйозні за-киди та виступи робкорів, представників ВАПП'а, „Забоя“ (союз письмен. в Дон-басі), „Плуга“ — Гартіванський з'їзд ні-скільки не змінив позицій організації, відмовився від прийняття платформи «Ок-тября», не визнав системи об'єднання у

всесоюзному масштабі (відстоював си-
стему Наркомосів) і загалом ухвалив пра-
вильною політику ЦБ «Гарту».

Під час з'їзду влаштована виставка
картованців, що складалася з 55
карт, з них—перекладн.—1 назва, плу-
гарських картованців—4 книги, поезій—
1 книжка. Решта—книжки прозові.

«Забой» В Донбасі літературний рух
розпочався недавно. Лише в
1923 році з'явилися перші робкори. З ча-
су із маси робкорів виросла ціла роб-
корівська армія. Робкори вчаться писати,
випускаються і через якийсь час ба-
гато з них пробують писати художні лі-
тературні твори. Ці твори друкуються в
історичних газет «Кочегарка» та в жур-
налі «Забой».

Із цих робкорів-письменників і утво-
рилась спілка пролетарських письменників
«Забой». Під час VI-го Вседонецького
з'їзду робкорів в 1923 році було органі-
зовано і з'їзд цих письменників, виробле-
но ліній спілки, обрано президію і намі-
чено віхи в роботі.

Наближчі завдання спілки такі: 1) втя-
гнути до спілки нових письменників із
робкорівської маси, 2) учеба членів спілки
в художнє виховання робітничої маси.

Спілка має осередки в робітничих цен-
трах. Ці осередки працюють в тісному
контакті з літгуртками робклубів та з
робкорівськими гуртками.

Спілка нараховує до 70 членів. 80% з
них робітники, решта—селяни та робіт-
нича інтелігенція. Партиїних (комуністів
та комсомольців) 70—80%. Спілка «Забой»
видає журнал «Забой» з тиражем 19 600
та літгорінок в газеті Кочегарка.

Наковальня У Полтаві цими днями при-
завізаному осередковій ком-
сомолі заснування літературний гурток
«Наковальня», що взяв назву «Наковальня».
Гурток має завданням об'єднати юнкорів
літзвичників, втягти в сучасну творчість
пролетписьменників.

Харківський «Молот» В неділю відбувся перший
виступ новоорганізованої Спіл-
ки пролетарських письменни-
ків «Молот» у клубі Комунальників.

Член Бюро Харківської групи тов. Ки-
риленко ознайомив присутніх членів клу-
бу з завданням та метою утворення
«Молота». Спілка пролет. письменників
стала на платформу «Октябрі» й ставить
свою метою тісний зв'язок з робкорами
України й роботу серед широких верств
пролетаріату.

Зчитали свої твори (оповідання та
вірші) члени «Молота» (т.т.: Громів, Ма-
сенко, Гордієнко, Усенко, Дикий та член
літгуртка при клубі Комунальників.

T.

«Молот» Недавно утворилась група
у журналістів спілки пролетарських пись-
менників «Молот» на Україн-
ських Курсах Журналістики (у Харкові).

Група вже затверджена Харківським
Бюро «Молота». До неї входять вісім чол.
курсантів (два партійці, п'ять комсомоль-
ців та один безп.). Обрано Бюро в складі
т.т.: Масенко, Гордієнко та Момот.

Група тримає тісний зв'язок з Хар-
ківським Бюро «Молота» і розпочинає
літ. роботу на Укр. Курсах Журналістики.

Курсант.

В У А П П 2 квітня відкривається 1-й
з'їзд Всеукр. Асоц. Пролет.
Письменників. Модус представництва—1
делегат на 10 членів.

На порядку денному питання про су-
часну літературну ситуацію, шляхи твор-
чості пролетарської літератури, взаємо-
відносини ВУАПП'а з іншими організа-
ціями, доклади з місць, вибори і т. и.
Підготовчу роботу з'їзду провадили, виї-
хавши на місця т. т. Кручинін, Левітіна,
і Знаменський. ВУАПП'ом дано до друку
II-гу збірку «Красная Земля».

Вийшли з друку: «Переломы»—А. Фро-
дова, «Батько та син»—п'єса І. Ваніна.

Зараз друкуються: перший збірник
ВУАПП'а «Дерзкие»—А. Фролова, «Куз-
ница» (п'єса)—Кручиніна, П'єса—І. Ва-
нина, Расскази—І. Ваніна. «В плен»—
Скрипника, «Котловина»—Левитиной.
Виготовано до друку: збірник поезій—
Е. Хазина, збірник поезій—Б. Шмулен-
зона.

ЦБ ВУАПП'а веде переговори з укр.
організацією пролетписьмен. «Молот»
(Харків) та з укр. організац. «Жовтень»
(Київ) в справі об'єднання на Україні
всіх організацій пролетар. письменників,
що в основу своєї роботи взяли поста-
нови Всесоюзної конференції пролетпись-
менників.

І. В—н.

«Жовтень» Нова організація револю-
ційних письменників починає
широко розвивати свою працю. Не що
давно було ухвалено плаформу «Жовтня»,
в основу якої покладено платформу «Ок-
тябрі» з незначними змінами. Організація
приєдналася до резолюції I Всесоюзної
конференції пролетписьменників. «Жов-
тень» готує альманах, матеріал до нього
вже дано до філії ДВУ. Організація пра-
цює в контакті з «Плугом».

В газеті «Більшовик» була уміщена
відозва цієї організації, в якій «Жовтень»
з'ясовує причини, що примусили членів
теперішнього Жовтня відійти від АСКК і
утворити свою окрему літорганізацію.

ВУФКУ **Перебудовано кіно-фабри-**
ки в Одесі та Ялті, з Німеч-
чини привезено нові приладдя до освіт-
лення (лампи „Юпітер“) та різні технічні
прилади. Нині українські кіно-ательє
ВУФКУ може виробляти картини ніяк не
гірші за закордонні.

В процесі знімків картина «Кривавий
цар» (царювання Миколи II), «Марійка»,
(за сценарієм члена „Плуга“ Романовської).
Першу ставить П. Чардинін, другу — А. Лун-
дін. Відомий режисер Л. Курбас закінчив
фільму „Арсенальці“, що показує життя й
боротьбу робітників арсеналу в перший
період Радвлади на Україні. Фільму зні-
мано в Києві. Готується до постановки
сценарій М. Панченко „Шевченко“.

В біжучому році ВУФКУ поставило за-
вданням виготовити 600 кіно-апаратів для
потреб села. Крім того, для цих же сіль-
ських кіно буде вироблено кілька картин
зі змістом, пристосованим до потреб су-
часного села і на теми ударних кампаній.

Аниета журнала Чергове число журала „Жи-
ття й революція“, що почав
„Життя виходити в Києві накл. ДВУ,
й революція“ умішає анкету „Шевченко для
революційної сучасності“. Редакція звер-
нулася до всіх найвидатніших діячів полі-
тичних, наукових і мистецьких з прохан-
ням відгукнутися на анкету.

Ювілей „Селян- 22-го березня відбулося свято
ської Правди“ 5-ти літнього ювілею газети
„Селянська Правда“. У вели-
кій залі Селянського Будинку зібрались
святкувати робітники газ. „Селянська
Правда“, представники від партійних, лі-
тературно-мистецьких, професійних органі-
зацій, державних установ, багато гостей.

Од ВУЦВК'у й ЦК КП(б)У склав при-
вітання тов. Петровський.

Він зазначив, що необхідно довести
тираж газети до 1.000.000 екземплярів, що
„Селянська Правда“ має сотні вже сіль-
корів, із яких виробляються революційно-
селянські письменники.

Ювілей Держав- 25 березня відбулося уро-
ного Дитячого чисте святкування 5-річного
театру ювілею І Державного театру
для дітей (Харків). Студія дит-
ячої літератури „Плуга“ делегувала своїх
представників з таким привітанням:

1-му Державному театру для дітей.

Студія дитячої літератури спілки селян-
ських письменників „Плуг“ в своїй роботі
багато відводить уваги справі дитячого
театру.

Скрізь на місцях спостерігаються спро-
би писання п'єс для дітей, нових по-
формі, змісту й ідеології. Всім цим спро-
бам і шуканням треба зробити підсумок
та аналіз і перевірені досягнення поши-
рити для загального вжитку.

Таку роботу повинна вести якась одна
центрально театральна установа, якою,

як показала 5-ти річна робота, став І-й
Державний театр для дітей.

Бажаючи як найбільше успіху в цій
новій і нелегкій роботі, студія дитячої лі-
тератури спілки селянських письменників
„Плуг“ вказує на величезну потребу в
допомозі центра сільському дитячому те-
атру, та на як найбільший обхват робо-
тою театру лав піонерів ім В. І. Леніна.

Засходи в справі Науково-Педагогічний Ко-
дитячої мітет Головоцвуху надіслав
книжки до „Плуга“ слідуючу свою по-
станову в справі дитячої літе-
ратури:

Виписка з протоколу засідання президі-

Наукпедкому Головоцвуху НКО від
7/II-25.

4. Доклад про видавничий план Держ-
Вид. Укр. в галузі Красного писменства
Ухвалили:

4. а) Наукпедком вважає потрібним ре-
алізацію прийнятою ДВУ плану перевести
більш скорим темпом.

б) Необхідно побільшити відділ крас-
ного письменства.

в) Підняти питання перед „Гартом“
„Плугом“ про скрупчення ними уваги на
утворенні оригінальної української літе-
ратури для дітей.

г) Прохати т. Біжовця (представника
від студії дитячої літератури „Плуга“) зо-
риситати з теки й архива „Плуга“ з метою
вишукати там все, що тільки можливо до-
друку до поповнення дитячих книзгобірень.

д) Прохати т. Арнаутова скласти список
дитячої літератури числом приблизно до
300 примірників і запропонувати його
Колегії НКОсвіти з метою видання цих
книжок з тиражем до 30.000 примірників,
з тим, щоб на майбутній учбовий рік
кожна дитяча установа одержала певну
кількість книжок, як фундамент майбут-
ньої книгозбірні.

Підписи: (Голова)

(Секретар)

Затверджено статут капели
у Відділі ми- кобзарів. Їй буде видано суб-
стецтва ГПО сидію в сумі 3.000 крб. на рік.
Капелі надано назву „Художня капела
кобзарів“.

Провадиться підготовча робота по
українізації Харківської Державної Опери.
Для цього складено кошториса та ви-
роблено план. Репертуар має бути збільше-
ний новими операми українською мовою,
з них 2 нові, що ще нігде не йшли. Га-
дають командирувати за кордон головного
режисера т. Боголюбова для ознайомлення
з постановкою оперної справи. В склад
акторів буде закликано нові артистичні
українські сили.

Порушено справу про удержавлення
квартета ім. Гільйома та видачу субсидії
в сумі 500 крб. на місяць.

Театр ім. М. Заньковецької має бути державлений і буде видано субсидію розміром в 2.100 крб. одноразово. Доки питання це ще не вирішено остаточно.

З надісланих на конкурс 123 п'єс — є антирелігійного змісту, невеликі 1—2 актівки, складні на 4—5 дій і т. п. Склад актівки остаточно буде затверджено цими жителями.

Робітничо-селянський хор „РУХ“. Заснований в м. Лохвиці Радянський хор складається з радслужбовців, робітників і селян з околиць Хором керує композитор П. Толстяков. Завдання хору: підвищення художнього змаку членів хору працюючих мас Лохвицького району, ознайомлення з найкращими творами, розповсюдження революційних пісень. Хор крім співачок, студіює теорію музики та композицій. Хор часто мандрує по селах і містечках Лохвицького району, в найближчому часі має вирушити в мандрівку по округах Полтавщини.

П. Стодоля

Березилі Закінчується робота над постановкою переробленої відомої старої комедії М. Старицького «За двома зайцями», в якій висміюватиметься селянський побут сучасного мійського — «Непу».

Сценарій цієї комедії розробив її постановщик Васильок-Міляйв. Оформлення сцени худ. Шкляйвм дає великі можливості для моментальної зміни місця дії на очах у глядача.

Зараз режисер Лопатинський з лаборантом Кудрицьким розроблюють слідуючу свою постановку, яка складатиметься з одноактового агіт-віньоля на тему „вбивство сількора“ та двоактової комедії, що висміюватиме білогвардійську пресу і взагалі еміграцію.

Клубстанція виготовила вже для постановки п'єсу для кампанії „Міжнародний день робітничий“.

Зараз репертстанція „Березилі“ має для своїх драмгуртків так п'єси; „Ленін“, „5 хвилин“, „Колі б так сталося“, „Мир перед війною“, „Заковика“, „Жовтнева революція“, „Проміння Смерти“, „Вінігрет“ і т. п. Виготовлено текст живої театралізованої газети на свято 7-х роковин Червоної армії.

Не менш активно працюють й селянські агітмайстерні „Березилі“ в Н. Калігирському районі. Склад їх партійці, комсомольці та багато безпартійної молоді села. Калігирська агітмайстерня своїми безплатними виставами по селах таких п'єс — „Жовтневі епізоди“, „Проміння Смерти“, „Ленін“ і ин. набула великого авторитету та поваги у селянства.

П.—б. „Б.“
(„Р. С.“)

Всеукраїнські В Харкові 16 лютого цього курси журналістів-року в Селянському Будинку.

Курсисти ківі розпочалися перші Всеукраїнські курси журналістики. Курси влаштував Відділ Друку при ЦК КП(б)У з метою підвищити загально-освітні й політичні знання, а також докладніше познайомити з теорією й практикою газетної справи газетних робітників з місць.

Всього слухачів прибуло на курси 34. — переважно завідувачі відділами губерніяльних та округових газет. Є між слухачами сількорі й сількорки. Жінок на курсах 4, що командировані через ЦК жінвідділу.

З'їхалися на курси робітники редакцій таких газет: „Змичка“ (Павлоград), „Плуг і Молот“ (Суми), „Наш путь“ (Кременчук), „Селянська газета“ (Первомайськ на Донеччині), „Селянська Правда“ (Харків), „Зірка“ (Катеринослав), „Радянське життя“ (Ромни), „Голос Праці“ (Бердичів), „Вісті“ (Харків), „Радянське село“ (Київ), „Червоний Кордон“ (Кам'янець - Подільський), „Червоний степ“ (Одеса), „Червоний Край“ (Вінниця), „Більшовик“ (Київ), „Більшовик Полтавщини“ (Полтава). Крім того командировані на курси Політуправлінням Всеукраїнської Військової Округи кореспонденти й робітники червоноармійських газет.

Дві третини слухачів комсомольці та партійці.

Головними розділами програму курсів є: 1) Загально освітні й політичні предмети, 2) Історія літератури, 3) Історія журналістики та робітничої преси на Україні і в Росії, та сучасна Західно-Европейська й Американська преса і 4) Теоретична й практична постановка газетної справи, а також господарче-технічний бік видавництва. Велике місце серед загально-освітніх предметів відведено українській мові.

Викладати на курси запрохано Харківських професорів та діячів: Яворського, Остапенка, Югансена, Коряка та ин., партійні сили з ЦК КП(б)У та досвідчених робітників харківських газет.

За минулий час курсанти прослухали низку лекцій по загально-освітніх та політичних дисциплінах.

Слухаючи спеціальні предмети що до газетної справи, курсанти пророблятимуть їх практично при друкарнях та редакціях газет м. Харкова.

Курси мають бути 4-х місяшні.

П. Овчаренко

Паризька виставка Наркомосвіти на свої кошти комадирує на Всесвітню Паризьку виставку 17 чоловік для ознайомлення з Західно-Европейським мистецтвом. Поїдуть від літературних організацій, од „Плуга“, „Гарту“, ВУАПП та инш., від театру ім. Франка, „Березолі“, ім. Михайличенка, музики й художники від відповідних організацій.

Українська секція „Червоного Шквалу“ Заходами члена ЦК „Плуга“ т. Шевченко Ів., що зараз служить у Червоній Флоті, засновано літгурток при „Червоному Шквалі“. Червономорському воєнморському літоб'єднанні. Гурток ухвалив платформу „Плуга“ („Октябрія“), має вести працю за безпосереднім керівництвом ЦК „Плуга“. Нині в склад літгуртка входить 20 членів, з них 9 таких,

що мають вже друковані твори. По фах. складу: 4 мотористи, 6 комендорів, 1 ко-чегар, 2 робітничі і 4 поршневих

На чолі гуртка тов. Іван Шевченко, член ЦК „Плуг“.

В напелі „Дух“ Держ. укр. хор ім. Леонтовича увійшов у згоду з правлінням симфонічного оркестру з приводу улаштування цілого циклу симфонічних зібрань у купі з Держкапелюю „Дух“.

Перші три концерти призначені на березень місяць.

Концертом диригуватиме народний артист Л. П. Штейнберг.

Вечірні курси В перших днях місяця березня відкрились при Художньому Інституті вечірні курси для робітників, незаможників, червоноармійців і робфаківців.

Мета курсів-дати робітникам, що мають відповідний хист, художню підготовку по малюванню, кресленню і ліпці.

Курси будуть провадитись під доглядом і керівництвом професорів Художнього Інституту. Курси платні з 25% - безплатних місць. На курси зараховано певне число неробітничого елементу.

Театр ім. Франка Остання постановка колективом ім. Ів. Франка—„МОБ“—переробка з твору америк. письменника режисера Б. Глаголіна. П'єса викликала жваву дискусію в пресі, частина рецензентів дуже похвалила постановку, частина

навпаки, визнала невдалою. Нижче наведемо уривки з рецензії І. Туркельтауба, яка, на думку редакції, є голос більшої частини публіки:

— „МОБ“ цілком збудований на зовнішньому трюкізмі. Трюків так багато, що, глядяч кінець кінцем, плутається і нічого у виставі не розуміє. Але, одкидаючи цей бік треба вказати, що перша дія всеохоплює публіку, дотепністю трюків. Хоча багато безтолкового, непотрібного шуму у вступі, хоч у масових сценах з-за метушні не чути слів дієвих осіб, глядяч все ж зацікавлюється і чекає, що буде далі.

Що до змісту, то, на мою думку, і тут не краще.

Насамперед, за постановочним гомом в обстановці, де художньої міри зовсім немає, взагалі трудно щось уловити тому, хто не знає романа Сінклера. У тих же, хто уже може щось розібрати, вражіння лишається певне, а саме, що „МОБ“ (по американському „сволота“) дійсно заслуговує на свою назву.

Цілком можливо, що після де-якої коректури багато вирівнялось би. Зовсім викреслювати виставу було-б шкода, бо в ній все ж багато є цінного і цікавого“...

„Вій“ Провадиться інтенсивна праця над постановкою „Вій“. Через те, що в п'єсі значна частина дуже присвячена сучасності, де-які дії виконано серед публіки. Так само вжито кіно. Худ. Петрицький працює коло декорацій. За його вказівками шиють нові костюми, в новому, красочному тоні. Особливо багато праці припало завіду. Муз. частиною т. Прусліну. Йому довелося писати заново всю музику, дотримуючи українського колориту й стилю.

Текст до п'єси написав Остап Вишня. Вже виготовано й репертуар 2 акти. В кінці березня п'єсу закінчено, як і гадалося. Перші вистави пройшли з великим успіхом.

Театр імени М. Заньковецької Театр, як такий сформувався в Києві в 1922 р., давши першу виставу 15/IX „Лихоліття“, п'єсу Гн. Хоткевича. З того часу театр поволі міцнів, стаючи ріднішим для селянських і робітничих мас. З Києва театр об'їзжає Полтаву, Кременчук, Черкаси, повертається знову до Києва, загартовувавшись виступами на селах і серед робітництва та краще пізнавши вимоги трудящих кол. З Києва театр знову вирушає в мандрівку до Ромен, Лохвиці, Кременчуку, Кроків, Олександрії, Херсона, Миколаєва і з рештою—Катеринослав. За цю подорож театр остаточно оформлюється і стає дійсним робітничим селянським. Театром керував відомий робітник в театральній справі т. Корсільчук.

Недавно театр гастролював в Запоріжжі з великим успіхом. З 1 лютого театр знову повернувся до Катеринославу, пра-

ює над новими постановками: „Плебейка“ Жука та „Комольці“, Мамелюка.

По весні театр гадає зробити мандрівку до Катеринославщини, готує для цього тесис: „97“ Куліша, „Аве Марія“ Мамонтова тощо.

Нагло помер 3/III в Запоріжжі на гастролях режисер і голова Ради театру ім. Заньковецької О. І. Корольчук. Небіжчик до революції був артистом одної із найкращих українських труп М. К. Садовського. Після революції небіжчик працював в багатьох нових українських театрах, нарешті став одним із організаторів, а потім і керівником театру ім. Заньковецької.

Наслідки літконкурсу „Черв. Шляху“. Закінчено розгляд надісланих на конкурс до ред. журналу „Червоний Шлях“ оповідань. Ні один з авторів не дістав жодної премії. Присуджено похвальний одзив: П. Пачу [чл. Плуга] за оповідання „Земля“, С. Сісаренкові [чл. АСКК] за оповідання „Редут № 16“, К. Калістрату [чл. „СІМ'а“] за оповідання „Мироносниця“.

ПО С. Р. С. Р.

В. А. П. П. З останніх постанов Тимчасового Правління Всесоюдної Асоціації Пролетписьменників відмітимо такі:

1. В зв'язку зі злиттям груп пролетарських письменників „Кузниця“ і „Твори“ з ВАПП-ом — федерацію робітничо-селянських письменників вважати ліквідованою; підтверджено тісний блок з Союзом Селянських Письменників, а також визнано цілєздатним злити з цим Союзом колектива письменників ім. Неверова.

2. З метою уникнути різних неясностей — надати назви виконавчим органам ВАПП'а: „Пленум правління“ (повний склад 40 товаришів) і виконавчому органу пленума — „Правління“.

3. Затверджено склад Редколегій журналів: „Октябрь“, — т. т. Лелевич, Родов, Безименський, Гладков, Либединський, „Робочий журнал“: Санніков, Ляшко, Образцов, Якубовський, Либединський, „Еже-недельник“: Дем'ян Бедний, Вардін, Полещев, Жига, Собін, і Лелевич.

4. Президіум правління обрано в складі: Д. Бідний, Вардін, Раскольников, Лелевич, Родов, Безименський, Санніков, Гладков, Маширов, Блакитний, (замісник Христовий), Нарбут, Секретаріат в складі: Родов, Санніков, Безименський.

5. Виділено до Правління Видавництва „Земля і фабрика“ двох членів в т. Дем'яна Бедного і Нарбута.

6. Призначено до складу редколегії нового масового кіно-журнала тов. Плетньова.

Правління ВАПП'а розіслало об'єднанню, в якому закликає до тісного зв'язку в фор-

мі надсилання матеріалів про роботу організацій, як: протоколи зборів, вечірок, статті в пресі, хроніка, відчити про діяльність, вирізки з газет; так само закликається надсилати статті і інформаційний матеріал до журналів „Октябрь“ і других органів, хроніку видавничої роботи в часті видання творів членів літорганізацій, хроніку роботи окремих членів і т. п.

З'їзд СІМ'а На 7-8 березня в Москві призначено було перший установчий з'їзд спілки українських пролетарських і селянських письменників в РСФРР. Порядком денний з'їзду: 1) Доклад ЦБюро, 2) організаційні справи, 3) вибори Центрального Комітету СІМ'а, 4) біжучі справи.

ЦБюро звернулося з листом до представника нацмен МАПП'а, копією — до Правління ВАПП, відділу друку ЦКРКП, та ЦК „Плуга“.

В цьому листі ЦБ СІМ'а зауважує ігнорування справи організації пролетарської літератури національних меншостей СРСР на Всесоюзній Конференції пролетарських письменників та вимагає знищення різних „суперечок, демагогії, головоутиятства і великодержавного шовінізму“ і почати справу організації пролетарської літератури народів СРСР „на міцній базі дійсної товариської, більшовицької спайки, революційного демократизма і невідомого інтернаціоналізму“. ЦБ СІМ'а пропонує: 1) дати в кожному числі журналу „Октябрь“ і „Красная Новь“ (яко органах всесоюзних) не менше 2-3 аркушів російських перекладів з нац. літератур; 2) включення в правління ВАПП'у представників літорганізації народів СРСР, що не мають своїх республік; 3) перетворення праці Міжнародного Бюро зв'язку, що досі являлося агентурою російської літератури.

Твори!

Група пролетарських письменників (Москва) після значної перерви в праці, відновила роботу з січня 1924 р. Доки що група мало зробила; зачитано й розібрано 6 повістей, 10 оповідань, 7 нарисів, 1 п'єса, 1 поема, 20 дрібних поезій. Було влаштовано 1 показову вечірку в помешканні групи письменників „Звено“.

Все ж накладом В-ва „Земля і фабрика“ видано вже 2-й альманах групи „Твори“, в друку 3-й. Із членів групи найдіяльніші: Кречетов-Волжський, Пучков, Пчелінцев, Шихов, Молодцов-Вечерній, Дмитрієв, Жига.

Колектив робочо-селянських письменників ім. А. Неверова в 1922 р., виділившись із старого союзу селянських письменників. Першим головою був Ганьшин, селянський письменник-суриковець. Далі — Телешов, Лукашін, Яровой, нині Н. Степной. В роботі колективу близьку участь бере і

А. Неверов. Що-понеділка влаштовуються літзбори, яких уже відбулося до 150. На цих зборах зачитувалися окремі твори, чи уривки творів Неверова, Степного, Ярового, Брускова, Лукашина, Мінаєва, Алексєєвського, Муромського, Жукова. Телешова. Лебедева. Локтева, Владимирського. Юрцева. Було кілька докладів: „Принципи художньої творчості“, „Майстерня сюжетів“. Видано два збірники „Наш труд“, видруковано окремими книжками романи й оповідання, виготовано літер. художн. збірник. В колектив входить 27 письменників. Є філії в Орлі, Самарі, Ленінграді.

„Кузниця“ За час існування групи письменників „Кузниця“ зроблено дуже багато. Вже за одне півріччя 1920-1923 видано більше 20 книг прози й поезії. Група кілька разів кололася: молодь, більш революційна не вживається з старішими. прихильниками старих позицій революційної романтики. Група мала постійні напади з усіх боків, особливо футуристів, які чекали на остаточну загибель „Кузниць“, особливо після 3-го розколу. Але кожен раз група кріпла, серед інших літгруп займає значне місце.

З найактивніших членів групи відмітимо: Ляшкова, Новиков-Прибой, Полетаєв, Обрадович, Якубовський, Гладков, Бахметєв, Волков, Дмитрієв, Низовий, Макаров, Жига. „Кузниця“ видає свій орган „Робочий журнал“, що заслуговує значної уваги. До цього часу вийшло 3 числа. Остання книжка 3-4—велика, в 244 стор., має великі художні розділи, політику й економіку, мистецтво й життя, науку, робітничий побут, хроніку, критику й бібліографію.

„Горн“ Московська група вірменських пролетарських письменників існує з половини 1922 р. Група утворила своє видавництво „Серп і Молот“ (Мурає в манчак), видала 24 товстих книги оригінальних і перекладних творів з рев. змістом. З альманахів „Горн“ з худож. матеріалом, статтями по питаннях пролетлітератури, зробила більше сотні літзборів, коло 40 літвечірок, присвячених справі пролеттворчості, поезії і т. п. Склад групи в 1924 році (на початку року) був такий: Айнуні, Намдек, Качар, Омер, Хочанян, Тер-Мартirosян, Коштоян, Шамдиц і ер. Група весь час працювала в тісному контакті з „Кузницею“ а в останні дні перетворилася в вірменську секцію „Кузниць“.

ВЛХІ

Існує в Москві Вищий Літературно-Художній Інститут, чи як його називають попросту „Словесна консерваторія“, що має своїм завданням готувати кваліфікованих робітників в галузі художнього слова та організаторів літератури (поетів, прозаїків, перекладачів, інженерів літератури і керовників літгурт-

ками, завід. літер.-художніми відділами газет, журналів, критиків—публіцистів. Інститут випустив кількох письменників, що вже друкуються. Постановка наукової роботи Інститута не бездоганна, класи нагадують середньовічні школи риторики, студентство відірване від життя, не зацікавлене інститутом, студентські роботи залежуються у професорів, з матеріального боку Інститут в гидкому стані. Правда, реформи в Інституті вже почалися, реорганізуються класи й є певні надії, що цей надзвичайно цікавий Інститут дасть ще більше користі.

Прітад Іспанськ- Іспанський письменник Бласко Іспанськ-Ібаньєс написав і видав Бласко-Ібаньєса романа за назвою „Здемаєкований Альфонс XIII“. В цьому романі автор розкриває діяльність нинішнього іспанського уряду і обвинувачує іспанського диктатора Прімо де-Ривера в утворенні злочинів проти іспанського народу. За цю книгу уряд Іспанії вигнав письменника із Іспанії, бо він мовляв, готує революцію та агітує за скинення короля і його диктатора. Бласко Ібаньєс має в скорому часі приїхати до Росії в Ленінград.

Т-во драматичних Головліт задовольнив про-

писменників хання Московського Т-ва Драмписменників про обов'язкове уміщення на афішах прізвищ авторів, перекладачів, переробщиків, режисерів, без чого були випадки, коли театр одмовлявся платити авторський гонорар. Т-во має згоду з Москов. Губ. Радою Профспілок, по якій з кожної вистави в театрах МГРПС виплачується до 1% з фактичного збору за кожен акт, в змінюваних постановках НКОсвіти про 1 1/2%. Це зниження дозволено Т-ом з огляду на культурно-освітню працю МГРПС.

Виставка АХРР 8-го лютого в Москві в помешканні Державного Музею мистецтв відчинено виставку Асоціації Художників Революційної Росії. На виставку дано коло 400 картин, що відбили новий побут, революцію, працю.

Є кілька картин на сюжети зовсім недавні: „Ленін в труні“, „Коло труни вождя“, „Жалібна маніфестація“, „День похорону Леніна в селі“ і т. п. Революцію відбито в цілій низці картин, з них значної уваги заслуговують на теми основних моментів революції—1905 і 1917 р. р. „Кривава неділя“, „Страйк на заводі в 1905 р.“, „Сварка робітників з майстром“, „Московське повстання“. Ще докладніше показано події Жовтневої Революції, боротьби з білими, поляками і т. п.

Багато місця заняли картини з нового радянського побуту села й міста. На виставці маємо силу портретів революційних діячів, пейзажі, малюнки з природи

Виставку відчинив Наркомосвіти т. Лу-
тарський, що в своїй доповіді багато
згадав про завдання в галузі образо-
вого мистецтва. Він одмітив картини
Богородського на теми „Безпритульні“.
Художник зумів підмітити і пере-
жити в своїх картинах „життєве явище
малдського характеру“.

Роблячи підсумки виставці, А. В. Луна-
рський сказав, що вже по матеріалах
виставки можна мати певну надію на ве-
личезний поступ радянського мистецтва і
в цій галузі, яка донині була найслабіша.

Концерт народ- В січні в Москві з приводу
10 роковин діяльності дер-
жавного академічного ансам-
блю народної пісні відбувся концерт, в
програму якого увійшли народні пісні
Белікоросії, України, Білорусі, Татарські,
Башкирські, киргизькі в гармонізації компо-
зиторів: Балакирева, Римського-Корса-
кова, Лядова, Гречанинова і др. Ансамбль
існує з 1914 р. і нині працює в складі
квартета домр та 2 співців. Хоча квартет
творився ще 10 років тому, особливо ж
вільність його визначилась за часи
революції. Концерти було влаштовано в
Росії [зверх 500], та й закордоном. За
командировкою НКОсвіти ансамбль від-
відав Швецію, Норвегію, Фінляндію, де
дає 91 концерт і мав величезний успіх.

Ансамбль виконує історичні, побутові,
визначні і трудові пісні.

Всеросійська В Москві відбулася чергова
вечірка спілки. Зачитували
свої твори: Асеев—2 нових
поетів, присвячених роковин
смерті І. Ілліча і поему „Лирическое
вступление“, Ефим Зозуля—нове опові-
дання „Лимонада“—написано простою
селянською мовою Тема—повість з життя
Радянської коняки.

Член спілки Анд. Соболев написав опо-
повідання „Когда цветет вишня“ [буде вид-
руков. в 4 альм. „Круг“], працює над
романом „Огненный вечер“ з життя
інтелігенції, її розпаду. В. Шкловський—
закінчує книгу „Современная русская
поэзия“. П. Орешін—написав поему „Сель-
кор Цыганок“. Накладом ГИЗ'а виходить
2-й том поезії „Соломенская плаха“. Ол.
Скрябінський—працює над повістю „Партби-
лет“ з побуту сучасного, авантюристичного
героя, що лякає партійним квитком. Мих. Нікан-
дров закінчує повість „Любовь Ксени
Игитриевны“—про те, якими ланцюгами
визувала любов жінки в старому бур-
жуазному суспільстві.

Дітній ювілей 16 лютого в Москві в Домі
письменника Герцена відбувся вшануван-
ня письменника Н. Д. Теле-
шова з приводу 40 років його
літературної діяльності. Телешов відомий
як автор багатьох оповідань для дітей
з життя селянської дітвори, різних про-
рочих казок для дітей [„Белая цапля“,

„Сказки и рассказы для юных читателей“,
„Домой“, „Верный друг“ і др. рассказы].
Де які його оповідання увійшли в старі
дитячі читанки, хрестоматії, інші було
видано вид. „Посредник“, „Просвещение“,
кілька оповідань було перевидано вже
за часів революції.

Нарада в справі 26 січня в Москві при Від-
ділі Друку ЦК РКП відбулася
критики й бібліо- нарада завідуючих відділами
графії критики й бібліографії мос-
ковських газет і журналів. Нарату відкрив
зав. від. друку тов. Варейкис, який зазна-
чив, що справа критики й бібліографії в
більшості газет і журналів поставлена
слабо, мало увага забирає, не досягає
мети; докладчик тов. Шафир детально роз-
глянув це питання і навів низку цілкови-
тих ляпсусів з рецензіями книг, що ви-
дані ще в 1918 р., випадки контр-револю-
ційних рецензій, халтурницьких підходів.

Нарада ухвалила тези, в яких підкрес-
лює сучасний різнобой в одзвах, часту
неграмотність рецензентів, запізнювання
рецензій, не відповідність одзвизів інтере-
сам читачів, відсутність плану й системи в
підборі рецензій. Нарата визнала обов'яз-
ковим розділи бібліографічні для всіх газет і
журналів: щоденні газети мусять давати
огляди і рецензії не менше 3 разів на
тиждень, 50% рецензій мусять бути про
партійну і масову політичну літературу.
Треба більш уважно поставитись до вимог
і інтересів читачів.

Промовці зазначали в дискусіях труд-
нощі до правильної постановки цих від-
ділів: немає відповідних авторів, малі
ставки за рецензії, немає коштів на при-
дбання книг для одзвизів, нікому і немає
коштів на оплату завідуючих бібліогра-
фічними відділами.

Де ким з тов. було висунуто побажання—
створення центра, що постачав би місця
рецензіями, оглядами.

В журналі „Книгоноша“ ч. 3 за 1925 р.
уміщено статтю т. Шафира „Вопросы га-
зетной и журнальной библиографии“, що
є гарним матеріалом до його доклада на
нараді.

Мих. Марусик.

Виставка Рево- В Москві організовано ви-
люційної літера- ставку революційної літера-
тури тури (заходами Рос Академії
Мистецтв). Одну кімнату від-

ведено літературі пролетарській на чолі
з творами Д. Бедного. Повно подано
творчість „Всеросійського пролетаріята“,
„Кузнці“, групи „Творі“, „Рабочей весны“,
„Октябрь“, крім того творчість письмен-
ників комуністів: А. Серафимовича, Гастева,
Фундаторів пролетворчості: Нечаєва, Га-
врилова, Шкульова, Благова і др. Поруч
— дві вітрини—з документами про з'їзди
пролетписменників з 1918 р. і до нині і
з справками департаменту поліції про
цілу низку письменників, їхні автобіогра-
фії, анкети. В другій кімнаті—художня лі-

тература, присвячена В. Іл. Леніну. Тут же рукописи Нечаєва, Есеніна, Тисленко, книги Луначарського, Горького, Вересаєва. В третій кімнаті—низка куточків. Виставлено матеріали про Суриковців, книги роб. селян, письменників; Ключова, Орішкіна, Радимова і др. Окреме місце відведено А. Блоку. На виставці около 200 портретів письменників, роб. і сількорів, витрина „Сучасність і Пушкін“. Виставка є першою спробою зібрати й систематизувати пролетарську і селянську творчість за роки революції жовтневої і як така—заслугує великої уваги та має велике значіння. Що дня на виставці було роблено доклади на літературні теми, вечірки письменників Московської Асоц. Пролет. писменників [МАПП] і инш.

А. Р. К. Асоціація Революційної Кінематографії видала ч. 2 свого журналу «Кіно-журнал АРК», в якому уміщено статті по питаннях виробництва кіно, теорії, хроніки, бібліографія й рецензії. Журнал ставить на широку дискусію питання робітничих кіногуртків, утворення наукового кіно, кіношколи. Особливу увагу звертає журнал на справу організації суспільності в радянському кіно-будівництві.

Кіно Не що давно з закордону до Держкіно привезено багато картин, технічного приладдя, апаратів. Серед останніх заслуговує уваги апарат, що ним можна робити до 3000 надписів до фільм за день, прилад для пробної демонстрації фільм без кіно-апарата, кілька проекційних апаратів найкращих фірм—Геруа, Пате, нарешті—50 невеличких, кореспондентських апаратів для дорожніх невеличких знімків. Проводяться знімки до Фільми «Боротьба за воду», де-які знімки буде зроблено в Туркестані.

Культкіно готує кілька фільм на теми охорони здоров'я („Проститутка“, „Правда життя (сфіліс)“; *Сеззаткіно* розпочало знімки картини „На новому фронті“ (фізкультура). „Декабристи“, що має бути закінчена до дня сотих роковин декабристів (в грудні 1925 р.), „9 січня“—велика історична картина. „Степан Халтурин“, яку закінчено. *Спільно з вождем* кінармії т. Буденним розроблено сценарій „Кінармія“. Знімки буде зроблено по всьому СРСР, в місцях, де були бої нашої кінноти під час горожанської війни.

Авторське право В Малому РНК РСФРР на кіно-сценарій пройшов проект статута авторського права на кіно-сценарій. Статут передбачає платню авторам: за тему сценарія—1/40, з валового збору, лібрето—1/20, сценарій—3/40, монтажний сценарій—10%. Держкіно звернувся з закликом до авторів кіно-сценаріїв збільшити роботу над виробленням сценаріїв, окремих невеличких оповідань,

сцен, малюнків, особливо пристосованих до потреб села. Намічено такі теми: 1) класова диференціація села, 2) кооперація, 3) підвищення культури сільського господарства, 4) побут села, сім'я, одруження, жовтні, 5) комсомол, 6) сількорі й червоноармійці, 7) змика міста з селом, 8) культурно-освітня робота, 9) інтелігенція.

Український клуб Клуб має назву ім. Шевченка. Засновано його в 1922 р. Перший рік існував в тяжких матеріальних обставинах. Але вже в 1923 цей стан покращав. Об'єднує коло 1000 осіб. Нині працюють гурток українознавства, хорівий, драматичний і гурток розбив свою працю на галузі: економіка України, історія мови, реврух. Участь бере 95 чоловік. Хорівий нараховує 50 чол., розучує нові ревісні.

На жаль, драмгурток шей і досі кохається в старих п'єсах, як „Панна Мара“, „Лиха Іскра“, „Вічна пісня“.

Кригозбірня клубу має 4000 українських книжок і весь час поповнюється новими. Клубу дає субсидію НКО світу УСРР в розмірі 9.000 карб. на рік. Відвідує клуб багато люд, особливо взимку (100—200 осіб що дня). В клубі провадить свою роботу спілка пролетарських письменників „СІМ“ (Спілка села і міста), а також там видається стінна газета „Український комунар“.

ЗА КОРДОНОМ

Філія Гарту в Америці Гурток українських пролетарських письменників в Нью-Йорку, погодивши справу з де-якими молодими письменниками по других місцевостях та з Ц. Бюро Гарту в Харкові, вирішив заснувати філію Гарту в Сполучених Штатах. В філію входять: а) Нью-Йоркські тов.: М. Тарновський, В. Сиротенко, Д. Бориско, К. Добровольський, М. Вірляна, П. Шаровський, М. Ган; б) з інших міст: В. Шопінський, О. Юзереї, А. Грузок, С. Подільський, М. Задунайський, Т. Лановий, Д. Вовкотруб.

Пресовими органами своєї діяльності філія вважає „Українські Щоденні Вісти“ в Нью-Йорку. „Українські Робітничі Вісти“ і журнал „Робітниця“ в Канаді. Філія накреслила план роботи: літературні вечірки, лекції з літератури, ознайомлення українських робітників з укр. і взагалі світовою літературою. Філія має на меті збільшити продукцію нової пролетарської літератури.

Вже відбулося кілька зборів членів філії і 4 прилюдні літвечірки.

о в Америці Найбільший Нью-Йоркський кіно-театр, що вміщає 5.300 глядачів, не що давно відсвяткував 5 річницю існування. За цей час кіно відвідало 26.000.000 глядачів, що уявляє майже

америтерту частину населення Сполучених Штатів.
Замалом в Америці нараховують в цей час 20.000 кіно-театрів з загальною кількістю місць для публіки в 5.400.000. Щочого неба виручка всіх кіно дає суму до 14.500.000 доларів, або на день 150.000 доларів.

Кіно існують по великих містах майже на кожній вулиці, крім того сила кіно по великих містах, навіть серед фермерських угідь.

Американський ювілей 1-го лютого 1925 р. американських канська газета „Укр. Щод. Вісти“ відсвяткувала 5 років свого існування. Рівно 31-1-20 р. вийшло ч. 1 газети, присвячене інтересам українського працюючого люду в Сполучених Державах і Канаді. Ювілей організували з Радянської України радіограмою Раїса Петровський і Чубар, редакція газети „Вісти“, „Більшовик“, Ц. Бюро „Гарту“, Робітничі організації Америки, Укр. Робітничий Дім в Нью-Йорку, редакція російського журналу „Новий мір“, і сила інших організацій, редакцій, установ. Ювілейне число — 1575 вийшло з літературно-художнім додатком — „Щоденні Вісти“, в якому багато спогадів про початок газети, різні утиски, бідкування. Ч. 1575 заповнено з фотографіями редколегії газети, знімками помешкання редакції, робітників і т. п.

В ювілейного числа газети вийде ще один „Ювілейний Альманах“, присвячений 5 річчю „Щод. Вістей“. Альманах буде мати мальовничий вигляд з багатьма ілюстраціями, на гарному папері, з різноманітним змістом. В альманасі буде уміщено докладний звіт з ювілейної кампанії газети. Редакція думає, що до України альманах буде через місяць по виходу з друку на початку квітня.

Міщевий К-т Союзу Укр. Роб. організацій заштабував 31-1-24 р. Ювілейний концерт з приводу 5 річного існування „Щод. Вістей“. Програму концерту складено було з декламацій дітей Україн. шкіл, дитячих танків, співів, соло-номерів, читання монологів, куплетів, музики на скрипці, струнної оркестри, квартету хорових співів та вступного слова до самого ювілею. По концерту відомо за американським звичаєм бал до самої ночі.

Італія В кінці листопада відбулося урочисте шанування го-го італійських футуристів Ф. Т. Маріні. На святі були представники футуризму із Італії і інших країн. Серед подарунків виділявся національний прапор розміром в 360 кв. метрів. В грудні відбувся в Мілані перший конгрес футуристів, на якому були представлені 85 італійських груп футуристів. Конгресі розглянено і вироблено

основні лінії організації, худтеорії, з яких найцікавіша теорія обновлення, чи революції театру. Сам Марінетті воює проти нудних філософських п'єс сучасного театру, настоює на збільшенні драматичності, боротьбі з поступовим розвієм „завязки“, п'єси.

Конгрес висловився за боротьбу з усім старим, класичним в Венеції. Постанови конгресу кажуть про необхідність будови великого залізного мосту, вимагають засипати малі лагуни, затопити гондоли, замінити їх моторними човнами. зруйнувати мости, побудувати підземні залізничні, змінити площу Св. Марка.

В кінці праці конгрес послав голові Італійського Уряду Мусоліні телеграму, в якій пропонує відмовитись в д. парламентаризму, повернути фашізм і завести в Італії дух 1919 р.: „Безпристрасня, відваги, антисоціалізма, антиклерикалізма, анти монархізма“.

Робітничі оркестри в Канаді Дім в Вініпегу в Канаді має кілька оркестрів та хорів. На надісланому із Канади до редакції „Плужанина“ знімкові як раз знято молодшу оркестру, що складається із вихованок Української Дитячої Школи при Укр. Роб. Домі. Ця оркестра грає і співає переважно революційних пісень та народні. В її репертуарі — твори Леонтовича, Лисенка, Степового, збірник „Червоний Юнак“ твори К. Богуславського, що були видруковані в додатках до Харківських „Вістей“.

Німеччина. Міністрат м. Берліна ухвалив з 1/1—1925 р. знизити податки на кіно-театри з 18 до 15%, а на художні театри до 10%.

Кінофірма „УФА“ відкрила 1-й в Європі науково-популярний Інститут для кіно-технічних завдань. Інститут обладуваний численним приладдям і має в своєму розпорядженні великі кошти для різних спеціальних досвідів.

У Франкфурті на Майні з величезним успіхом відбулася вистава опери „Пикова Дама“, Чайковського. Критика зустріла оперу дуже прихильно.

Письменник Герардт Гавтман пише великий твір, що охоплює історію Німеччини за 12 століть. Твір призначено для німецької молоді, серед якої що далі помічається все більше пасивності. Письменник, якому нині 61 рік хоче, щоб цей твір було опубліковано після смерті його, уникнувши таким чином вислуховання суперечок і дискусій.

Німецький уряд відмовився брати участь в Паризькій Художній виставці 1925 р. з двох причин: немає коштів і мало часу для підготовки до виставки.

Російський письменник Максим Горький вже видужав від хвороби і нині зацікавився кіно. Написав де-кілька сценаріїв і має

намір особисто доглядати, як будуть продаватися знімки до кіно-фільми на його твір „Мать“.

Франція *Парижський міський уряд* асигнував 13.000 франків на організацію 400 наукових кіно-сеансів по місцях шкіл.

Замість помершого Анатолія Франса— президентом „Літературного Т-ва друзів Еміля Золя“ обрано Поля Пенвеле.

Недавно в Парізі давав концерт семилітній піяніст Петро Мазіні. Перший концерт цей „вундеркінд“ давав в 1920 р., коли йому було всього 3 роки. Програма концерта складалася з творів Бетховена, Моцарта, Шопена.

5 жовтня 1925 р. в Парижі умер на 80 році життя відомий композитор Габріель Форе. Форе народився в Азії, в Памірі, ще дитиною його було привезено в Париж, де він вчився по різних музичних школах. Форе написав багато музичних творів, опери „Пенелопа“, „Прометей“ і инш. З 1905 по 1920 р. Форе стояв на чолі національної музичної консерваторії в Парижі.

Нарада фран- Наприкінці лютого в Па- цузьких роб- рижі відбулася перша нарада сількорів французьких робкорів та сількорів, що з'їхалися мало не з усіх округ Франції.

Один із делегатів наради зробив доповідь про робсількорівський рух у нас, підкресливши, що радянські робсількори чималу допомогу дали своєму урядові шо-до зміцнення Радянських республік.

Нарада ухвалила, щоб по всіх селах, фабриках та заводах Франції настановити робсількорів, що через газету боротимуся за визволення французьких робітників та селян.

Бельгія: *В м. Хлост* знайдено картини Рубенса, на якій намальовано утечу Лота із Содомо (сюжет з ветхого завіту). Картина доволі величенька.

В Брюсельській опері в листопаді м. р. було виставлено в 1000 раз оперу „Фавст“ Гуно.

Турція Великої популярності набула письменниця Халіде Едіб Ханум. Вона в той же час одна з найпопулярніших діячів національно-визвольного руху. Вже з перших днів ревруху

1919 р. Халіде Ханум дружина члена Бшого національного Зібрання, бере участь в мітингах проти ахватницької політиці англійських імперіалістів. За вимога англійців—суд виносить смертний прирі але Ханум тікає до Ангори, стає рядовим повстанцем. Пізніше Національне зібрання дає їй звання чауша (фельдфебеля). В своїх літературних творах Ханум ве боротьбу з фанатизмом, з ігом імперіалістів Європи, бореться за новий поборозкіпачення жінок.

Останні твори Ханум присвячені життю нової Турції, звільненої від вікової влади англійців. Таке оповідання „Курд-массак“, „Ефе“ й инш. Значне місце в творах збирають теми з життя повстанців, особливо з племені селянського зайдеків, поставляли головні кадри борців за нові порядки. В історії турецької нової літератури Халіде Ханум займає відокремлене значне місце.

Оповідання „Ефе“ уміщене в ч. 1 журналу „Звезда Востока“, що був почав виходити в Москві в кінці 1924 р. наказом Держ. Видавництва.

Реванш Відомий чорносотенець Донцов, що забрав у свої руки „Літературно-Науковий Вістник“, уміщений в т. 86 оповідання П. Панча „Зелену травину“, яке „реванш“ за вміщення в аманахові „Плуг“ Стефанкових „Синів“.

Чехо-Словацчина В Празі було виставлено нову п'єсу Л. Віндера „Доктор Гільотин“, написану за історичними матеріалами з мемуарів паризьких катів та заміткою в газеті „Фосіше Цейтунг“, яка з'явилася в 1792 р. з приводу зникнення гільотини із Карусельської площі в Парижі.

Іспанія Не дозволена до виставлення п'єси Метерлінка „Сестра Бетриче“ з оглядку на „антиморальний зміст“.

Болгарія З приводу скандала, який мав місце в Софійському театрі при постановці п'єси Б. Шоу „Андрей Лев“—Бер Шоу написав листа до редакції газети „Свободная речь“, в якому він вказує що своєю п'єсою мав на меті оглузування з болгарського народу, який він поважає, а лише висміяти мілітаризм у масштабі всього світу.

... Необхідно пррпступити до утворення літератури для дітей під особливим уважним контролем та керівництвом партії, з метою зміцнити в цій літературі моменти класового, інтернаціонального, трудового виховання...

(З резол. XIII парт. з'їзду, пункт 12)

ЛІТЕРАТУРНІ ПОРТРЕТИ

Володимир Сосюра

„...*„своєрідний“* письменник недавно вийшов книжку: „Об'єктивна лірика“*) — сенітниця! Об'єктивним не може бути

І от—коли виступає Сосюра, моя увага тримається на змісті книги—лише одну хвилину—максимум дві, а потім „переключається“ на Сосюру і книжка падає на коліна.

В чому ж сила Сосюриних образів?

Прочитайте його „Червону зіму“. Послухайте його на вечірці „Плуга“—ви побачите, що образ у Сосюрі зоровий.

У Сосюрі герой поеми „Тарас Трясило“ бачить свої думки.

У „Махні“—кони як вогоні. Сам Сосюра—*синій, синій, синій*, Зима у нього—*червона*.

Я певен, що коли він на пам'ять читає свої поезії, то рядки наче стоять перед його очима: Сосюра рідко забуває написане. Ця зорова пам'ять, очевидно, обумовлюється певною структурою зорових центрів, що сприяє розвитку зорових умовних рефлексів.

Крім того Сосюра, як і всякий поет—*алогічний*. Краще сказати; у нього своя логіка—логіка образу. Хай формальна логіка панує в науці—мистецтво з логікою—не мистецтво, а соціологічний трактат.

Тому всі поезії логічних людей—не роблять впливу**).

Ця алогічність дуже помітна підчас дискусій, в яких бере участь Сосюра:

Виступ Сосюрі—не переконує, а тільки вабить: Сосюрі важко говорити прозою. Тому Сосюру всі люблять, але рідко хто вважає його авторитетом літературної критики.

Тому ж саме у нього бувають ідеологічні ухили від марксівської оцінки соціальних явищ. („Махно“).

Під впливом своїх живих образів він готовий.

„стріляти в кожну жирну піку
У кожне жаймо стрілять“
(„Місто“).

або:

„Мені хочеться ходити з одрізаною головою
Данте на руках“.
(„Маки“).

Це не перешкоджає йому бути пролетарським поетом, („1871 рік“).

Сосюра не утворить „школи“, бо він дуже своєрідний. Крім того для „школи“ потрібний філософсько-епічний стиль***) (Тичина), а Сосюра—лірик, тоб то ірраціональний як $\sqrt{3}$.

Але й він не потребує ніякої школи, крім школи життя.

Т Степовий.

**) Редакція вважає цю справу дискусійною.

***) Редакція з цим не погоджується.

ний поет. У поета суб'єктивне сприйняття трансформується соціальним осе-

такий ідеальний тип поета—Володимир Сосюра.

Пригадується випадок, коли Сосюра в зборах плужан протестував проти ана-

...почав говорити образами. Що каже, що література може бути об'єктивною? Класовий підход є одною форм суб'єктивного сприймання—а Сосюра—тим більше.

Бажаючи бути об'єктивним критиком, він вживати такий метод—під час виступу письменника на вечірці читати якусь цікаву книжку. Коли дебютант не може відірвати мене від книжки—значить поганий, гірший від моєї книжки.

• Доленго М.—Об'єктивна лірика.

Олександр Копиленко

Фабуліст, закоханий в позу. Свою вдачу він надає своїм героям. І хоч установка на „оригінальність“ (як ніхто) в наш час не диво, але хто з письменської молоді встиг і зумів поставити своїх героїв вверх ногами і при тому в такий спосіб, що головні центри останніх були вільні лише „ізрекать“ думки виключно високої філософії, зодягнуті в рубища жаргону?

Герої автора не говорять ні жодного зайвого слова, і це слово і є одночасно та сила, що переконує читача, що герой мислить разом з автором. Це вдача і гріх молодих авторів (формула Чехова про Горького: „він, як молодий дячок, кричить на весь голос і при тому на О“). Звідціль витікає і ще одно важливе явище: люди—герої потрібні авторові лише на те, щоб заповнити канву головоломно—юнацької фабули (читайте, мовляв, матері вашій біс—як я справляюсь з фабулою!) Саме цюмо (кульбіт + „філософія“ + фабула) ми іноді ніяк не зможемо додуматись, до чого ж саме ведуть ці небезпечні плижки, найголовніше, часто-густо яскраво відчуваємо якусь натяжку, з трудом переборену автором. Захоплення фабулою, перенесення центра уваги на „кульбіт“ не дають змоги авторові зосередитись на глибині чи аналізі описуваних явищ. В тому виграшні і виправдані з формального боку оповідання автора оддають чимсь штучним, скоро лише читач захоче знайти у них щось більше, глибше за вибрики. Зразком такого твору може бути вміщена в цьому числі „Плужанина“, „Весела історія“.

Та це тільки перший стан. Що дасть нам ще молодий письменник—будемо бачити. Тіж дані, що вже є—свідчать, що в особі Копиленка молода наша після-

революцій на письменність має не аб якого майстра.

Івас

Коляда Грицько

Можна любити, або не любити Коляду, але бути байдужим в той час, коли він вічно веселий, бадьорий юнак під опів тисячної юрби крає свої твори—можна.

Коляда органічно-оригінальний поет, що іншим дається в процесі важкої роботи, Коляда має майже задаром. Слово у причудливих комбінаціях до Коляди йдуть самі; образи чогось великого, стихійного гнітять його; напір такої сили, що автор не може, навіть зосередитись—б'є фонтаном.

В цьому його сила й хиба. Свіжі оригінальні образи як окремо в цілому дають іноді монтаж неймовірного надприродного з'єднання вищої художності—з неможливо заялосеним шаблоном.

Коляда любить широкий розмах, Коляда має слово, Коляда має хист бризкати вогнем і підносити образами, але й бракує художньої дисципліни. (дивись статтю у цьому числі „Плужанина“).

Шаблоновий у сюжетах, Коляда про ніколи не буває шаблонний у словесній образі. Тут його стихія.

Він утворив і свій своєрідний неповторний ритм. Це не нудгуючі одноманітні перебої Слісаренка, це стихійна-зневольова гра Семенка, це стихійна сила, що іноді нагадує могутні вдари Верхарнових вірша, чи глибину Уйтмена.

Ось чому не можна бути байдужим до цього буйного, колись селяка, а тепер поета, що примушує серце битись в темп сучасності.

Івас

БІБЛІОГРАФІЯ

Эльский. Стенные газеты и их организация. Москва 1924, из—во МГСПС стр. 74 цена—30 коп.

Перше видання цієї книжки швидко розійшлося, що вже свідчить про гарні боки книжки. Оце II видання—трохи виправлене і доповнене. Книжка докладно розбирає справу з стінгазетою і дійсно дає повну раду, як, яку, кому, де робити цю газету. В книжці 5 розділів: що таке стінгазета, матеріал стінгазети, техніка, редакція, огляд московських стінгазет. Безумовно, найцікавіші серед них розділи: які розділи газети, передова, місцеве життя, сатира й гумор, партжиття, листування, розмір газети, лозунги, малюнки, назва, почерки, верстка, про що писати, кого обирати в редколегію і т. и. В книжці є знімки окремих московських газет. Книжку радимо товаришам, що працюють в стінгазетах.

Стенгазета № 1. Додаток до газети „Комуніст“, присвячений справі стінгазет. Січень 1925. Хр. ц.—10 коп.

Видання такого рода додатка дуже відповідає потребі. Одже, кожна фабрика, установка, сельбуд мають свою стінгазету, але не всі ці газети небездоганні. Треба порадити товаришам, як складати таку газету, яку пропорцію витримати різному роду статтів, як ілюструвати. Журнальчик „Стінгазета“ умістить кілька невеличких статтів, як раз по цим питанням: „Іскра“ дає заголовка, о чем и как писать, як ілюструвати стенгазети, о вовлечении стенокоров. У журналі єсть огляд стінгазет, гарних, як зразок, і гидких, малюючи, трохи бібліографії на цю ж тему. Слід побажати, щоби „Комуніст“ не одразу випустив такий додаток, користь з нього значна.

М. Слуховский.—„Устная газета“ изд. Красная Звезда. 1924. Стр. 272, цена руб. 70 коп.

Останніми часами селяни почали цікавитись „живою газетою“, що дуже до театру подібна і молодь з охотою бере в ній участь.

Книжка ця серйозна, і читати її може людина, що має де яку освіту й у всякому разі добре письменна. Тут є багато матеріалу, як скласти живу газету, де і як її ставити, є зразки спектаклів.

Велика ціна робить книжку не для всіх приступною, але хати-читальні, сельбу-динки, книгозбірні, клуби повинні неодмінно її мати яко найкращого підручника до питань „живої газети“.

„(Р.С.) В. С.

„Первое Всесоюзное совещание работников“. 1924 г., цена 80 коп.

У Москві пройшла перша Всесоюзна Народа кореспондентів. Всю її працю та постанови зібрано в окрему книжку. Ця книжка дає багато матеріалу, що до сучасної організації та праці робкорів. відзначає їх досягнення й накреслює шляхи дальшого планового розвитку.

Книжку цікаво перечитати тому, хто бажає добре познайомитися з сількорівським та робкорівським рухом.

Пеклев Х. Практика стеной газеты. ГИЗ 1924. Стр. 67. 25 коп.

К книжці ціла низка практичних вказівок по питаннях техніки й організації стінгазет. Єсть окремий розділ про ідейний бік роботи з стінгазетою. Але загалом і ця книжка все ж дає мало. В ній слабо освітлено основні справи стінгазети; заголовки, мова статтів, як писати статті, про що писати. Видано не дуже добре, малюнки не ясні, скоріше плями. Мова самої книжки—невдала, надто вже непопулярна. Правда, де-які вказівки автор дає і при бідності на літературу в цій справі—книжка буде не зайвою для тих, хто береться за організацію стінгазети.

Мавдельштам Р. Художественная литература в оценке русской марксистской критики. ГИЗ Москва. 165 стр. 1 р. 25 к. 1925 г.

Кожний, хто цікавиться долею марксистської літературної книжки, хто хоче ознайомитися з критикою тих чи інших письменників і груп в Росії і на Заході, з книжки користь візьме. Уміщено в ній список в хронолог. порядку праць рос. марксистів, письменників, рос. і західніх, з вказівкою, хто, де і коли, що написав про письменників. Яко справочник книжка гарна, хоча єсть і хиби: використання іноді надто старого матеріалу, уміщення статтів тих авторів, які ще не були марксистами, коли написано статтю.

В книжці подано 1526 назв творів, починаючи з 1888 р. і до 1924.

Йогансен. Елементарні закони версифікації (віршування) Харків 1922.

Містить: 1) Рима, 2) Розмір, 3) Милозвучність 4) Образ.

Популярна, так би мовити, книжка першого ступня, уступаючи книжці Якубського докладністю викладу, вона про те виграє „сучасністю“, бо як раз найбільшу увагу звертає на способи писання сучасної поезії.

Гаєвський С.—Теорія поезії. Видання друге, доповнене. Книжку ухвалено до вжитку в старших групах труд-школи. Книжка збудована по типу старих гімназійних підручників „теорії“ словесності Цінна тому, що містить силу матеріалу і елементарних „знань“ по поетиці. Одкинувши предвзятість, що до її старизни, в цій книжці можна знайти і використати дуже багато необхідного для письменника матеріалу.

Дмитро Загуг—Поетика. „Спілка“. Київ 1923 г.

Хоч багато наших т. плужан і мають цього підручника, але вивчення матеріалу, вміщеного в книжку, наводить на думку ознайомлення і вивчення більш ґрунтовних наукових праць по поетиці.

Літературна енциклопедія. Словник літературних термінів. 2 томи (видавництво Френкеля, Москва—Ленінград 1925. 1198 стор.). Ціна 7 карб.

Сила—силенна матеріалу. Але користатися треба обережно, маючи на увазі, що книжку не в усіх галузях ідеологічно витримано, та збудовано не на останніх даних науки.

Огляд останніх чисел журналів

„Червоний Шлях“ — Місячник. Хр. ДВУ. 1925. Ч. 1—2, 3.

Своїм змістом і розміром ч. 1-2 — ціла хрестоматія. Уміщено поезії гр. Коляди, Донченка („Плуг“), Філянського, Загула, Лана („Плуг“), Підхмарного і инш оповідання — переклад з німецької Гермінії Цур Мюлен, П. Панча („Плуг“) „Як би була инша політика“, Яковенка (чл. „Плуга“) „Прапорщик Голобузенко“, Слісаренко „Президент Кислокапустянської республіки“. Статті з розділу політичного зачіпають справи „Ленін — провісник і організатор Жовтня (Мотузко), Лапчинського „Зародження радвлди“.

Звертають увагу статті: М. Сулими „Фразеологія М. Хвильового“, Якубського „Михайль Семенко“, Музички „До початків нової української літератури“ — та инші. В числі велика мистецька хроніка, бібліографія.

Ч. 3 вище цими днями. Містить поезію В. Сосюри „Тарас Трясило“ (велика поема-роман), оповідання М. Рильського „Веселі брати“, поезії Донченка („Плуг“), Усенка

(„Плуг“), Доленго, Йогансена і крім того видруковано повість Ан. Головка „Пасинки степу“ (чл. „Плуг“) і инш. Багато наукових статтів, хроніка, бібліографія.

М.

Безвірник. Ч. 2. Видає „Сел. Правда“. Харк.

Нове число багато уваги відвело справам Київо-Печерської лаври з нагоди відшукання цінностей, що їх заховали лаврські манахи. Особливо цікава картина „Лавротрест“ з словами плужанина Антоші Ко.

В журналі повно розроблено тему „Друзі й вороги посухи“, не стільки антирелігійна річ, як сільсько-господарська агітка за краще господарювання.

Дописи з місць, невеличкі статті про діяння попів, різних „святителів“ вже нової фабрикації дуже оживляють журнал. Шкода, що він маленький надто, подає вже дуже мало матеріалу до читання та неакуратно виходить. Чергове число має бути присвячене Великодню.

Всесвіт — двохижневий журнал за редакцією В. Блакитного. ч. ч 2—5, 1925.

Критика зустрінула появу нового українського ілюстрованого журналу дуже прихильно і цього цілком заслуговує журнал. Редакції удалося цікавими знімками з життя працюючих України, закордонну зацікавити широкі кола читацькі.

Художній матеріал по де-куди не зовсім вдалий, принаймні, він слабший по техніці, ніж твори старих письменників, але — всі оповідання пронято радянською ідеологією, вони на теми сучасного життя.

Цікавий розділ „Сатира й гумор“. Біденький „Розваги“ — не акуратно відповіді подаються, мало звязку з читачами.

Обкладинка ч. 5 не вдала, попередніх чисел — гарна й оригінальна. Журнал цілком заслуговує широкого розповсюдження.

Нова Громада — кооперативний, літературно-мистецький журнал. Київ, ч. ч 3, 4 1925.

В журналі нас цікавить художній розділ, доволі добре поставлений. В ч. 3 поезії О. Лана („Плуг“) „Моя сестра в заводі служить“, спогади про перші дні революції Мстиславського, гарне оповідання Р. Гуцала „У глухому селі“ („Плуг“). Решта розділів — специфічного характеру: кооперація, економіка, с. господарство, новини науки й техніки. В ч. 4 — невеличкі поезії Лісового Ан. „Польові картинки“ („Плуг“), просте оповідання О. Лана „Болячка“ з сучасного сільського побуту, на кооперативну тему. Без сумніву — жваво написані коротенькі „Легенди Поділля“, записані з уст народу А. Катрановим.

Хар. Невіра

Журналіст. Март 1925. Орган Ц. Бюро секції раб. печати союзу Всеработпрос Москва.

Журнал що-далі стає цікавішим. Не забуває він і письменника-художника. У березневому числі цікава стаття В. Нарбута „Советский писатель и книга в цифрах и фактах“. В. Нарбут доказує, що Росії загрожує „літературна полемізація“ з боку західної літератури, бо її видане 1924 року аж 60 65% всієї продукції в галузі художньої літератури. З другого боку він наводить факти більшого попиту на творчість пролетарських письменників ніж на літературу „попутницьку“.

Мають цікавості письменника: стаття А. Зайцева (Книга для деревни), де він стверджує все той же нестаток і малий тираж сільської літератури, а також нотатки А. К—с „Что говорит крестьянский читатель о крестьянской книжке“.

Життя й революція. Щомісячний журнал громадського життя, літератури й науки. Січень-лютий. Кн. 1-2. 1925 ДВУ.

Журнал має виходити в Києві книжками в 6 аркушів, за найближчою участю О. Гермаїзе, М. Граціанського, Ол. Дорошкевича, А. Загорулько, Б. Червоного, Ю. Меженка, Ол. Попова, С. Постернака Ол. Соколовського.

Вже цей список показує, що це журнал — української радянської інтелігенції. Таким він і є по суті, хоч пише, що „призначається для широких кол низового активу, переважно сільського, для передових селян та робітників, для громадсько-активної інтелігенції“. Вірно — тільки останнє..

Літературно-художнього відділу немає. Є тільки „культура, мистецтво, побут“. У кн. 1-2 визначається перша половина великої статті Ол. Дорошкевича „Літературний рух на Україні в 1924 р.“. Невеличкі, неповні й слабкі статті Е. Перліна і П. Филиповича (Ленін в рос. і Ленін в укр. художній літературі). Інтересні рецензії М. Зерова (Нова збірка П. Тичини), Ал. Лебеда (Валерьян Поліщук) і Б. Якубського (Валерій Брюсов).

Інститутом Книгознавства ведеться систематизований відділ по темах „Що читати“.

Виданий журнал кепсько, нагадує видання 1920-21 р, р. Ціна книжки — 1 карб. 10к.

Робочий читатель. Двухнедельний критико-библиографический и литературно-художественный журнал МГСПС № 5. 1 марта Москва.

Це число присвячене цілком робітничій селянській — їх творчості й творчості про них. Крім цього — продовження бесід Юр. Лебединського „Как пишутся художественные произведения“. Цікава стаття А. Бека „Лицо рабочего читателя“ — відгуки донбасівських шахтарів на різні книжки. Великий відділ бібліографії. Хроніка московських робітничих лігуртків.

Журнал корисний і дешевий (25 коп).

П-ко

„Зоря“. Двохтижневий ілюстрований літературно-науковий та політико-громадський журнал. Катеринослав. ч. 1, ч. 2 1925.

Слід привітати появу цього невеличкого, добре виданого журналу, в якому близьку участь бере Катеринославська сілія „Плуга“. Редакція видно знає інтереси і попит широкого кола сільських читачів і старано попрацювала над обробкою матеріалу. Всього в журналі в міру. Маємо гарні поезії, прозові твори — оповідання, спогади, нарис, низку творів на сучасні наукові теми (Радіо, місця, талення трупів), добре освітлене містечке культурно-мистецьке життя (хори, театр, письменники, кіно). Цікава й гумористична частина. Малюнки просто чудові, (в ч. 1 були не зовсім вдалі).

Журнал заслуговує найширшого розповсюдження і звичайно, на далі 2.000 прим. буде мало.

„Селянський Будинок“ Орган Всеукр. зпр. Сел. Будинками Г. П. Освіти УСРР. Харків ч. 1 ч. 2—1924 р., ч. 1/3, 2/4—1925 р.

Журнал розраховано на низового політосвітробітника: завід. Райсельбудом, Сельбудом, хатою-читальнею, керовників гуртків та взагалі на активного члена Сельбуду і уявляє собою книжечку в 3-4 зрукованих аркуші (48—64 стор.).

В журналі є такі відділи:

1. *Загальний*—(провідні статті з партійного й радянського будівництва. Міжнародний стан. Провідні статті політпросвіти на селі й організації політосвітосередків і т. и.).

2. *Поради Завсельбудами* (статті практичного організаційного характеру, як от: як оживити роботу Сельбудів, що робити сельбудом восени й зимою, як впорядкувати живу газету в сельбуді й т. и.).

3. *Сельбуду й с. г. освіта* (освітлення роботи с.-г. (гуртків, поради й вказівки по агропропаганді).

4. *Життя Селянських будинків*.

5. *Художня пропаганда*. (Агіт-п'єси, вірші й твори, що пристосовані до різних свят, кампаній).

6. *Що читати*. (Списки книг для політосвітробітників села й для селян).

7. *Справочний і офіційний відділ* (розповсюдження й офіційні матеріали для Сельбудів і хат. читальень).

Журнал є надзвичайно цінним і потрібним. Про це говорять уже самі розділи його. Не можна сказати, щоб хоча один з його розділів був зайвим. Цей журнал має стати настільною книжкою для вчителя, політосвітробітника села, активного члена гуртка, завхатою—читальнею. Доки що є у нас єдиною книжкою, що обслуговує цю галузь.

В цілому, як напрямок журналу так і загальний зміст його цілком варті й доцільні й кінце необхідні, але треба прагнути журналу запобігти деяких хиб.

1. Слід зробити його товщим, бо, очевидно, редакція не містить матеріалів з

місць через малий розмір. Папір і обкладинка слабецькі,

2. Змістом журнал трохи сухий. Не освітлюється низова робота сельбудів, хат-читальень. Немає гасел, живих дописів з місць. На місцях є хиб в роботі, як і досягнення, але вони а ні трішки не відбиваються.

3. Справочний відділ, один з найцікавіших — малий. Редакція поставила собі завдання—зробити журнал колективною творчістю низових робітників і до здійснення цього треба прямувати живими відозвами, закликами до широких мас низ. політосвітробітників, щоб утворити навколо журналу суспільність. В утворенні такого ядра буде колосальне досягнення журналу.

Потрібний журнал „Сельбуд“ і цінний.

Кожен політосвітробітник села, члени гуртків, плужани, сількори мають передплачувати його й брати участь своїми дописами й освітленням роботи.

Передплата на рік—3 карб., 1 місяць—30 коп.

Дандов

Радянська Освіта—громадсько-педагогічний місячник НКО УСРР. Харків ч. 1 і 2. 1925. 80 стр.

Плужанам, особливо тим, хто працює в галузі дитячої літератури (а таких не мало), треба бути в курсі політики Радвлади в царині освітній, знати завдання й стан дитячого комун. руху, придивлятися до інтересів і завдань учительства, бо і серед плужан є багато вчителів. „Радянська Освіта“ призначена для сільського вчительства, багато місця відводить як раз таким темам.

Ч. 1—було присвячене з'їзду вчителів, ч. 2 вже звичайного змісту. Тут маємо статті про юних лєнінців, справу ліквідації неписьменности, хроніка життя вчительського, огляд дитячої літератури і т. п.

Як підбір статтів, так і зовнішній вигляд — в обох числах журналу добрий. Журнал виходить вже 3 рік і встиг завоювати симпатії з боку вчителів. Ці симпатії цілком правдиві.

Книгоноша — щотижневий бюлетень критики, бібліографії, бібліотекознавства, видавничої справи. Орган Цбюро Рад., парт. видавництва при ЦКРКП. Москва ч. 1—6. Січень-лютий 1925 р.

Журнал вступив в 3 рік існування, набув значної популярності, як орган бібліографічний. Кожне число подає цілу низку статтів в справі видавничій, бібліотекознавчій, критики і особливо великий розділ „бібліографії“. Реценції на книжки писано фахівцями, по розділах: юнацька література, дитячі книжки, громад.-політ. науки, література й мистецтво, природознавство, сільське господарство, підручники, виховання й инш.

Ціна — на 1 р. —3 карб. 50 коп., не дуже висока.

ВЕСЕЛА СТОРІНКА

До Станісла

"Плуг"

Сосюра

Завіс

В світанку з моїм
виходом в "Гарту"
проти мого попереднього
завісу при вихід з
"Плугу" вважати
анульованою.

В Сосюру

18

Харків

III. 24

ІСТОРИЧНИЙ ДОКУМЕНТ

Автограф Володимира Сосюри. Як відомо, він за час свого перебування в літературних організаціях, входив і виходив поперемінно з „Плуга“, з „Гарту“, з „ВУАПП'а“, „Пролеткульту“, „Комункульту“... та ще й не по одному разу. Тепер опинився він, як відомо читачам, в спільці „Молот“.

Ці хитання пояснюємо надто емоційною натурою поета з одного боку, та відсутністю міцної пролетарської літорганізації, що узяла-б його в добрі обценьки

КОРОТКИЙ СЛОВНИК

відомих і невідомих, літературних і нелітературних термінів (II видання, доповнене).

АСКН'а—істота, що втерляла „жовтень“, тепер губить перші літери, маючи тенденцію змінити й наголос.

Баласт—викидають в разі небезпеки. Спосіб, що не завжди рятує.

Декларація—вексель, що вимірюється метрами.

„Жовтень“—десять я любила, всіх розлюбила, ні до кого я прийтіть не могу...

Кобзар—(без еря)—лірник, що грає всуперечтверженню О. Курило, на скрипці.

Ланка—українізоване кільце малоросійської ковбаски.

Митуса—співець, дуже старовинний, моші його оновив Гнат Хоткевич.

Марійка—37 світовий сюжет.

Оленка—2-й Всеукраїнський сюжет.

Панч—зелена трясовина,

Панів—катай, Андрюша, гуси!

Папаша—папаша! дайте папіроску...і руб.

Поема—вірш більше 10 рядків.

Псевдонім—прийм. позичений у африканських струсів, люблять початкуючі драматурги.

Роман—теоретично можливий твір.

Сосюра—... Іде вітер з півночі, повертає на захід, кружляє по шляху своєму і знову повертає на кола свої...

Слісаренко—дуже здоровий український письменник.

Ткаченко—Іван—теж дуже здоровий.—історик літератури.

Фабульний твір—подорож по Європі.

Червоний Шлях—шлях до Держвидаву.

Шлях Освіти—освіта без шляху, хоч і дуже товста.

Щупак—ні риба, ні м'ясо, водиться в „Глобусі“

Неодмінний секретар Невуана плугатар Граділько

Видає: ЦК і Харків. філія „Плуга“

Редагує: Редколегія: С. Пилипенко,
Ів. Сенченко, М. Биковець.

Укрголовліт 13087 Харків. Друкарня ПУУВО ім. Фрунає Зам. 1084. Прим. 4000.

56.18.2

ПОЧТОВА СКРИНЬКА „ПЛУГА“

НТ
и. Я
ванн
одис
уга
лет
й не
ивс
ліл

12. Бердянськ. Педкурси. Літгуртку. Поси-
лає наш журнал, звідки матимите вказів-
ки, що до роботи гуртка і т. п., а також
важливішу інформацію про роботу нашої
організації в центрі і на місцях.

13. Остер, Педкурси. Літгуртку. 1) список
творів, що ухвалені до вистав, дістанете на
виставній останніх видань ДВУ, серія
„Родня театральна бібліотека“ (вже
вишло з друку 20 п'єс), вид-ва „Рух“—ви-
шло 33 п'єси, переважно старі твори
Львівського, Старицького, Франка, Мол'єра,
Григор'єва, Кропивницького, кілька п'єс
Григор'єва, Мирного П., Шекспіра і т. п.,
які п'єси видає „Книгоспілка“ (7 п'єс),
які ж видавництва для дорослих
видає.

14. Як вступити до „Плуга“: треба бути
письменником, поділяти платформу
„Плуга“, знати статут. Докладніші відомо-
сті знайдете у своїй губер. філії. На інші
питання буде надіслано відповідь окр.
листом. Матеріал для журналу пишть
на однім боці паперу. Надіслане викори-
стовується.

15. Зачепилівка. Гуртку „Плуга“. Журнал
немає. Статута гуртка немає, тай зайвий
листок. Користуйтеся загальним статутом
„Плуга“ та статтями в ч. I „Плужанина“.

16. Нерізно. Полтава. Вашу п'єсу „Наша
жінка“ знайдено і вислано вам рекомен-
дованим листом 26/II за ч. 256 з виснов-
ком драмстудії та т. Епіка.

17. Горячію Ол. (С. Голосків, Проскурів,
Хмельн.) Звичайно, Ваші твори ще дуже
малі. Хоча охота, як Ви пишете, до пись-
мства велика, та цього за мало. Більше
пишіть нових творів, придивляйтесь, про
що та як саме пишуть нові революційні
письменники. Треба щоб не тільки Вам
подобалося Ваше писання, а й
широкому колу читачів та щоб з цього
була певна користь. Вам послано окре-
мого листа.

18. Оводу (Башкирія). Ваші два нариси „Як
живе башкирське село“ і „Хутір“ одер-
жано. По розгляді товаришами та висновку
було використано в якому з журналів.

19. т. Донченкові Ол. (Проскурів). Журнал
виготовили, що до роботи гуртка—послано
окремого листа.

20. Шклярину (Кам'ян.). Ваші поеми „По
Африці і Австралії, по Європі, по світу“
і т. п. надто вже „нові“ формою. Уявляйте
себе, для кого має писати член „Плуга“.
Тоді самі зрозумієте, що подібні поезії
не уміщать в журналі. Не пішло.

21. Федчуку (Петропавлівка). Ваші умови
до розповсюдження приймаємо цілком.
Вислали 10 прим. Передали ваш лист
зобов'язання Райвиконком до редакції
„Журналу для всіх“ для відповідної згоди.

22. Кізубу (Чернігівщина). П'єску „Ма-
ленькі артисти“ було зачитано на студії
літератури. Вона викликала жваві

суперечки. Погодилися на тому, що слід
багато де-чого виправити. Загалом п'єса
цікава, весела, можна було б до друку.

23. Гаєвському (Могилів) Опов. „До чер-
воного берега“ зачитано було на студії
дит. літератури. Не ухвалено до друку.
Буде надіслане вам для детальної пере-
робки. Все ж сюжет цікавий.

24. Батюті (Чернігів, С. Г. Технікум).
„Наша п'ятниця“ не піде, ви розтягли
статтю і місцями надаєте протокольного
характеру.

25. Михайлецю (Миргород). Частину ваших
рукописів передали до „Червоного Шляху“,
частину самі використовуємо. На далі як
раз бажана форма отаких невеличких
заміток на різні теми роботи філії. Коли б
кожна філія робила б так, як оце ви,
далеко легше було б складати хроніку,
а то пришлють жмут написаних (та ще
з обох боків, теж письменники!) паперів
розбирай, мовляв.

26. Темченкові П. (Широке). Ваші мате-
ріали використовуємо. Пишіть і на далі.
Журнал вислали.

27. Новоогригорівка (Кривор. окр. Доне-
чина). Надіслано було до Ос. Вишні запи-
тання, що то за хвороба „середовий мла-
денчик“ та які є твори Ост. Вишні. Пові-
домляємо, що в ч. I „Плужанина“ дано
список всіх творів Ост. Вишні. Що до
хвороби—докладну відповідь дав Ост.
Вишня, а крім того розпитаєте саму
оту бабу, що лікувала. Бо в жодних по-
радниках лікарських, звичайно, такої хво-
роби не зазначено.

28. Купянському літгурткові. Нам звіти
про роботу дуже потрібні, але ж треба
берегти й свій час та працю, як і других
товаришів. Ваш звіт на 4 великих сто-
рінки зрештою мало дає, роботи у вас
не так вже багато. Пишіть значно стис-
ліше, та зате як водиться „путнім пись-
менникам“—на одній стороні паперу,
ясно, коротко і змістовно. Чекаємо на
таку інформацію.

29. Михайлю (Конот.). Тимчасово до-
датка „Плуг“ до газети „Сел. Правда“
не буде, користуйтеся нашим „Плужани-
ном“.

30. Бобенко С. (Умань). Ваша справа буде
розглянена в ЦК. Все ж краще було б,
коли надіслали більше пояснення, бо
одної голої заяви мало. Ви дійсно раніше
писали, а нині нічого. Неактивних в
„Плугу“ не дуже треба [а де вони взагалі
бажані?].

31. Бажору [Зінов'ївськ]. Ой, лихо з поетами
Ну, навіщо так багато писати і одно-
манітно! „На роковини Т. Ш.“ не іде.

32. Штангю [Умань]. Зачитали „Межа“ на
дит. студії, бо думали, що дитячий твір.
Не дуже доладне. Ось ще передамо в
другу студію. Надішлемо окремим листом
зауваження.

Ціна 30 коп.

